

ΑΝΩΤΑΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ

ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ ΚΡΗΤΗΣ

ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΩΝ ΜΟΡΦΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

- Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ

ΤΩΝ ΑΡΧΑΝΩΝ

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: ΑΥΓΕΛΗ ΒΑΣΙΛΙΚΗ

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑ: ΜΑΡΓΑΡΙΤΑΚΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΑ

Α.Μ. ΣΧΟΛΗΣ: 4569

ΠΤΥΧΙΟ Δ΄

ΗΡΑΚΛΕΙΟ, ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2009

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΩΝ ΜΟΡΦΩΝ

ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ - Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ

ΤΩΝ ΑΡΧΑΝΩΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	4
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	6
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο</u>	
ΤΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ	
1.1 ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΝΝΟΙΑΣ «ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ».....	9
1.2 Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΕ ΕΝΑ ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ.....	10
1.3 ΟΙ ΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΜΑΖΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.....	13
1.4 ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΣΥΝΕΒΑΛΛΑΝ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.....	15
1.5 Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΩΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΔΟΥ.....	17
1.6 ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΕ ΒΑΣΙΚΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ.....	19
1.7 ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΠΑΡΑΚΙΝΟΥΝ ΤΟΥΣ ΑΝΘΡΩΠΟΥΣ ΝΑ ΕΠΙΣΚΕΦΤΟΥΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥΣ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΥΣ.....	21
1.8 Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ.....	22
1.9 Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΟ ΜΕΛΛΟΝ.....	29
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο</u>	
ΟΙ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	
2.1 Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΩΝ ΜΟΡΦΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.....	33
2.2 ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΩΝ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΩΝ ΜΟΡΦΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.....	39
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο</u>	
ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	
3.1 ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.....	56
<u>3.2 Η ΕΠΑΦΗ ΤΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΜΕ ΤΟΝ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟ</u>	
3.2.1 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.....	61
3.2.2 ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑ.....	63
3.2.3 ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ ΚΟΥΖΙΝΑ.....	64
3.2.4 ΠΡΟΦΙΛ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΑ.....	64

3.3 ΓΙΑΤΙ ΝΑ ΑΣΧΟΛΟΥΜΑΣΤΕ ΜΕ ΤΟΝ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟ.....	66
3.4 Ο ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ.....	68
3.4 Η ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	71
3.5 ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΓΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ....	76
3.6 ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.....	79
3.7 ΒΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ ΜΙΑΣ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ	81
3.8 ΜΕΤΡΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.....	85
3.9 ΑΞΟΝΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	88
3.10 ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ Α.Ε.....	91
3.11 Η ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ.....	92

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ – ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΩΝ ΑΡΧΑΝΩΝ

4.1 Ο ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ.....	96
4.2 ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.....	102
4.3 ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ Α.Ε.....	109
4.3 Η ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΩΝ ΑΡΧΑΝΩΝ.....	111
4.4 ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ ΑΡΧΑΝΩΝ.....	118

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

ΕΡΕΥΝΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟ ΣΤΙΣ ΑΡΧΑΝΕΣ

5.1 ΕΡΕΥΝΑ – ΥΠΑΡΧΕΙ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝ ΓΙΑ ΤΟ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΠΡΟΪΟΝ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΩΝ ΑΡΧΑΝΩΝ;

5.1.1 ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ.....	130
5.1.2 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ –ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	134
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ.....	138
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	141

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα πτυχιακή έχει ως θέμα την ανάγκη εξεύρεσης ηπιότερων μορφών τουρισμού, που είναι φιλικότερες προς το περιβάλλον και την ανάπτυξη του Αγροτουρισμού στην περιοχή των Αρχανών. Αποτελείται από 5 κεφάλαια.

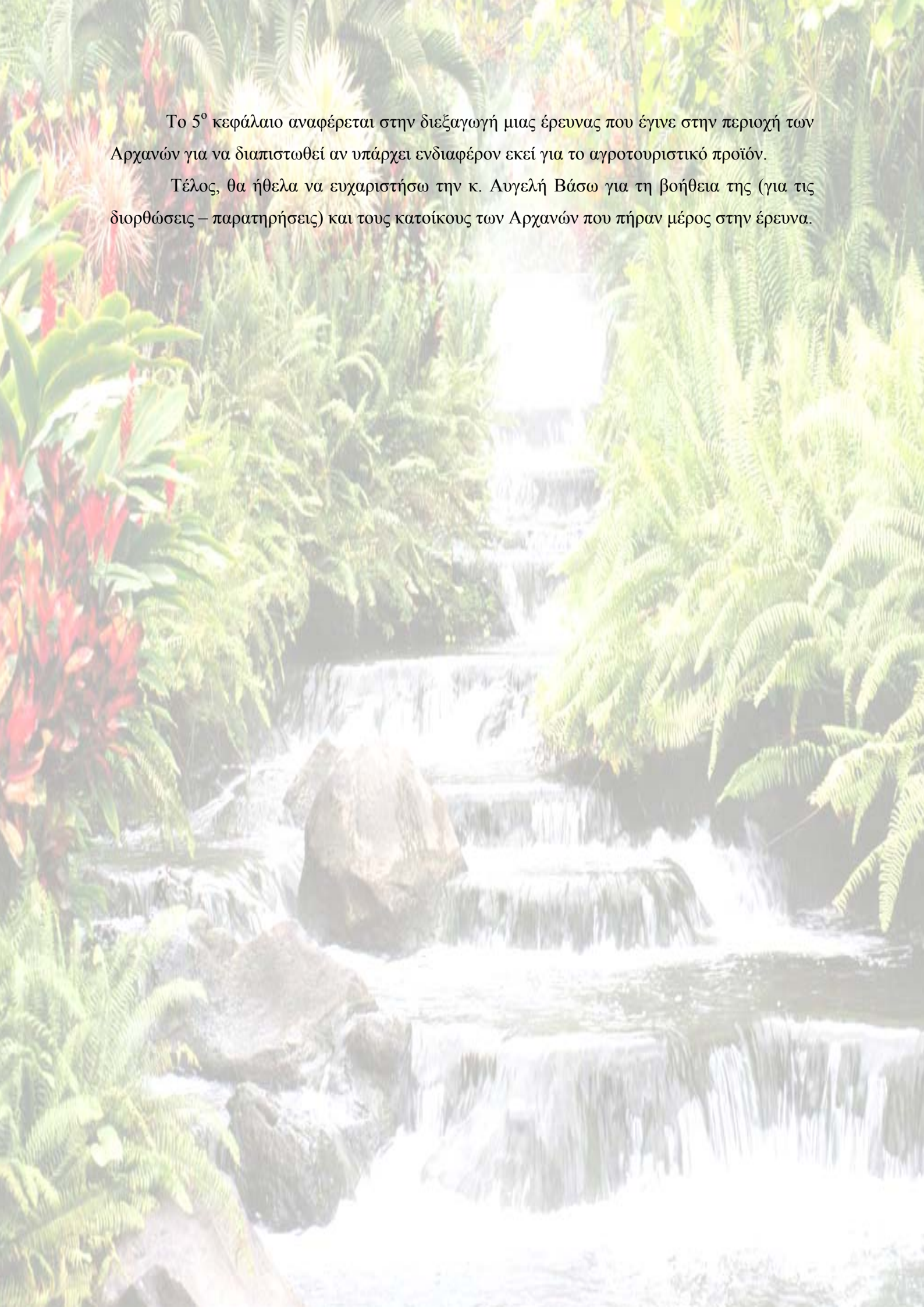
Στο 1^ο και 2^ο κεφάλαιο περιγράφεται το τουριστικό φαινόμενο (προσδιορισμός έννοιας, χαρακτηριστικά γνωρίσματα, παράγοντες ανάπτυξης κτλ.) και η ανάγκη ανάπτυξης εναλλακτικών μορφών τουρισμού. Η πορεία του Τουρισμού τα τελευταία 20 χρόνια στην Ελλάδα, θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως μια απρογραμμάτιστη, περιστασιακή και άναρχη ανάπτυξη, που στηρίζεται μόνο στη ζήτηση της αγοράς και στο ένστικτο των επιχειρηματιών. Το αποτέλεσμα είναι ότι ο τουρισμός είναι έντονα εποχικός, μαζικός, εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τους tour operators, αλλά και μονοδιάστατος, αφού στηρίζεται σχεδόν αποκλειστικά στο πρότυπο «ήλιος, θάλασσα». Έτσι, η αξιοποίηση και ανάδειξη των ήπιων μορφών τουρισμού, σε συνάρτηση με την ποιοτική αναβάθμιση, μπορούν να αποτελέσουν μια δυναμική λύση. Άλλωστε παρατηρείται διεθνώς αυξανόμενη ζήτηση για εναλλακτικές μορφές τουρισμού που αξιοποιούν τους φυσικούς και πολιτιστικούς πόρους μιας περιοχής, στην κατεύθυνση της βιώσιμης ανάπτυξης. Η ζήτηση αυτή εμφανίζεται ως αντίδραση στον τρόπο ζωής στις πόλεις, κι έτσι ο σημερινός τυπικός τουρίστας διαφοροποιείται, αφού επιζητεί διακοπές μικρής κλίμακας και ήπιας μορφής, γεγονός που τον κάνει να απομακρύνεται από τον λεγόμενο μαζικό τουρισμό.

Στο 3^ο κεφάλαιο περιγράφονται όλα εκείνα τα στοιχεία που αφορούν στον αγροτουρισμό και την ανάπτυξη του σε μια περιοχή (έννοια, προϋποθέσεις, κριτήρια). Η αναφορά στις βασικές αυτές έννοιες, βοηθάει να κατανοήσει κανείς την σημαντικότητα των δραστηριοτήτων τόσο για την τοπική κοινωνία, όσο και για τους επισκέπτες. Επίσης, αναφέρονται διάφορες μορφές που μπορεί να πάρει ο αγροτουρισμός, οι άξονες χρηματοδότησης, ο ρόλος της Αγροτουριστικής Α.Ε. η σπουδαιότητα της πιστοποίησης των αγροτουριστικών επιχειρήσεων και κάποιες πληροφορίες για τον αγροτουρισμό στην Ευρωπαϊκή Ένωση και τη δυνατότητα ανάπτυξης του στην Ελλάδα.

Στο 4^ο κεφάλαιο γίνεται αναφορά για τον αγροτουρισμό στην Κρήτη, για τα προγράμματα που υπάρχουν και το ρόλο που έχει η Αναπτυξιακή Ηρακλείου. Επίσης, παρουσιάζεται η περιοχή των Αρχανών και τα αγροτουριστικά καταλύματα που υπάρχουν σε αυτόν τον παραδοσιακό οικισμό, όπου μπορούν να επιλέξουν οι τουρίστες – επισκέπτες κατά την παραμονή τους εκεί.

Το 5^ο κεφάλαιο αναφέρεται στην διεξαγωγή μιας έρευνας που έγινε στην περιοχή των Αρχανών για να διαπιστωθεί αν υπάρχει ενδιαφέρον εκεί για το αγροτουριστικό προϊόν.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω την κ. Αυγελή Βάσω για τη βοήθεια της (για τις διορθώσεις – παρατηρήσεις) και τους κατοίκους των Αρχανών που πήραν μέρος στην έρευνα.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο τουρισμός είναι δύναμη ανάπτυξης που δημιουργεί θέσεις απασχόλησης, φέρνει εισόδημα, δίνει πνοή και ζωντάνια στην ελληνική περιφέρεια. Ανάπτυξη που όταν γίνεται ορθολογικά και προγραμματισμένα δεν ασελγεί πάνω στο περιβάλλον, αλλά σέβεται τους φυσικούς πόρους, αφομοιώνει και αναδεικνύει τη φυσική ομορφιά της χώρας.

Παράλληλα, ο τουρισμός θεωρείται και δύναμη πολιτισμού. Μια δύναμη οικοδόμησης σχέσεων εμπιστοσύνης και αποτελεσματικής συνεργασίας μεταξύ κρατών με παρόμοια αλλά και διαφορετικά πολιτιστικά και πολιτισμικά χαρακτηριστικά.

Στην εποχή της μαζικής παραγωγής τουριστικών υπηρεσιών και της τυποποιημένης συμπεριφοράς, όλο και περισσότερο καθίσταται αναγκαία από πολλούς η πνευματική και ψυχική ξεκούραση, μακριά από τα κοσμοπολίτικα τουριστικά κέντρα, την τυποποιημένη συμπεριφορά και τα τουριστικά προϊόντα αμφίβολης ποιότητας. Έτσι, υπήρξε αναγκαία η αναζήτηση νέων προτύπων τουριστικής ανάπτυξης. Το ενδιαφέρον πολλών επενδυτών, φορέων ανάπτυξης και μελετητών, εστιάστηκε στην προώθηση ηπιότερων μορφών τουριστικής ανάπτυξης χωρίς να αποβλέπουν αποκλειστικά στο οικονομικό συμφέρον, αλλά να δείχνουν ιδιαίτερη σημασία και σεβασμό στο περιβάλλον και στον πολιτισμό, καθώς και στην ικανοποίηση των αναγκών του κοινωνικού συνόλου. Έτσι αναπτύχθηκε η φιλοσοφία του εναλλακτικού τουρισμού.

Μια από τις εναλλακτικές μορφές τουρισμού είναι ο αγροτουρισμός. Με τον αγροτουρισμό ο επισκέπτης έχει την ευκαιρία να βιώσει εμπειρίες. Μια ευκαιρία που δεν έχει να γνωρίσει στην πόλη. Σε ένα εντελώς διαφορετικό περιβάλλον από αυτό που έχει συνηθίσει να ζει, του δίνεται η δυνατότητα να ανταλλάξει ιδέες και σκέψεις με την οικογένεια που τον φιλοξενεί και με τον τρόπο αυτό να νιώσει οικείος, να γίνει «ένα» με την αγροτική οικογένεια, να συμμετέχει στη ζωή και στα προβλήματά της.

Η Ελλάδα είναι ιδανική για διακοπές κοντά στην φύση και τον πολιτισμό για ταξίδια περιπέτειας. Σήμερα ο Αγροτουρισμός αποτελεί ένα ζωντανό κομμάτι του ελληνικού τουρισμού που περιλαμβάνει σε όλη την Ελλάδα ελληνικά παραδοσιακά ξενοδοχεία, αναπαλαιωμένα παλιά αρχοντικά, παραδοσιακούς ξενώνες, βίλες έτοιμα να προσφέρουν μια νέα πρόταση διακοπών. Σε αυτά τα καταλύματα ο τουρίστας – επισκέπτης θα βρει αμέσως μια ζεστή ατμόσφαιρα που θα του μείνει αξέχαστη. Παράλληλα θα ζήσει πολλές ευχάριστες εκπλήξεις έξω στη φύση, με περίπατους στα καταπράσινα μονοπάτια, με κολύμπι σε καταγάλανα νερά, με επισκέψεις σε ιστορικά μοναστήρια και αρχαιολογικούς χώρους και

γενικά την μοναδικότητα που προσφέρουν παραδοσιακοί οικισμοί / χωριά της χώρας μας (π.χ. Αρχάνες Κρήτης).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο

ΤΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ

1.1 ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΝΝΟΙΑΣ «ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ»

Η λέξη τουρισμός κάνει την εμφάνισή της στις αρχές του 19^{ου} αιώνα αλλά η δραστηριότητα που υποδηλώνει έχει τις ρίζες της στην αρχαιότητα. (Βαρβαρέσος, 2000). Έχει αγγλική προέλευση από τον αγγλικό όρο “touring” που προέρχεται από τον γαλλικό όρο “tour” που σημαίνει ταξίδι, περιοδεία.

Υπήρξαν αναρίθμητες προσπάθειες για να οριστεί η έννοια του τουρισμού στην ελληνική γλώσσα και πολύ συχνά οι όροι «τουρισμός» και «ταξίδι» χρησιμοποιούνται εναλλακτικά. Ο τουρισμός με την σύγχρονη μορφή του μπορεί σε γενικές γραμμές να οριστεί ως η προσωρινή μετακίνηση ανθρώπων από τον τόπο της μόνιμης διαμονής τους σε έναν άλλο τόπο με αποκλειστικό σκοπό την ικανοποίηση των τουριστικών αναγκών ή επιθυμιών τους (που δεν είναι πάντα ανάγκες και επιθυμίες για αναψυχή και ξεκούραση), καθώς επίσης και η οργανωμένη προσπάθεια για την προσέλευση, υποδοχή και καλύτερη εξυπηρέτηση των ανθρώπων αυτών. Αυτός ο ορισμός περιλαμβάνει δύο σκέλη:

1. Την προσωρινή μετακίνηση των ανθρώπων για τουριστικούς λόγους – καταναλωτικό μέρος του τουρισμού που ταυτίζεται με την τουριστική ζήτηση
2. Την υποδοχή και εξυπηρέτηση των ανθρώπων που μετακινούνται προσωρινά για τουριστικούς λόγους – παραγωγικό μέρος του τουρισμού που ταυτίζεται με την τουριστική προσφορά (Ηγουμενάκης, Κραβαρίτης, Λύτρας, 1998)

Ο ορισμός του τουρισμού εμπεριέχει κάποιους παράγοντες προσδιορισμού όπως είναι:

- Οι άνθρωποι που κάνουν τουρισμό και λέγονται τουρίστες.
- Η μετακίνησή τους
- Η διαμονή και η διατροφή τους (το τουριστικό κατάλυμα)
- Το χρονικό διάστημα που θα πραγματοποιηθεί η τουριστική τους δραστηριότητα (εποχή διακοπών)
- Ο τουριστικός προορισμός
- Ο σκοπός του τουριστικού ταξιδιού
- Η δαπάνη της τουριστικής δραστηριότητας

Η διατύπωση ένας ολοκληρωμένου ορισμού του τουρισμού είναι ένα δύσκολο έργο. Χρειάζονται νέες μορφές έρευνας για να κατανοηθεί ο τρόπος εξέλιξης του τουριστικού φαινομένου, το οποίο δεν είναι στατικό. (Stephen Page, 2006)

1.2 Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΕ ΕΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ

Ο τουρισμός είναι ένα πολυδιάστατο φαινόμενο με οικονομικές, κοινωνικές, πολιτιστικές και περιβαλλοντολογικές διαστάσεις. Ένα κύριο χαρακτηριστικό του τουρισμού είναι χωρίς αμφιβολία ο δυναμισμός με τον οποίο αναπτύσσεται. Ενώ, ένα άλλο είναι ότι η ουσιαστική ανάπτυξη του επιτεύχθηκε από το τέλος των εχθροπραξιών του Β΄ Παγκόσμιου Πολέμου και μετά (Ηγουμενάκης, Κραβαρίτης, Λύτρας, 1998).

Οι μετακινήσεις που γίνονταν τότε για εμπορικούς και επαγγελματικούς λόγους αποτελούν την αφετηρία των περιηγήσεων που περιλαμβάνουν και τη χαρά του ταξιδιού σαν σκοπό του.

Η εξέλιξη των μέσων μεταφοράς, η δημιουργία οδικών δικτύων, η χρησιμοποίηση υποζυγίων και η πρόοδος στην ναυπηγική συνδέονται με την αύξηση των ταξιδιών αυτών. Επίσης, η ασφάλεια που κάθε φορά επικρατούσε, καθόριζε και το πλήθος αυτών των μετακινήσεων.

Η εξέλιξη του τουρισμού σύμφωνα με τους σύγχρονους μελετητές διακρίνεται σε τρεις ιστορικές περιόδους.

Η Α΄ περίοδος έχει ως πιθανό σημείο έναρξης το μέσο της τρίτης χιλιετίας π.Χ.

Ο τουρισμός λοιπόν ως περιήγηση για γνωριμία με κοινωνικές και πολιτιστικές αξίες άλλων λαών, για εμπορικούς, θρησκευτικούς, ψυχαγωγίας και άλλους λόγους χρονολογείται από την αρχαιότητα. Κατά την αρχαιότητα, η πρώτη συστηματική οργάνωση ταξιδιών παρατηρείται ιδιαίτερα στις περιοχές της Μεσοποταμίας, της Ελλάδας και της Κίνας. Διοργανώνονταν ταξίδια για εμπορικούς λόγους από τους Φοίνικες, που θεωρούνταν ως οι πρώτοι έμποροι – ταξιδιώτες, και τους Σουμέριους. Στα εμπορικά ταξίδια έπαιξε μεγάλο ρόλο και η επινόηση και χρήση του νομίσματος για τις εμπορικές συναλλαγές. Στην Αρχαία Ελλάδα ονομαστά έμειναν τα ταξίδια που γίνονταν από τους Έλληνες ιστορικούς και φιλόσοφους. Η φιλοξενία αποτελούσε μια θεϊκή προσταγή του Δία που ονομάστηκε «Ξένιος Δίας». Η ιδιωτική φιλοξενία στην Ελλάδα γίνεται και δημόσια όταν παρέχεται δωρεάν στους ξένους με την φροντίδα της πόλης. Ενώ, για την κάλυψη των αυξανόμενων αναγκών τους εμφανίζεται και η φιλοξενία με την μορφή παροχής στέγης και τροφής επί πληρωμή. Τα καταγώγια και τα καπηλεία δεν έχουν καλή φήμη κάτι που συμβαίνει και στους Ρωμαϊκούς Χρόνους.

Στην ρωμαϊκή εποχή το οδικό δίκτυο των Ρωμαίων αλλά και η οργανωμένη ταχυδρομική υπηρεσία, τους δίνουν ώθηση στις μετακινήσεις.

Επιπλέον, κατά τη βυζαντινή περίοδο η γρήγορη εξάπλωση του Χριστιανισμού κάνει την περιοχή της Παλαιστίνης κέντρο ενδιαφέροντος και επισκέψεων.

Οι Ενετοί οργανώνουν ταξίδια που ξεκινούν από την Βενετία, ενώ οι διάφορες εξερευνήσεις από στεριά και θάλασσα συνεχίζονται. Τα καταλύματα αυξάνονται κυρίως στις περιοχές που υπάρχει ζήτηση.

Στο μεταξύ, η βιομηχανική επανάσταση στην Αγγλία σηματοδοτεί μεταξύ άλλων την διεύρυνση και ισχυροποίηση της αστικής τάξης και ο τουρισμός απόκτα ευρύτερη κοινωνική αποδοχή. Ωστόσο, οι λουτροπόλεις και τα θέρετρα εξελίσσονται παράλληλα με τα αστικά κέντρα που μεγαλώνουν ολοένα και περισσότερο.

Η Ελλάδα, αν και υποδουλωμένη από τους Τούρκους δέχεται περιηγητές, των οποίων οι ταξιδιωτικές εντυπώσεις δημιουργούν φιλελληνικό κίνημα στην Ευρώπη.

Η αρχή της γενίκευσης της χρήσης της ατμομηχανής στο σιδηρόδρομο, το 1940 οριοθετεί και το τέλος της Α΄ περιόδου της εξέλιξης του τουρισμού.

Η Β΄ περίοδος που τελειώνει το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο χαρακτηρίζεται ως η περίοδος ενηλικίωσης του τουρισμού, διότι μέσα σε αυτήν την χρονική περίοδο που διαρκεί δημιουργήθηκαν οι βάσεις της τουριστικής μεγέθυνσης που πραγματοποιήθηκε μετά. Όντως, στα χρόνια αυτά παρατηρούνται τεχνολογικές και επιστημονικές ανακαλύψεις που έχουν άμεση σχέση με τα μεταφορικά μέσα και τα μέσα επικοινωνίας. Στον κρατικό και ιδιωτικό τουριστικό τομέα θέτονται οργανωτικές δομές ενώ, τα ταξίδια παύουν σταδιακά να αποτελούν κατάκτηση των μικρών και ιδιαίτερα των προνομιούχων ομάδων. Κυρίαρχο όμως στοιχείο της περιόδου αυτής, είναι η χρήση της μηχανής στα μεταφορικά μέσα, που αντικαθιστά την μυϊκή δύναμη των ανθρώπων και υποζυγίων στην ξηρά και δε δίνει σημασία για τις προθέσεις του Αιόλου στη θάλασσα.

Η Γ΄ εξελικτική περίοδος του τουρισμού ξεκινά μέσα σε ένα γενικό κλίμα ευεξίας και προβληματισμού που δημιουργεί το τέλος του Β΄ Παγκόσμιου Πολέμου. Από εκεί και πέρα σημειώνεται μια αλματώδης άνοδο λόγω της επέκτασης του χρόνου αναψυχής – διακοπών, της επικράτησης της οικονομικής ευημερίας στα αναπτυγμένα κράτη και της τελειοποίησης και ανάπτυξης των μέσων μεταφοράς. Επιπλέον, λόγω της δημιουργίας μεγάλων αστικών κέντρων γίνεται επιτακτικότερη η ανάγκη διακοπών, ενώ η πολιτισμική ανέλιξη των ανθρώπων, τους ωθεί σε περισσότερα ταξίδια. Επίσης, η αύξηση και η πολυμορφία της ζήτησης δημιούργησε εκτός από τις κλασικές μορφές καταλυμάτων και την ανάπτυξη νέων.

Τέλος, ο τουρισμός παγκοσμιοποιείται και επεκτείνεται με γοργότερους ρυθμούς από τα μέσα της δεκαετίας του '70.

Ο τουρισμός σαν ένα σύγχρονο οικονομικό φαινόμενο έχει πάρει ένα μαζικό χαρακτήρα γεγονός που κάνει την ουσιαστική διαφοροποίησή του από τις παλαιότερες μορφές του. Παρ' όλα αυτά, όμως ο τρόπος εκδήλωσής του δηλ. με την προσωρινή μετακίνηση ατόμων από τον τόπο της μόνιμης διαμονής τους σε κάποιον άλλο εξακολουθεί να είναι ο ίδιος. Η ιστορική εξέλιξη του τουρισμού συμβαδίζει με τις κοινωνικές, οικονομικές, πολιτισμικές και τεχνολογικές κατακτήσεις του ανθρώπου.

Για να φτάσει ο τουρισμός στην σημερινή του μορφή πέρασε από διάφορες φάσεις εξέλιξης, εκ των οποίων μια από τις σημαντικότερες είναι χωρίς αμφιβολία η φάση του εκδημοκρατισμού μετά το τέλος των εχθροπραξιών του Β' Παγκόσμιου Πολέμου. Έτσι, ο τουρισμός από προνόμιο των λίγων (των πλούσιων και της αριστοκρατίας), άρχισε σταδιακά αλλά σταθερά να γίνεται δικαίωμα των πολλών (εργαζομένων και των μη προνομιούχων). Η μεταπολεμική εποχή, εκτός του ότι έκανε τον τουρισμό πιο δημοκρατικό και προσιτό στις μεγάλες λαϊκές μάζες, έκανε και τους ανθρώπους πιο πρακτικούς, αφού στον τουρισμό βρήκαν ένα μέσο ξεκούρασης και ανανέωσης των ψυχικών και των σωματικών τους δυνάμεων.

Στην ανάπτυξη του τουρισμού καθοριστικό ρόλο έπαιξε η εξέλιξη των μεταφορικών μέσων και ιδιαίτερα η λαϊκοποίησή τους. Αυτό γιατί πέρα από την μαζικότητα και την ομαδικότητα πρόσθεσαν στον τουρισμό και το στοιχείο της υπερεθνικότητας που μαζί με τα υπόλοιπα δύο αποτελούν τα τρία βασικά στοιχεία του σύγχρονου τουρισμού.

Όμως, υπήρξαν και άλλοι παράγοντες που συνέβαλλαν στην ανάπτυξη του κατά κεφαλήν εισοδήματος, όπως η δίκαιη διανομή του εθνικού εισοδήματος και του πλούτου, η ανάπτυξη των τουριστικών επιχειρήσεων και η διεθνοποίηση των επιχειρηματικών τους δράσεων, η βελτίωση των συνθηκών εργασίας και των όρων αμοιβής των εργαζομένων, η εξασφάλιση κοινωνικών παροχών στις οικονομικά ασθενέστερες τάξεις κτλ.

Λόγω των διαστάσεων που πήρε το τουριστικό φαινόμενο αλλά και των ευεργετικών επιδράσεων του στην οικονομία, είχε σαν αποτέλεσμα πολλές χώρες να λάβουν μέτρα για την ανάπτυξη του τουρισμού αλλά και την αντιμετώπιση του σαν ένα ιδιαίτερο κλάδο της οικονομικής δραστηριότητας. Αυτό είχε σαν συνέπεια να διαμορφωθεί βαθμιαία αλλά σταθερά η τουριστική οικονομία, που έχει ως σκοπό την μελέτη και ανάλυση των οικονομικών συνθηκών και σχέσεων που δημιουργούνται και αναπτύσσονται κατά την παραγωγή, κατανάλωση ή χρήση των τουριστικών προϊόντων σε ένα ορισμένο τουριστικό προορισμό και χρόνο. Η έντονη παρέμβαση του κράτους για την τουριστική ανάπτυξη που

εκδηλώνεται, είτε άμεσα με την εκτέλεση έργων τουριστικής υποδομής και ανωδομής, είτε έμμεσα με το μηχανισμό των χρηματοδοτήσεων και των κινήτρων, αποτελεί ένα ακόμα χαρακτηριστικό γνώρισμα του σύγχρονου τουρισμού και ταυτόχρονα μια απόδειξη ότι το κράτος θέλει πραγματικά να αναπτυχθεί ο τουρισμός, αφού υπολογίζει να ωφεληθεί σημαντικά (Ηγουμενάκης, Κραβαρίτης, Λύτρας, 1998).

1.3 ΟΙ ΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΜΑΖΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Ένα από τα πιο χαρακτηριστικά γνώρισμα του σύγχρονου τουρισμού είναι χωρίς αμφιβολία η μαζικοποίησή του. Είναι ολοένα και μεγαλύτερο το ποσοστό μαζικών μετακινήσεων των τουριστών εντός και εκτός της χώρας, όπου βρίσκεται η μόνιμη κατοικία τους. Ο μαζικός τουρισμός αποτέλεσε το κύριο πρότυπο σε διεθνή κλίμακα, ιδιαίτερα στη Μεσόγειο, που επηρέασε σε μεγάλο βαθμό την ανάπτυξη του τουρισμού, και στην Ελλάδα τα τελευταία τριάντα χρόνια. Ο προσανατολισμός στον ‘ήλιο και θάλασσα’ και η έντονη εποχικότητα συνιστούν βασικά χαρακτηριστικά του προτύπου αυτού παράλληλα με την εξάρτηση σε μεγάλο βαθμό από τους μεγάλους διοργανωτές ταξιδιών. Ο μαζικός τουρισμός ή αλλιώς οργανωμένος ομαδικός τουρισμός τουλάχιστον στην Ευρώπη αναπτύχθηκε με γρήγορους ρυθμούς.

Σύμφωνα με κάποιες εκτιμήσεις οι τάσεις του μαζικού τουρισμού στην Ευρώπη διαμορφώνονται ως εξής:

- Ο μαζικός τουρισμός από όλες τις χώρες της Ευρώπης αποτελεί ένα ποσοστό της τάξεως 20% με 30% στο σύνολο των πραγματοποιηθέντων αναχωρήσεων γενικά στο εξωτερικό.
- Το υπόλοιπο ποσοστό της τάξεως του 70% με 80% στο σύνολο των πραγματοποιηθέντων αναχωρήσεων γενικά στο εξωτερικό είναι μεμονωμένοι τουρίστες που ταξιδεύουν στο εξωτερικό κατά το πλείστον σε γειτονικές χώρες.
- Το ποσοστό μεταβάλλεται σταδιακά αλλά σταθερά προς όφελος του μαζικού τουρισμού για τους εξής λόγους:
 1. Μειώνεται ο αριθμός ημερών των συνεχών διακοπών και αυξάνεται ταυτόχρονα η συχνότητα πραγματοποίησης διακοπών.

2. Υπάρχει χαμηλό επίπεδο κόστους αερομεταφοράς, παρά το γεγονός ότι είναι σημαντική η αύξηση των τιμών υγρών καυσίμων, λόγω της ενεργειακής κρίσης στο τέλος του 1973 και μετά.
3. Για να εξυπηρετηθεί καλύτερα ο μαζικός τουρισμός αυξάνονται σημαντικά οι ναυλωμένες πτήσεις.
4. Λόγω των κερδών που αποφέρει ο μαζικός τουρισμός υπάρχει έντονο ενδιαφέρον των tour operators για την αύξησή του.
5. Οι tour operators αναζητούν νέους τουριστικούς προορισμούς, που παρουσιάζουν από οικονομικής άποψης συγκριτικά πλεονεκτήματα.
6. Αυξάνεται η συμμετοχή εργαζομένων στο μαζικό τουρισμό, γιατί υπάρχει ευνοϊκή συναλλαγματική ισοτιμία των κυριότερων χωρών προέλευσης τουριστών σε σχέση με τα νομίσματα των χωρών υποδοχής και φιλοξενίας τουριστών.
7. Η τάση να αυξάνεται ο μαζικός τουρισμός που μετακινείται με τουριστικά λεωφορεία, λόγω της χαμηλής οικονομικής επιβάρυνσης του τουριστικού πακέτου αλλά και της ποιοτικής αναβάθμισης του μεταφορικού μέσου (Ηγουμενάκης, Κραβαρίτης, Λύτρας, 1998).

Ο «μαζικός τουρισμός» είναι ο τουρισμός του «πακέτου» και της παραλίας. Είναι μεγάλης κλίμακας, απρόσωπος και παθητικός, ενώ αφήνει πολύ μικρό βαθμό ελευθερίας στα άτομα.

Όμως, παρά τις ευεργετικές του επιδράσεις (βραχυχρόνιες ή μεσοχρόνιες) στις οικονομίες των χωρών υποδοχής και φιλοξενίας τουριστών, δυστυχώς επιφέρει και πολλές αρνητικές επιπτώσεις δηλ. οικονομικές (πληθωρισμός, τυποποίηση των τουριστικών εγκαταστάσεων), κοινωνικές (εμπορευματοποίηση των ανθρώπινων σχέσεων, μιμητισμό ποικίλων ξενόφερτων προτύπων από τους ντόπιους), πολιτιστικές (αλλοίωση του πολιτισμού, εμπορικοποίηση της παράδοσης) αλλά και περιβαλλοντολογικές (μόλυνση του περιβάλλοντος).

Σε μια εποχή που οι άνθρωποι της επιστήμης «κρούουν» το καμπανάκι του κινδύνου για τις αρνητικές επιπτώσεις της μόλυνσης του πλανήτη, ο «μαζικός τουρισμός» θεωρείται ένας από τους κύριους υπαίτιους.

Με την άναρχη ανάπτυξη του τουρισμού και την υπέρ συγκέντρωση των ανθρώπινων δραστηριοτήτων που επιφέρει στις χώρες υποδοχής ο μαζικός τουρισμός αλλάζει σταδιακά την λειτουργία της φύσης, εξαντλεί τους μη ανανεώσιμους φυσικούς πόρους και μειώνει την

βιοπικολότητα. Συχνά, αλλάζει ανεπανόρθωτα τα τοπία, αφού χτίζονται χωρίς σκέψη ξενοδοχεία σε γραφικές παραλίες, επεκτείνονται οι αστικές ζώνες και δημιουργούνται σημαντικά φορτία αποβλήτων. Έτσι, ο μαζικός τουρισμός απαξιώνει «το έδαφος που πατάει» και προοδευτικά αυτοκαταργείται χάνοντας το δυναμισμό του.

Ο τουρισμός, το περιβάλλον, ο πολιτισμός είναι έννοιες συνυφασμένες και όχι συγκρουόμενες. Το περιβάλλον δέχεται τις πιέσεις και τις αρνητικές επιδράσεις της τουριστικής ανάπτυξης αλλά η προστασία του είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την ποιοτική αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος.

Έτσι δημιουργήθηκε η ανάγκη για αναζήτηση νέων ειδικών εναλλακτικών μορφών τουρισμού πιο αποδοτικότερες από οικονομικής άποψης, λιγότερο εξαρτημένες από τους tour operator, που αποσκοπούν στην επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου, ικανοποιούν τις ανάγκες ή επιθυμίες των σύγχρονων ανθρώπων και που δείχνουν ιδιαίτερη σημασία και σεβασμό στο περιβάλλον.

1.4 ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΣΥΝΕΒΑΛΛΑΝ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Ο τουρισμός λοιπόν, συμβάλλει σημαντικά στην οικονομική ανάπτυξη μιας χώρας υποδοχής και φιλοξενίας τουριστών. Κάποια από τα σπουδαιότερα οικονομικά οφέλη που μπορεί να εμφανιστούν από την ανάπτυξη του τουρισμού είναι:

- Η σημαντική εισροή συναλλάγματος για τις χώρες που τόσο ανάγκη την έχουν, αφού δεν έχουν κατορθώσει να ξεπεράσουν την φτώχεια και την μιζέρια που τις έχει περικυκλώσει.
- Συμβάλλει στην δημιουργία ευκαιριών θέσεων απασχόλησης και εισοδημάτων για τον οικονομικά ενεργό πληθυσμό που απασχολείται στην τουριστική βιομηχανία.
- Συμβάλλει σημαντικά στην διαμόρφωση του ακαθάριστου εθνικού προϊόντος μιας χώρας.
- Συντελεί στην αντιμετώπιση του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών.
- Δημιουργεί έσοδα για την τοπική αυτοδιοίκηση και το κράτος.
- Τονώνει την οικονομική δραστηριότητα στην περιφέρεια.

Αυτές οι ωφέλειες που μπορούν να προκύψουν από την ανάπτυξη του τουρισμού σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο γίνονται αισθητές μόνο όταν η ανάπτυξη πραγματοποιείται προγραμματισμένα, ορθολογιστικά και με λεπτομερειακό και συνεχή έλεγχο σε κάθε αναπτυξιακή φάση του τουρισμού. Σύμφωνα με τον τρόπο αυτό, μπορεί να αποφευχθούν σημαντικά οι αρνητικές επιδράσεις του τουρισμού όπως είναι η εποχιακή απασχόληση των εργαζομένων του τουριστικού προορισμού, ο συγκεντρωτισμός και η εξάρτηση (που έχει ένας τουριστικός προορισμός από έναν μόνο κλάδο οικονομικής δραστηριότητας και ιδιαίτερα τον τουρισμό), η αντιμετώπιση του τουρίστα ως ανεπιθύμητο πελάτη, η υποβάθμιση και καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος και της πολιτιστικής κληρονομιάς (Ηγουμενάκης, Κραβαρίτης, Λύτρας, 1998).

Ο τουρισμός έχει την δυνατότητα να παράγει νέους προορισμούς. Μπορεί όμως και να κατασκευάζει ειδικά τουριστικά προϊόντα, με αποτέλεσμα να προσελκύει όλο και περισσότερες ομάδες καταναλωτών τουριστών και να επιτρέπει την εμπλοκή όλο και μεγαλύτερου αριθμού χωρών και περιφερειών του κόσμου στις διαδικασίες της τουριστικής ανάπτυξης.

Στην ανάπτυξη του τουρισμού συνέβαλλαν πολλοί παράγοντες, εκ των οποίων οι κυριότεροι είναι:

- Ο εκδημοκρατισμός. Παλιότερα και περίπου ως τα μέσα του αιώνα ο τουρισμός ήταν ένα προνόμιο που μόνο οι λίγοι το είχαν δηλ. οι πλούσιοι και οι αριστοκράτες και ιδιαίτερα αυτοί που διέθεταν χρόνο και χρήματα για τουρισμό.
- Η λαϊκοποίηση και οι σημαντικές βελτιώσεις των συγκοινωνιακών μέσων.
- Ο αυξημένος ελεύθερος χρόνος των εργαζομένων σε συνδυασμό με τα υψηλότερα εισοδήματά τους.
- Ο πολλαπλασιασμός των τουριστικών καταλυμάτων.
- Η αύξηση της παραγωγής και διάθεσης τουριστικών πακέτων διακοπών και άλλων μορφών φθηνών ταξιδιών.
- Δημογραφικοί και οικονομικοί παράγοντες (π.χ. η ηλικία, η είσοδος γυναικών στον εργασιακό χώρο, ένας μικρός αριθμός ατόμων που επιλέγουν τον τουρισμό γιατί θεωρούν ότι τους προσφέρει κοινωνική άνοδο κτλ)
- Η μετατροπή του τουρισμού σε ένα καταναλωτικό προϊόν, η διαφοροποίηση των τιμών και η εξειδίκευση των υπηρεσιών (δηλ. πωλείται ένα τουριστικό ταξίδι ως καταναλωτικό προϊόν με διαφορετικά χαρακτηριστικά και με διαφορετικές τιμές. Το καταναλωτικό προϊόν ταυτίζεται με τον τόπο που επισκέπτεται ο τουρίστας π.χ. Ελλάδα, ενώ τα διαφορετικά χαρακτηριστικά είναι η ποιότητα και ο αριθμός

των προσφερόμενων υπηρεσιών. Το προϊόν «τουρισμός» όπως και κάθε άλλο προϊόν για να απευθύνεται στα διαφορετικά κίνητρα και γούστα των καταναλωτών επιδιώκει την εξειδίκευση του. Η εξειδίκευση αυτή στον τουρισμό εμφανίζεται με την ανάπτυξη των ειδικών εναλλακτικών μορφών τουρισμού.

- Το αυξημένο ενδιαφέρον για την ανάπτυξη, την προώθηση, την προβολή και τον έλεγχο του τουριστικού τομέα από ένα πλήθος φορέων και ομάδων συμφερόντων.

1.5 Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΩΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΔΟΥ

Ο τουρισμός είναι η μεγαλύτερη και πιο ποικιλόμορφη βιομηχανία στον κόσμο. Πολλές χώρες αλλά περισσότερο οι αναπτυσσόμενες, που δεν έχουν κάποιο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα σε άλλες βιομηχανίες, στηρίζονται στον τουρισμό ως την κύρια πηγή δημιουργίας απασχόλησης, εσόδων ανάπτυξης του ιδιωτικού τομέα και της υποδομής.

Θεωρείται ότι είναι ένας διατομεακός κλάδος δεδομένου, ότι περιλαμβάνει μεγάλη ποικιλία υπηρεσιών και επαγγελμάτων που συνδέονται με πολλές άλλες οικονομικές δραστηριότητες. Έχει επίδραση σε κλάδους όπως οι μεταφορές, τα οικοδομικά και τεχνικά έργα, το λιανικό εμπόριο, καθώς και στους πολυάριθμους τομείς παραγωγής προϊόντων που έχουν σχέση με διακοπές ή παροχής υπηρεσιών σχετικά με επαγγελματικά ταξίδια. Η ευρωπαϊκή τουριστική βιομηχανία παράγει πάνω από το 4% του ΑΕΠ και περιλαμβάνει περίπου 2 εκατομμύρια επιχειρήσεις στις οποίες απασχολείται το 4% περίπου του συνολικού εργατικού δυναμικού (ποσοστό που αντιπροσωπεύει, κατά προσέγγιση, 8 εκατομμύρια θέσεις εργασίας).

Χωρίς αμφιβολία αποτελεί παράγοντα οικονομικής ανάπτυξης και προόδου συμβάλλοντας στην αντιμετώπιση της φτώχειας και της μιζέριας που υπάρχουν στις αναπτυσσόμενες χώρες. Έτσι, δημιουργείται βασική προϋπόθεση για περισσότερη ευημερία μελλοντικά.

Για πολλά χρόνια, οι ευρωπαϊκές χώρες αποτελούν τον κύριο προορισμό του παγκόσμιου τουρισμού. Η πλειοψηφία των ευρωπαίων τουριστών επιλέγουν να επισκεφτούν μια περιοχή στην Ευρώπη. Οι φυσικοί και πολιτιστικοί πόροι αποτελούν σημαντικό πλεονέκτημα για τις τουριστικές περιοχές της Ευρώπης. Παρά την εμφάνιση πολλών νέων τουριστικών προορισμών, οι Ευρωπαϊκές περιοχές διατηρούν ακόμα το μεγάλο μερίδιο του

παγκόσμιου εμπορίου τουρισμού. Σημαντικό επίσης για την ανάπτυξη του τουρισμού στην Ευρώπη είναι ότι περισσότεροι από το 60% των πολιτών της κάνουν διακοπές. Η Μεσόγειος θεωρείται ως ο μεγαλύτερος τουριστικός προορισμός στον κόσμο. Η Ισπανία, η Γαλλία, η Ιταλία και η Ελλάδα παραμένουν ως κεντρικοί προορισμοί για το διεθνή τουρισμό.

Υπήρξαν κατά το παρελθόν και εξακολουθούν ακόμα και σήμερα να υπάρχουν διαφορετικές απόψεις σχετικά με τη συμβολή του τουρισμού στην αντιμετώπιση της υποανάπτυξης των αναπτυσσόμενων χώρων.

Από την μια πλευρά, αυτοί που κατατάσσονται υπέρ του τουρισμού υποστηρίζουν η συμβολή του τουρισμού είναι σημαντική. Δημιουργεί ευκαιρίες απασχόλησης, μειώνει το έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών, ενισχύει οικονομικά την περιφέρεια, συμβάλλει στην αύξηση του ακαθάριστου εθνικού προϊόντος, δημιουργεί και αναπτύσσει την επιχειρηματικότητα αυτών που ασχολούνται με τις τουριστικές επιχειρήσεις παράγοντας αγαθά και υπηρεσίες που θα ικανοποιούν τους τουρίστες.

Αντίθετα από την άλλη πλευρά, αυτοί που βρίσκονται κατά του τουρισμού έχουν την άποψη ότι ο τουρισμός δημιουργεί προβλήματα. Υποστηρίζουν ότι ο τουρισμός καταστρέφει το φυσικό περιβάλλον, εξαφανίζει έθιμα και χαλαρώνει τα ήθη. Επίσης, λόγω της υπέρμετρης έμφασης στην ανάπτυξη ευαισθητοποιείται επικίνδυνα η οικονομία, ενώ δημιουργούνται προβλήματα σε άλλους κλάδους της οικονομικής δραστηριότητας αφού η επενδυτική δραστηριότητα αποπροσανατολίζεται.

Στην πραγματικότητα όμως καμιά από τις δύο παραπάνω κατηγορίες δεν έχουν δίκιο. Αν η ανάπτυξη του τουρισμού είναι μονόπλευρη τότε οι επιδράσεις που θα έχει στην οικονομία μιας χώρας, και ιδιαίτερα όταν αυτή βρίσκεται στο στάδιο ανάπτυξης, θα είναι αρνητικές. Αυτό συμβαίνει γιατί αποδυναμώνει την γεωργία, τη βιομηχανία και άλλους κλάδους της οικονομικής δραστηριότητας αλλά και γιατί μεταβάλλει βαθμιαία την οικονομία της χώρας σε οικονομία υπηρεσιών. Επίσης όμως όταν η ανάπτυξη του τουρισμού είναι μονόπλευρη, οι μακροχρόνιες επιδράσεις στην οικονομία μιας χώρας λύνουν έστω και προσωρινά τα πιεστικά προβλήματά της, όπως είναι η έλλειψη ευκαιριών εργασίας αλλά και το άνοιγμα του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών. Γι' αυτό το λόγο πρέπει η τουριστική ανάπτυξη της οικονομίας μιας χώρας να προωθείται ταυτόχρονα με τους άλλους κλάδους της οικονομικής δραστηριότητας της οικονομίας, να είναι αρμονική, προγραμματισμένη και να μην χρησιμεύει ως κύριο μέσο προώθησης της οικονομικής ανάπτυξης, παρά μόνο ως βοηθητικό (Ηγουμενάκης, 1991).

Χωρίς αμφιβολία, ο τουρισμός αποτελεί ένα σημαντικό παράγοντα οικονομικής ανάπτυξης και προόδου. Φυσικά, εφόσον δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στη θέση που μπορεί να

πάρει ανάμεσα στους άλλους κλάδους της οικονομικής προσπάθειας, μέσα στα πλαίσια που προσπαθεί η πολιτική εξουσία μιας χώρας να αναπτύξει την οικονομία της και να προοδεύσει.

Τέλος, ο τουρισμός είναι ένας βασικός μοχλός για την οικονομική ανάπτυξη μιας χώρας για παράδειγμα της Ελλάδας, που έχει σημαντικά συγκριτικά πλεονεκτήματα που σχετίζονται με το φυσικό περιβάλλον και την πολιτιστική κληρονομιά της. Ωστόσο, η άψογη διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων στην Αθήνα το 2004 ενίσχυσε περισσότερο τις προοπτικές του Ελληνικού τουρισμού. Η οικονομική ανάπτυξη της Ελλάδας αυξήθηκε κατά 4% μέσο όρο τα τρία τελευταία χρόνια, με τη σημαντική συμβολή του τουρισμού. Φυσικά, για μια θετική συμβολή του τουρισμού στην οικονομική ανάπτυξη και πρόοδο μιας χώρας επιβάλλεται η τουριστική ανάπτυξη να είναι ελεγχόμενη και προγραμματισμένη.

1.6 ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΕ ΒΑΣΙΚΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ

Ο τουρισμός διακρίνεται σε έξι βασικές κατηγορίες που είναι οι εξής:

Ανάλογα με τον αριθμό των τουριστών διακρίνεται σε ατομικό και ομαδικό τουρισμό

- **Μαζικός Τουρισμός.** Χαρακτηρίζεται από ομάδες τουριστών που αποφασίζουν να κάνουν τουρισμό. Αυτή η κατηγορία τουρισμού αναφέρεται στον τρόπο που οργανώνεται και εκτελείται η μετακίνηση των τουριστών. Το ταξίδι μπορεί να οργανωθεί και να εκτελεστεί από τουριστικό γραφείο, από μια επιχείρηση μεταφορών ή από ένα άλλο σωματείο ή οργάνωση. Τα πρόσωπα που συμμετέχουν δεν έχουν καμιά σχέση μεταξύ τους.
- **Ατομικός Τουρισμός,** που γίνεται από ένα ή περισσότερα άτομα τα οποία γνωρίζονται μεταξύ τους και αποφασίζουν με δική τους πρωτοβουλία και διοργάνωση να πραγματοποιήσουν ένα ταξίδι. Ο ατομικός τουρισμός είναι επωφελέστερος από οικονομικής άποψης για την χώρα που επισκέπτεται ο τουρίστας. Οι διάφορες χώρες οφείλουν να δώσουν ιδιαίτερη προσοχή στον τρόπο αντιμετώπισης του ομαδικού τουρισμού γιατί με την κατανάλωση επιτυγχάνεται κέρδος.

Ανάλογα με τα φυσικά όρια μιας χώρας σε εξωτερικό και εσωτερικό τουρισμό

- **Εσωτερικός Τουρισμός.** Σε αυτή την κατηγορία τουρισμού εντάσσεται ο πληθυσμός μιας χώρας που αποφασίζει να πραγματοποιήσει ένα ταξίδι σε κάποιον τόπο που

βρίσκεται μέσα στην επικράτεια της. Δεν χαρακτηρίζεται ως συναλλαγματοφόρα όμως παρουσιάζει κάποιες σημαντικές οικονομικές ωφέλειες (π.χ. η συγκράτηση εκροής συναλλάγματος, λόγω της μη πραγματοποίησης εξωτερικού τουρισμού) στη χώρα όπου αναπτύσσεται. Η ανάπτυξη του εσωτερικού τουρισμού προϋποθέτει την δημιουργία κατάλληλων και ταυτόχρονα οικονομικά προσιτών μέσων φιλοξενίας στους ντόπιους τουρίστες καθώς και τη βελτίωση – ανάπτυξη των διάφορων δικτύων και μέσων συγκοινωνίας, ώστε οι μετακινήσεις των ντόπιων τουριστών στην επικράτεια της χώρας που κατοικούν μόνιμα να είναι ταχύτερες, ανετότερες και ασφαλέστερες.

- Εξωτερικός η αλλιώς Διεθνής Τουρισμός. Συμφωνά με αυτήν την κατηγορία, πραγματοποιούν ταξίδια τα άτομα που μένουν μόνιμα σε μια χώρα και την εγκαταλείπουν για να επισκεφθούν άλλες χώρες. Διακρίνεται με τη σειρά του σε ενεργητικό όταν οι μόνιμοι κάτοικοι άλλων χωρών επισκέπτονται μια χώρα (γιατί έχει ως χαρακτηριστικό του την εισροή συναλλάγματος) και παθητικό τουρισμό όταν οι μόνιμοι κάτοικοι μιας χώρας επισκέπτονται άλλες για τουριστικούς λόγους (γιατί έχει ως χαρακτηριστικό του την εκροή συναλλάγματος).

Ανάλογα με την χρονική διάρκεια των διακοπών των τουριστών σε συνεχή κα εποχιακό

- Συνεχής Τουρισμός είναι ο τουρισμός που διαρκεί όλο το χρόνο. Οι δραστηριότητες του δεν επηρεάζονται από τις κλιματολογικές συνθήκες που επικρατούν σε κάθε εποχή. Ορισμένες μορφές τουρισμού που ανήκουν στην κατηγορία αυτή είναι ο τουρισμός εκθέσεων, ο συνεδριακός τουρισμός, ο μορφωτικός τουρισμός κ.α.
- Εποχιακός τουρισμός είναι ο τουρισμός που δεν διαρκεί όλο το χρόνο και που οι δραστηριότητες του επηρεάζονται από τις κλιματολογικές συνθήκες που επικρατούν σε κάθε εποχή. Έτσι αναβάλλονται για όσο διάστημα χρειαστεί. Κάποιες μορφές τουρισμού της κατηγορίας αυτής είναι ο τουρισμός χειμερινών σπορ, ο τουρισμός παραχείμασης και ο γενικός τουρισμός (Ηγουμενάκης, 1991).

1.7 ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΠΑΡΑΚΙΝΟΥΝ ΤΟΥΣ ΑΝΘΡΩΠΟΥΣ ΝΑ ΕΠΙΣΚΕΦΤΟΥΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥΣ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΥΣ

Ο τουρισμός, δεν έχει αποκλειστικό σκοπό την ανάπαυση και τη ψυχαγωγία. Ο σημερινός αλλά και πολύ περισσότερο ο αυριανός ταξιδιώτης ενδιαφέρεται για κάτι παραπέρα. Θέλει η παρουσία του σ' έναν τόπο να συνδεθεί με πολιτισμικά βιώματα, με τα μνημεία και την ιστορία, με τα ήθη και έθιμα και τη ζωή των ανθρώπων που κατοικούν. Θέλει αν είναι δυνατόν κι ολόκληρο το ταξίδι του να ενταχθεί σ' ένα πλαίσιο, να ακολουθήσει ένα «χνάρι» που θα τον βοηθήσει να γνωρίσει και να ξαναζήσει ένα σημαντικό ιστορικό ή μυθολογικό, καλλιτεχνικό ή επιστημονικό, ομαδικό ή ατομικό παραδοσιακό βίωμα.

Οι διακοπές δε θεωρούνται πια ένας απλός παραθερισμός στη θάλασσα. Η ανάπτυξη της αστικοποίησης δημιουργεί μία πολύ ισχυρή επιθυμία για υπαίθριες ψυχαγωγικές δραστηριότητες. Ο σύγχρονος τουρίστας αναζητά τη διαφυγή σ' ένα νέο τρόπο ζωής, που δεν του φέρνει στο μυαλό παραστάσεις της καθημερινότητας του. Είναι ένα άτομο περισσότερο συμμετοχικό και ενεργό παρά παθητικό.

Σημαντικό ρόλο για την ανάπτυξη του τουρισμού σε μια χώρα παίζουν οι παράγοντες, τα κίνητρα που παρακινούν τους τουρίστες να επισκεφθούν τουριστικούς προορισμούς. Συγκεκριμένα είναι τα εξής:

- Τα φυσικά και κλιματολογικά στοιχεία ενός τουριστικού προορισμού, όπως είναι η βλάστηση, η μορφολογία του εδάφους, η ηλιοφάνεια, τα γραφικά τοπία, οι μαγευτικές ακρογιαλιές, τα ποτάμια, οι λίμνες κτλ. Αυτά συμβάλλουν για να διαμορφωθούν διάφορες μορφές τουρισμού (θαλάσσιος, χειμερινός, ορεινός).
- Τα πολιτιστικά στοιχεία που συνθέτουν την πολιτιστική κληρονομιά μιας χώρας υποδοχής τουριστών. Δηλ. μουσεία, ιστορικά μνημεία, αρχαιολογικοί χώροι, φεστιβάλ, λαογραφία, τέχνη κτλ.
- Τα κατασκευασμένα στοιχεία όπου περιλαμβάνονται μεγάλα καταστήματα, οργανωμένες πλαζ, χιονοδρομικά κέντρα, ζωολογικοί κήποι, χώροι αναψυχής, δημόσια πάρκα κτλ.
- Τα οικονομικά στοιχεία που αφορούν το κόστος του τουριστικού πακέτου, το κόστος του ταξιδιού, το κόστος ζωής των τουριστών στην χώρα υποδοχής και φιλοξενίας.

- Οι εγκαταστάσεις και οι υπηρεσίες που μπορεί να προσφέρει ένας τουριστικός προορισμός. Αν ένας τουριστικός προορισμός δεν έχει τη δυνατότητα να προσφέρει τις ανέσεις που επιθυμούν οι τουρίστες τότε δεν μπορεί να αναπτυχθεί τουριστικά.
- Τα ψυχολογικά στοιχεία που αναφέρονται στην ψυχολογική ανάγκη των ατόμων για κάτι νέο.
- Τα κοινωνικά στοιχεία ενός τόπου όπως είναι ο τρόπος ζωής του πληθυσμού του, η παράδοση, τα ήθη, τα έθιμα, η γλώσσα.
- Η ευκολία προσέγγισης ενός τουριστικού προορισμού όταν έχει συχνές και εξυπηρετικές από πλευράς χρόνου και απόστασης συγκοινωνιακές διασυνδέσεις με πόλεις που βρίσκονται εντός της χώρας ή με άλλες χώρες και διαθέτει ένα καλό οδικό δίκτυο, σύγχρονους εξυπηρετικούς σταθμούς εισόδου – εξόδου και σύγχρονα – άνετα μεταφορικά μέσα.
- Η νοερή εικόνα που έχει ο τουρίστας για έναν τουριστικό προορισμό. Η εικόνα αυτή αποτελεί ένα ισχυρό τουριστικό κίνητρο για τους τουρίστες να επισκεφτούν κάποια χώρα. Αυτή η εικόνα όμως δεν είναι απαραίτητο να βασίζεται σε πραγματικά γεγονότα ή σε αποκτημένες πείρες. Υπάρχουν πολλοί άνθρωποι που δεν έχουν επισκεφθεί κάποιο τουριστικό προορισμό και δεν έχουν κάποια νοερή εικόνα γι' αυτόν. Έτσι μέσω των διαδόσεων και των μέσων μαζικής ενημέρωσης αποφασίζουν ποιος τουριστικός προορισμός τους έλκει περισσότερο. Συχνά, οι τουριστικοί προορισμοί έχουν νοερές εικόνες από ιστορικά γεγονότα παρά σε τρέχοντα. Με κατάλληλες στρατηγικές μπορεί να δημιουργηθούν ή να μεταβληθούν αυτές οι εικόνες με σκοπό να επηρεασθούν οι προσδοκίες των πιθανών τουριστών που θα επισκεφθούν έναν τόπο (Ηγουμενάκης, Κραβαρίτης, Λύτρας, 1998).

1.8 Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Στις μέρες μας, ο τουρισμός είναι ένα παγκόσμιο φαινόμενο που αναπτύσσεται πολύ γρήγορα. Αυτό οφείλεται στο γεγονός, ότι ο τουρισμός αποτελεί μια ψυχολογική και βιολογική ανάγκη για τον σύγχρονο άνθρωπο και κυρίως αυτού που ζει σε μεγαλουπόλεις, που πνίγεται από τα καυσαέρια, το τσιμέντο και τη στενότητα του χώρου. Οι άνθρωποι κυριεύονται από το άγχος που υπάρχει στην καθημερινή τους ζωή και έτσι θέλουν να ξεσκάσουν και να ησυχάσουν, κάνοντας ένα ταξίδι σε διάφορους τόπους.

Η Ελλάδα αποτελεί πόλο έλξης πολλών Ελλήνων και ξένων περιηγητών. Οι φυσικές ομορφιές, το ήπιο και εύκρατο κλίμα, τα αρχαιολογικά μνημεία, τα αξιοθέατα αλλά και η φιλοξενία της Ελλάδας προσελκύουν πολλούς τουρίστες κάθε χρόνο από πολλά μέρη του κόσμου.

Ο τουρισμός αποτελεί για τη χώρα μας τον κύριο μοχλό ανάπτυξης της οικονομικής και επιχειρηματικής της δραστηριότητας. Είναι μια πηγή αναζωογόνησης με θετικά και σημαντικά αποτελέσματα, καθώς εξασφαλίζονται θέσεις απασχόλησης, εξοικονομείται πολύτιμο συνάλλαγμα, διευρύνεται ο κύκλος εργασιών, ενώ η ζήτηση των καταναλωτικών αγαθών αυξάνεται.

Για την προσέλκυση όλο και περισσότερο επισκεπτών στη χώρα μας αλλά και την ανταπόκριση που θα έχουμε στις συνεχώς αυξανόμενες απαιτήσεις και ανάγκες τους, επιβάλλεται να αναπτύξουμε μια σωστή τουριστική πολιτική.

Ωστόσο δεν πρέπει να ξεχνάμε και το σημαντικό ρόλο που παίζει η διαπροσωπική διαφήμιση στον τουρισμό. Ο τουρίστας, που φεύγει από τον τόπο που τον φιλοξένησε για τις διακοπές του με καλές εντυπώσεις γι' αυτόν θα ξανάρθει, θα παρουσιάσει μια καλή εικόνα για την Ελλάδα στους συγγενείς του, στους φίλους του και γενικά στον περίγυρό του. Στατιστικά δεδομένα αποδεικνύουν ότι ένας ευχαριστημένος τουρίστας βοηθά να επισκεφθούν τη χώρα μας πέντε επιπλέον άτομα ενώ, ένας δυσαρεστημένος αποτρέπει περισσότερα.

Η ευαισθητοποίηση του κάθε πολίτη και η διαμόρφωση της τουριστικής συνείδησης είναι δύο στοιχεία ιδιαίτερα στην εικόνα που παρουσιάζει η χώρα μας στο εξωτερικό. Χρειάζεται κοινή συνείδηση από όλους μας να προσέχουμε το περιβάλλον. Η συμπεριφορά μας προς τους τουρίστες – επισκέπτες πρέπει να είναι πολιτισμένη και φιλόξενη σε όλους τους εργασιακούς χώρους δηλ. από τα χερσαία μεταφορικά μέσα και τις κάθε είδους τουριστικές επιχειρήσεις.

Επιβάλλεται επίσης, να προβάλλουμε και να διαφημίσουμε την ελληνική παραδοσιακή κουζίνα και τα προϊόντα μας με τις διεθνώς αναγνωρισμένες ευεργετικές τους ιδιότητες στη διατροφή.

Επιπροσθέτως, θα είναι καθοριστικής σημασίας για την ανάπτυξη του τουρισμού να αξιοποιήσουμε τις δυνατότητες που προσφέρει η γεωγραφική θέση, η μορφολογία του εδάφους και η πολιτιστική κληρονομιά της Ελλάδας.

Η δόμηση μιας σωστής τουριστικής πολιτικής παίζει σημαντικό ρόλο για την πορεία του τουρισμού. Σύμφωνα με τον Υπουργό Τουριστικής Ανάπτυξης τρεις είναι οι κύριοι

πυλώνες της τουριστικής πολιτικής, στους οποίους θα επικεντρωθούν για την ανάπτυξη του Ελληνικού Τουρισμού.

- Η ποιότητα στις υποδομές, στις υπηρεσίες και στο ανθρώπινο δυναμικό.
- Η διεθνή παρουσία της χώρας.
- Οι επενδύσεις και η επιχειρηματικότητα (Μανούσος, Μανούσου και συνεργάτες, 2007).

Σήμερα, προσφέρεται η εμπειρία των προηγούμενων χρόνων, κατά την διάρκεια των οποίων δομήθηκε η νέα τουριστική πολιτική της χώρας για την διαμόρφωση προτεραιοτήτων που θα δώσουν την ευκαιρία στον τουρισμό να κάνει το επόμενο βήμα. Σύμφωνα με το οποίο θα υπάρξει κατοχύρωση θετικών αποτελεσμάτων της προηγούμενης περιόδου και ταυτόχρονα να δημιουργούνται προϋποθέσεις, μέσω της αξιοποίησης νέων δεδομένων για επιπλέον ανάπτυξη.

Τα νέα αυτά δεδομένα μπορούν να προσδιοριστούν κυρίως από τη διαφοροποίηση της τουριστικής ζήτησης για τουριστικές υπηρεσίες, από το νέο ανταγωνισμό και από τις προοπτικές της τουριστικής κίνησης σε παγκόσμια κλίμακα. Τα δεδομένα δημιουργούν ένα φάσμα ευκαιριών, προσδοκιών και απαιτήσεων του ελληνικού τουρισμού. Οι στόχοι που θέτονται είναι:

- Η χώρα να κερδίζει διαρκώς το μεγαλύτερο δυνατό μερίδιο αγοράς.
- Το τουριστικό προϊόν της συνεχώς να εμπλουτίζεται.
- Η προσέλκυση νέων επενδύσεων.
- Η ποιότητα των προσφερόμενων υποδομών και υπηρεσιών διαρκώς να βελτιώνεται (Μανούσος, Μανούσου και συνεργάτες, 2007).

Σύμφωνα με τις προβλέψεις του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού αναμένεται ότι θα υπάρξει σημαντική αύξηση του τουρισμού τα επόμενα χρόνια. Έτσι, προβλέπεται ότι το 2020 οι αφίξεις θα φτάσουν το 1,6 δισεκατομμύρια από 665 εκατομμύρια που ήταν το 1999, καταγράφοντας μια σημαντική μέση ετήσια αύξηση του 4,3%. Με έναν εντυπωσιακό ρυθμό ανάπτυξης κατά τις δεκαετίες 1960 και 1970, και μια σταθερά ανοδική πορεία τις δεκαετίες 1980 και 1990, ο ελληνικός τουρισμός αποτελεί σήμερα μια από τις βασικότερες πηγές εσόδων για την ελληνική οικονομία.

Παρόλο που η Ελλάδα επλήγη από μεγάλες πυρκαγιές το 2007, η τουριστική κίνηση δεν επηρεάστηκε. Η χρονική περίοδος 2002 – 2004 ήταν δύσκολη, όχι μόνο για την Ελλάδα αλλά και για άλλες χώρες καθώς, υπήρξε συνεχής πτώση των τουριστικών αφίξεων λόγω των

απρόοπτων εξελίξεων. Ωστόσο, από το 2004 και μετά παρατηρείται μια ανοδική πορεία. Το 2007 όμως, υπάρχει μεν ανοδική πορεία αλλά παράλληλα, παρατηρείται και μια αισθητή μείωση του ρυθμού μεταβολής των αφίξεων σε Κρήτη, Δωδεκάνησα και Ιόνια Νησιά.

Παρακάτω απεικονίζονται στοιχεία για αφίξεις σε επιμέρους αεροδρόμια της χώρας.

ΑΦΙΞΕΙΣ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΩΣ ΣΕ ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΑ ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΑ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ							
ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΑ	2004	2005	2006	2007	% ΜΕΤΑΒΟΛΗ		
					2005/ 04	2006/ 05	2007/ 06
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ	970.603	1.009.467	1.045.744	1.131.780	4,0	3,6	8,2
ΚΑΒΑΛΑ	93.966	80.228	91.416	99.205	-14,6	13,9	8,5
<u>ΒΟΡ. ΕΛΛΑΔΑ</u>	1.064.569	1.089.695	1.137.160	1.230.985	2,4	4,4	8,3
ΗΡΑΚΛΕΙΟ	1.880.432	1.995.853	2.150.537	2.158.042	6,1	7,8	0,3
ΧΑΝΙΑ	531.838	555.773	661.072	685.900	4,5	18,9	3,8
<u>ΚΡΗΤΗ</u>	2.412.270	2.551.626	2.811.609	2.843.942	5,8	10,2	1,1
ΡΟΔΟΣ	1.166.159	1.215.773	1.337.704	1.393.101	4,3	10,0	4,1
ΚΩΣ	627.126	607.015	659.492	681.793	-3,2	8,6	3,4
<u>ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΣ</u>	1.793.285	1.822.788	1.997.196	2.074.894	1,6	9,6	3,9
ΚΑΛΑΜΑΤΑ	48.949	58.630	47.755	51.359	19,8	-18,5	7,5
<u>ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ</u>	48.949	58.630	47.755	51.359	19,8	-18,5	7,5
ΚΕΡΚΥΡΑ	823.867	850.179	863.066	847.434	3,2	1,5	-1,8
ΚΕΦΑΛΟΝΙΑ	154.816	143.398	161.341	158.528	-7,4	12,5	-1,7
ΖΑΚΥΝΘΟΣ	489.072	474.081	481.154	475.925	-3,1	1,5	-1,1
ΑΚΤΙΟ	136.497	141.586	137.463	149.603	3,7	-2,9	8,8
<u>ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ</u>	1.604.252	1.609.244	1.643.024	1.631.490	0,3	2,1	-0,7
ΜΥΤΙΛΗΝΗ	69.678	66.400	68.310	76.734	-4,7	2,9	12,3
ΧΙΟΣ	15.466	13.389	15.214	13.183	-13,4	13,6	-13,3
ΣΑΜΟΣ	120.094	113.695	130.868	146.444	-5,3	15,1	11,9
<u>ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ</u>	205.238	193.484	2.014.392	236.361	-5,7	10,8	10,2
ΣΥΝΟΛΟ	7.079.614	7.266.837	7.803.381	8.017.672	2,6	7,4	2,7
ΑΘΗΝΑ	3.698.863	3.998.544	4.167.897	4.563.333	8,1	4,2	9,5
ΣΥΝΟΛΟ ΜΕ ΑΘΗΝΑ	10.778.477	11.265.381	11.971.278	12.581.005	4,5	6,3	5,1

Πηγή: Υπηρεσία Πολιτικής Αεροπορίας, Δ/νσεις Αερολιμενικού Ελέγχου Αεροδρομίων

Η Ελλάδα συνεχίζει να διατηρεί για το 2007 μία θέση ανάμεσα στις 20 κορυφαίες τουριστικές αγορές παγκοσμίως.

Σε επίπεδο εθνικοτήτων η Αγγλία και η Γερμανία εξακολουθούν να έχουν πρωταγωνιστικό ρόλο, αποτελώντας τις βασικές αγορές – πηγές τουρισμού για την Ελλάδα, αν και εμφανίζουν κάποια πτώση σε σύγκριση με τα προηγούμενα χρόνια.

Ένα χαρακτηριστικό στοιχείο της τουριστικής κίνησης του 2007, είναι η συνέχιση της αύξησης στην κίνηση από τις αγορές της Ανατολικής Ευρώπης.

Ο τουρισμός από τη Ρωσία παρουσιάζει σημαντική δυναμική, με τις αφίξεις από τη χώρα αυτή να εμφανίζουν αύξηση κατά 25%, ενώ στα ίδια επίπεδα κυμαίνονται και οι αφίξεις από Σερβία, Μαυροβούνιο και Ρουμανία.

Ένα άλλο χαρακτηριστικό του 2007 είναι η ανάκαμψη της αμερικάνικης αγοράς, που παρουσίασε άνοδο των αφίξεων με ένα ποσοστό μεγαλύτερο του 15% σε σύγκριση με το 2006. Σύμφωνα με στοιχεία της Ένωσης Ταξιδιωτικών Πρακτόρων των Η.Π.Α. αφίχθησαν στην χώρα μας 482.000 Αμερικανοί. Για τους Αμερικανούς η Ελλάδα θεωρείται μια ασφαλής χώρα, σε αντίθεση με κάποιες γείτονες χώρες όπως η Τουρκία και η Αίγυπτος. Φυσικά, σημαντικό ρόλο παίζει και η δυναμική διαφημιστική προβολή της Ελλάδας αλλά και η συμμετοχή της σε διάφορες εκθέσεις στην αμερικανική αγορά (Δεριζιώτης, Τσαχάκης και συντακτική ομάδα, Οκτώβριος 2007).

Στην επόμενη σελίδα ακολουθεί ένας πίνακας με τις 20 κορυφαίες χώρες παγκοσμίως σε τουρισμό:

ΚΟΡΥΦΑΙΕΣ 20 ΧΩΡΕΣ

	ΕΠΙΒΑΤΕΣ	ΜΕΤΑΒΟΛΗ %	ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ ΑΕΡΟΣΚΑΦΩΝ	ΜΕΤΑΒΟΛΗ %
Η.Π.Α.	1.434.031.042	0,5	31.986.835	-2,7
ΒΡΕΤΑΝΙΑ	234.508.869	3,1	3.130.610	0,3
ΙΑΠΩΝΙΑ	202.571.008	3,1	1.222.402	3,3
ΚΙΝΑ	197.740.873	15,8	1.772.149	12,9
ΙΣΠΑΝΙΑ	192.876.912	6,6	2.300.314	4,8
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	172.314.874	5,3	2.364.320.	2,3
ΓΑΛΛΙΑ	132.791.542	4,6	2.417.772	1,9
ΙΤΑΛΙΑ	107.834.169	9,0	1.352.843	5,8
ΒΡΑΖΙΛΙΑ	97.391.864	-3,4	1.996.583.	4,5
ΚΑΝΑΔΑΣ	95.102.980	5,6	2.582.990	3,5
ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ	93.722.179	5,5	1.114.719	0,2
ΙΝΔΙΑ	80.615.212	32,4	929.349	27,1
ΜΕΞΙΚΟ	72.655.649	5,0	1.404.738	6,5
ΝΟΤΙΑ ΚΟΡΕΑ	61.310.273	5,6	425.090	6,9
ΤΟΥΡΚΙΑ	59.041.287	8,7	564.566	11,0
ΕΛΛΑΔΑ	53.586.138	5,8	527.270	3,8
ΤΑΪΛΑΝΔΗ	52.716.477	11,9	388.175	4,8
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	48.652.334	4,6	533.636	2,5
ΧΟΝΓΚ ΚΟΝΓΚ, ΚΙΝΑ	43.857.908	8,9	290.107	6,1
ΜΑΛΑΙΣΙΑ	43.617.210	2,3	686.314	5,0

Πηγή: ACI 2007

Σχετικά με τον Παγκόσμιο τουρισμό (παρακάτω πίνακας) κατά το πέρασμα των χρόνων μέχρι το 2007 διακρίνεται πτωτική πορεία σε Ευρώπη και Αμερική λόγω κορεσμού αλλά και απόστασης. Σε αντίθεση με την Μέση Ανατολή, την Αφρική και την Ασία – Ειρηνικός που έχουν ανοδική πορεία.

ΠΕΡΙΟΧΕΣ	ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΑΦΙΞΕΙΣ						
	1980	1990	2000	2004	2005	2006	2007
ΕΥΡΩΠΗ	63,8	60,5	57,4	55,3	54,7	54,3	54,0
ΑΣΙΑ-ΕΙΡΗΝΙΚΟΣ	8,5	12,8	16,2	18,9	19,3	19,8	20,3
ΑΜΕΡΙΚΗ	22,4	21,0	18,7	16,5	16,6	16,2	15,9
ΑΦΡΙΚΗ	2,6	3,5	4,1	4,5	4,6	4,9	5,0
ΜΕΣΗ ΑΝΑΤΟΛΗ	2,7	2,2	3,6	4,8	4,8	4,8	4,8
ΠΑΓΚΟΣΜΙΩΣ	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Πηγή: UNWTO

Σύμφωνα με τον ακόλουθο πίνακα η Ελλάδα έχει μείωση των συναλλαγματικών εισπράξεων σε σχέση με τον αριθμό αφίξεων όπως και η Ιταλία. Οι επιδόσεις του έτους 2007 αναφέρονται στις χρονικές περιόδους Ιανουάριος – Ιούλιος, και Ιανουάριος – Αύγουστος. Η απομένουσα χρονική περίοδος μέχρι το τέλος του έτους μπορεί να τροποποιήσει κάπως τα αποτελέσματα αλλά όχι να τα ανατρέψει. Όμως, και στο διάστημα 2000 - 2006 παρατηρείται μείωση του ρυθμού μεταβολής των εσόδων σε 2,24% έναντι των αφίξεων που ήταν 2,76% και μείωση της μέσης κατά κεφαλής δαπάνης από 813 ευρώ το 2000 σε 788 ευρώ το 2006.

ΑΦΙΞΕΙΣ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΕΙΣΠΡΑΞΕΙΣ ΣΤΙΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΡΙΕΣ ΧΩΡΕΣ				
ΧΩΡΑ	ΑΦΙΞΕΙΣ		ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΕΙΣΠΡΑΞΕΙΣ	
	2006/05	2007	2006/05	2007
ΕΛΛΑΔΑ	8,7	5,3(Ιαν-Σεπ)	5,1	1,5(Ιαν-Αύγ)
ΙΣΠΑΝΙΑ	4,5	3,0(Ιαν-Αύγ)	4,8	6,6(Ιαν-Αύγ)
ΙΤΑΛΙΑ	1,7	6,1(Ιαν-Ιουλ)	6,7	-0,1(Ιαν-Ιουλ)
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	7,7	6,5(Ιαν-Ιουλ)	7,3	12,2(Ιαν-Ιουλ)
ΚΡΟΑΤΙΑ	2,3	8,0(Ιαν-Αύγ)	4,9	-
ΤΟΥΡΚΙΑ	-8,7	16,6(Ιαν-Αύγ)	-7,2	9,7(Ιαν-Αύγ)
ΚΥΠΡΟΣ	-2,8	0,1(Ιαν-Αύγ)	1,8	4,0(Ιαν-Ιουλ)

Πηγή: UNWTO και Εθνικές Στατιστικές Υπηρεσίες

Αυτή η μείωση θεωρείται από το Ι.Τ.Ε.Π. ένα πολύ σοβαρό πρόβλημα, σε ότι και αν οφείλεται (π.χ. σε μείωση του αριθμού διανυκτερεύσεων ανά άφιξη, υπερπροσφορά των καταλυμάτων που πιέζουν τις τιμές, διεύρυνση της πολιτικής των all inclusive κτλ. (Δεριζιώτης, Τσαχάκης και συντακτική ομάδα, 2007).

Όσον αφορά τις προοπτικές για την νέα χρονιά στην Ελλάδα, το 2008 φαίνεται ότι θα κινηθεί σύμφωνα με τις τάσεις του 2007. Η οικονομία της Ελλάδας έχει ένα ρυθμό ανάπτυξης γύρω στο 4% τα τελευταία 3 χρόνια, όμως προβλέπεται ότι αυτή η αύξηση θα συνεχισθεί με μικρή υποχώρηση του ρυθμού, που θα κυμανθεί γύρω στο 3,6% του πληθωρισμού προς 2,5% και του κρατικού δημοσιονομικού ελλείμματος προς 3,5 – 4,0.

Από την πλευρά της παγκόσμιας οικονομίας οι προοπτικές και εκεί είναι αισιόδοξες. Ο προβλεπόμενος ρυθμός ανάπτυξης θα κυμανθεί γύρω στο 4,8% έναντι 5,2% που ήταν το 2007. Ωστόσο δεν φαίνεται να φεύγει και πολύ από την περιοχή του 5% που είχε εγκατασταθεί εκεί από το 2004 (<http://www.traveldailynews.gr>).

1.9 Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΟ ΜΕΛΛΟΝ

Η ανάπτυξη του τουρισμού θα συνεχιστεί και στο μέλλον. Φυσικά, αν δεν προκύψουν απρόοπτες εξελίξεις όπως τα γεγονότα της 11^{ης} Σεπτεμβρίου.

Η Παγκόσμια Οργάνωση Τουρισμού (WTO), όπως ειπώθηκε προηγουμένως, προβλέπει ότι μέχρι το 2020 οι αφίξεις τουριστών παγκοσμίως θα φθάσουν το 1,6 δισεκατομμύριο το χρόνο. Ένας τριπλάσιος αριθμός από 592 εκατομμύρια που ταξίδεψαν στο εξωτερικό το 1996. Πιο συγκεκριμένα, οι τουριστικές αφίξεις προβλέπεται ότι μπορεί να φθάσουν τα 1,018 δισεκατομμύρια το 2010 και το 1,6 δισεκατομμύριο το 2020. Οι τουρίστες αυτοί θα ξοδεύουν περισσότερα από δύο τρισεκατομμύρια δολάρια ετησίως. Οι αριθμοί αντιπροσωπεύουν ετήσια αύξηση 4,3% και 6,7% αντιστοίχως, που είναι πολύ υψηλότερη από την ετήσια αύξηση της τάξεως του 3% που προβλέπεται για τον παγκόσμιο πλούτο (<http://www.tovima.gr>)

Παρακάτω ακολουθεί ένας πίνακας με την εξέλιξη του τουρισμού στην Ελλάδα από το παρελθόν και τις προοπτικές του στο μέλλον:

Πηγή: UNWTO και ΙΤΕΠ (2005)

Ο τουρισμός προβλέπεται να αποδειχθεί στην πιο γρήγορα αναπτυσσόμενη βιομηχανία στον κόσμο, παραγκωνίζοντας από τις πρώτες θέσεις τις βιομηχανίες όπλων, τσιγάρων, αλκοόλ και πετρελαίου από άποψη εισχώρησης σε νέες αγορές και αύξησης κερδών. Παρά τους εντυπωσιακούς αριθμούς που προβλέπονται για τα πρώτα 20 χρόνια του αιώνα, η WTO τονίζει ότι ο διεθνής τουρισμός θα έχει μεγάλο περιθώριο ανάπτυξης μετά από το 2020. Αν ληφθεί υπόψη ο αριθμός των τουριστών που επισκέπτονται περισσότερες από

μία χώρας σε κάθε ταξίδι ή που κάνουν περισσότερα από ένα ταξίδι το χρόνο, το ποσοστό του παγκόσμιου πληθυσμού που θα ταξιδεύει το 2020 μόλις θα αγγίξει το 3%. Αν αφαιρεθεί ο αριθμός των ατόμων που δεν μπορούν να ταξιδέψουν λόγω ηλικίας, υγείας ή μη οικονομικής άνεσης, το συνολικό ποσοστό των τουριστών το 2020 θα φθάνει μόνο το 7% όσων έχουν πραγματικά τη δυνατότητα να ταξιδέψουν.

Όσον αφορά τον εσωτερικό τουρισμό, οι περισσότερες ανεπτυγμένες χώρες θα φθάσουν ως το 2020 στο ανώτατο σημείο μετακινήσεων σε σχέση με τον πληθυσμό τους. Η μεγαλύτερη αύξηση θα σημειωθεί στις αναπτυσσόμενες χώρες της Ασίας, της Λατινικής Αμερικής, της Μέσης Ανατολής και της Αφρικής (<http://www.tovima.gr>).

Ιστορικά, πρέπει να ειπωθεί ότι από το 1950, όταν ο τουρισμός άρχισε να γίνεται προσιτός στο ευρύ κοινό, οι αφίξεις αυξήθηκαν κατά 7% ετησίως φθάνοντας από τα 25 εκατ. πριν από 50 χρόνια στα 595 εκατ. το 1996. Επίσης τα έσοδα από τον παγκόσμιο τουρισμό αυξήθηκαν κατά 12,2% ετησίως από 2,1 δισ. δολάρια το 1950 στα 425 δισ. το 1996.

Ένας από τους δημοφιλέστερους τουριστικούς προορισμούς θα αποδειχθεί ένα ταξίδι στο Διάστημα. Προβλέπεται ότι ο διαστημικός τουρισμός θα περάσει από τρία στάδια: κατά το πρώτο στάδιο ένας μικρός αριθμός τουριστών θα πληρώνει υπέρογκα ποσά για να είναι μεταξύ των πρώτων που θα απολαύσουν αυτή την εμπειρία, κατά το στάδιο της ωριμότητας χιλιάδες τουρίστες θα ταξιδεύουν στο Διάστημα κάθε χρόνο. Ενώ κατά το τρίτο στάδιο, το στάδιο της μαζικότητας, η τιμή των εισιτηρίων θα είναι πολύ προσιτή (π.χ. το κόστος ενός ταξιδιού στο Διάστημα αναμένεται ότι θα είναι ίσο περίπου με μία κρουαζιέρα) έτσι εκατομμύρια τουρίστες θα έχουν την ευκαιρία να δουν το σύμπαν.

Υπολογίζεται ότι το πρώτο διαστημικό ξενοδοχείο θα ξεκινήσει να λειτουργεί το 2017 και θα ανήκει στην αμερικανική αρχιτεκτονική εταιρεία Wimberley Allison Tong & Goo (WATG). Το ξενοδοχείο αυτό θα δημιουργηθεί από ανακυκλωμένες δεξαμενές καυσίμων εκτοξευτήρων διαστημικών λεωφορείων, θα χρησιμοποιεί την ηλιακή ενέργεια για την κάλυψη των αναγκών του σε ηλεκτρισμό και θα περιστρέφεται γύρω από τον εαυτό του για να παράγει τεχνητή βαρύτητα. Θα βρίσκεται σε τροχιά γύρω από τη Γη, σε απόσταση 322 χιλιομέτρων, και θα έχει την δυνατότητα να φιλοξενήσει 100 άτομα.

Οι επισκέπτες θα περνούν την ώρα τους κάνοντας διαστημικούς περιπάτους και εκδρομές στον διεθνή διαστημικό σταθμό (εφόσον αυτός θα βρίσκεται σε λειτουργία), θαυμάζοντας τη θέα των άστρων και της Γης και απολαμβάνοντας την εμπειρία της έλλειψης βαρύτητας. Με λίγα λόγια, το ξενοδοχείο θα προσπαθήσει να βρει μια χρυσή τομή μεταξύ της προσφοράς των απαραίτητων γήινων ανέσεων και της δημιουργίας μιας απόκοσμης εμπειρίας (<http://www.tovima.gr>).

Πριν από χρόνια ένα ταξίδι στο διάστημα ήταν σενάριο επιστημονικής φαντασίας. Όμως, η ανάπτυξη της τεχνολογίας και το μεγάλο ενδιαφέρον πολλών ατόμων για διαστημικό τουρισμό φέρνει μια εποχή που τα ταξίδια στην σελήνη θα είναι υπόθεση ρουτίνας.

Οι δύο πρώτοι από τους πολυεκατομμυριούχους ταξιδιώτες έχουν κλείσει θέσεις και θα πετάξουν το 2008 και 2009 στο διεθνή διαστημικό σταθμό.

Από την πλευρά της η NASA έχει δρομολογήσει σχέδια δημιουργίας ενός διαστημικού σκάφους νέας γενιάς, το Orion, ενώ η Virgin Galactic μιας τουριστικής διαστημικής κούρσας. Αυτά που χρειάζεται κάποιος είναι \$200.000, μια διαστημική εκπαίδευση τριών ημερών και θάρρος για να βγει σε τροχιά με το νέο εμπορικό επιβατικό διαστημικό όχημα έξι θέσεων, το Spaceship Two. Η διάρκεια των πτήσεων θα είναι 2,5 ώρες με 112 χλμ. πάνω από την επιφάνεια της Γης (Δεριζιώτης, Τσαχάκης και συντακτική ομάδα, 2007).

Οι τάσεις του τουρισμού παγκοσμίως επηρεάζονται έντονα από θέματα ασφαλείας. Οι ρυθμοί ανάκαμψης μετά από τυχαία γεγονότα (π.χ. τρομοκρατία, τσουνάμι) είναι ταχύτερη από ότι στο παρελθόν. Οι άνθρωποι θα συνεχίσουν να κάνουν συχνότερα αλλά με μικρότερης διάρκειας ταξίδια. Οι τουρίστες θα ψάχνουν όλο και περισσότερο ταξίδια χαμηλού κόστους. Ωστόσο, η ζήτηση για αυθεντικές εμπειρίες, όπως είναι η επαφή με την τοπική κουλτούρα και τη φύση, θα εξακολουθήσει να αυξάνεται.

Ωστόσο, η τεχνολογία αναμένεται να εξελιχθεί περισσότερο στον τομέα των μεταφορών. Ενώ, τα μέσα μαζικής ενημέρωσης θα αναβαθμίσουν το ρόλο τους και η πληροφόρηση θα γίνει πιο άμεση.

Στο μέλλον θα κυριαρχήσουν οι προορισμοί που είναι φιλικό προς τον χρήστη του internet. Οι τουριστικές επιχειρήσεις αποτελούν την αιχμή του δόρατος σχετικά με το διαδίκτυο και τις πωλήσεις μέσω αυτού. Αυτό το γεγονός φαίνεται πως επηρεάζει τα τουριστικά γραφεία, διότι όλο και περισσότεροι αγοράζουν τα εισιτήρια τους και βρίσκουν ξενοδοχεία μέσω του internet.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο

ΟΙ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

2.1 Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΩΝ ΜΟΡΦΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Η συμβολή του τουρισμού όπως ειπώθηκε και στο 1^ο κεφάλαιο, είναι σημαντική στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου του πληθυσμού της χώρας που επισκέπτονται οι τουρίστες, δημιουργώντας νέες θέσεις απασχόλησης, επεκτείνοντας την επιχειρηματική δραστηριότητα, μειώνοντας το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών κ.α. Παρ' όλα αυτά όμως τα θετικά αποτελέσματα, ο τουρισμός έχει και αρνητικές επιπτώσεις στις χώρες υποδοχής των τουριστών. Για παράδειγμα, η μίμηση των ντόπιων μιας χώρας προς διάφορα ξενόφερτα πρότυπα, η εμπορευματοποίηση των ανθρώπινων σχέσεων, ο μεγάλος ανταγωνισμός από φθηνότερους προορισμούς (δηλαδή από περιοχές που βρίσκονται ακόμα σε χαμηλή οικονομική ανάπτυξη), οι κοινωνικές και πολιτιστικές αλλαγές που γεννούν την ανάγκη για νέα τουριστικά προϊόντα, η μόλυνση του περιβάλλοντος και η εκτεταμένη αστικοποίηση, η αλλοίωση του πολιτισμού, το πρόβλημα της εποχικότητας κ.α. Κανένας δεν μπορούσε ή δεν ήθελε να διακρίνει τις παγίδες που έκρυβε ο μαζικός τουρισμός για το περιβάλλον και την κοινωνία. Η πλήρης εξάρτηση των ντόπιων από το συνάλλαγμα που έφερναν οι τουρίστες οδήγησε τελικά σε περιοχές με δύο ταχύτητες. Πιο συγκεκριμένα, σε περιοχές που παραδίδονται στην οικοπεδοποίηση και στη ρύπανση, οι οποίες το καλοκαίρι δεκαπλασιάζουν τον πληθυσμό τους ενώ, τον χειμώνα ερημώνονται και μετατρέπονται σε τόπους – φαντάσματα.

Λόγω αυτών των αρνητικών επιπτώσεων που επιφέρει ο μαζικός τουρισμός, δημιουργήθηκε η ανάγκη για αναζήτηση νέων προτύπων της τουριστικής ανάπτυξης. Το περιβάλλον αντιπροσωπεύει τον ουσιαστικότερο ίσως παράγοντα για τον τουρισμό και η διατήρηση ενός «υγιούς περιβάλλοντος» αποτελεί σήμερα τη σημαντικότερη μεταβλητή για την τουριστική ανάπτυξη. Όμως, η υποβάθμιση και η καταστροφή του περιβάλλοντος οδηγούν στην παρακμή της τουριστικής δραστηριότητας. Ο μαζικός τουρισμός αποδείχθηκε ότι δεν ενδιαφέρεται για το φυσικό περιβάλλον του τουριστικού προορισμού, ούτε και για τους πόρους του, αλλά το υπέρ – εκμεταλλεύεται και εξαντλεί τους πόρους, ώσπου να γίνει μη ελκυστικό και οι πόροι του να μην επαρκούν για την ικανοποίηση των τουριστών έτσι και εγκαταλείπεται. Επίσης, διαπιστώνεται ότι μπορεί να γίνει θύμα της ίδιας του της επιτυχίας αν δεν αναπτυχθεί με αειφόρο τρόπο. Το μοντέλο λοιπόν του μαζικού τουρισμού, που τόσο άνηθε κατά τις τελευταίες δεκαετίες μοιάζει να εγκαταλείπεται προς όφελος κάποιων άλλων μορφών, που ικανοποιούν σε μεγαλύτερο πλέον βαθμό, ανάγκες ή επιθυμίες του σύγχρονου ανθρώπου, πέραν από την απλή τάση για φυγή και αναψυχή.

Από το 1980 και μετά, πολλαπλασιάζονται οι προσπάθειες ώστε να προωθηθεί ένα πρότυπο τουριστικής ανάπτυξης, το οποίο θα έχει ως βασικό χαρακτηριστικό την βιώσιμη ανάπτυξη. Οι περιοχές που στοχεύουν στο πρότυπο αυτό είναι δύο, αυτές που έχουν υιοθετήσει το πρότυπο του μαζικού τουρισμού και αυτές που βρίσκονται στα πρώτα στάδια ανάπτυξης τους και μπορούν με έναν παρεμφερή προγραμματισμό να αποκτήσουν βιώσιμα αναπτυξιακά χαρακτηριστικά.

Βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη είναι το είδος της τουριστικής ανάπτυξης που δραστηριοποιείται ισόρροπα στην κοινωνική, πολιτισμική, οικονομική, περιβαλλοντική και τοπική δομή κάθε τουριστικής περιοχής, διαμορφώνοντας ταυτόχρονα προϋποθέσεις (υποδομές, υπηρεσίες, τεχνογνωσία) για την συνεχή ανατροφοδότησή της.

Οι κυριότερες παράμετροι για μια βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη είναι:

- Ο ειδικός σχεδιασμός της τουριστικής ανάπτυξης που στοχεύει στην ισορροπία μεταξύ της κοινωνίας, της ισορροπίας και του περιβάλλοντος.
- Η ενίσχυση όλων των μέτρων (όπως τοπικές αναπτυξιακές πρωτοβουλίες, έρευνα, marketing) που συντελούν στις διαδικασίες ανατροφοδότησης της τουριστικής ανάπτυξης.
- Ένα ειδικό πλαίσιο που θα προωθεί τις διαδικασίες της βιώσιμης ανάπτυξης και την τοπική συμμετοχή.
- Η προώθηση πολιτικών και μέτρων που συντελούν στην προστασία και ανάδειξη του τοπικού φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος.
- Η χρήση ειδικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού ως βασικό άξονα για την τοπική τουριστική ανάπτυξη (Κοκκώσης, Τσάρτας, 2001)

Όμως, ο σχεδιασμός και ο προγραμματισμός της τουριστικής ανάπτυξης παρουσιάζει σημαντικές ελλείψεις (ακόμη και σε αναπτυγμένες χώρες), και έχει οδηγήσει στην εφαρμογή προγραμμάτων βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης με διαφορετικό βαθμό επιτυχίας. Σε κάποιες περιπτώσεις το πρότυπο που υιοθετείται έχει λίγα χαρακτηριστικά της αειφορίας, ενώ σε κάποιες άλλες περιπτώσεις περισσότερα. Η υιοθέτηση και προώθηση αυτού του προτύπου από υπερεθνικούς και εθνικούς φορείς, που σχετίζονται με την τουριστική ανάπτυξη, αποτελεί μια σημαντική ένδειξη ότι ο αειφορικός τουρισμός θα επεκτείνεται προοδευτικά στο διεθνή χώρο. Αυτό ενισχύεται και από την ταυτόχρονη δυναμική τάση ανάπτυξης των εναλλακτικών μορφών τουρισμού, που συντελούν στην βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη.

Οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού χρησιμοποιούνται για την βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη, μέσα στα πλαίσια ενός προγραμματισμού που στοχεύει στην προσφορά

περισσότερων εξειδικευμένων υπηρεσιών που καλύπτουν τη ζήτηση ειδικών ομάδων τουριστών, και στη συγκρότηση ενός προτύπου ανάπτυξης που μπορεί να ενταχθεί ισόρροπα στην υπάρχουσα δομή, βελτιώνοντας την προϋπάρχουσα κατάσταση (π.χ. στις περιοχές με οργανωμένο τουρισμό διακοπών), ή διαμορφώνοντας μια νέα παραγωγική δομή στον τουριστικό τομέα όπου κυριαρχούν οι υποδομές και οι υπηρεσίες των εναλλακτικών μορφών. Έτσι, ενισχύεται η συγκροτημένη ανάπτυξη αυτών των μορφών κατά ομάδες ή πλέγματα. Στόχος είναι η διαμόρφωση μιας υποδομής προσφοράς, που θα ανταποκρίνεται σε διαφορετικούς τύπους ζήτησης και θα συμβάλλει στη βασική αρχή της αειφορίας που είναι η ανατροφοδότηση της ανάπτυξης. Αυτά τα πλέγματα των εναλλακτικών μορφών είναι σκόπιμο να συγκροτούνται με βάση κάποια κοινά χαρακτηριστικά των κινήτρων των τουριστών. Τα χαρακτηριστικά αυτά συνθέτουν και τις ανάλογες «ομάδες – στόχους» του marketing της περιοχής. Μια σημαντική παράμετρος για την επιτυχία αυτής της πολιτικής, είναι η τήρηση των αρχών της αειφορίας και ο μακροχρόνιος προγραμματισμός (Κοκκώσης, Τσάρτας, 2001).

Η εντυπωσιακή ανάπτυξη των εναλλακτικών μορφών τουρισμού σε πολλές περιοχές του κόσμου έχει συμβάλει περισσότερο τις τελευταίες δυο δεκαετίες, στην ανάπτυξη ενός προτύπου που συγκροτείται από υποδομές και υπηρεσίες που εξυπηρετούν αυτόν τον τύπο τουρισμού. Το πρότυπο αυτό εντοπίζεται κυρίως σε περιοχές της υπαίθρου με πλούσιους περιβαλλοντικούς και πολιτιστικούς πόρους. Σε κάποιες περιπτώσεις, το πρότυπο βασίζεται στην ανάπτυξη μιας μόνο εναλλακτικής μορφής (π.χ. οικοτουρισμός), ενώ σε άλλες περιπτώσεις στην ανάπτυξη περισσότερων (π.χ. αγροτουρισμός, πολιτιστικός, οικοτουρισμός, κ.λ.π.). Πολλές φορές η ανάπτυξη του προτύπου αυτού σε σχέση με την τοπική παραγωγική, κοινωνική και περιβαλλοντική δομή αποκτά μαζικά χαρακτηριστικά, με αποτέλεσμα να έχει δυσμενείς επιπτώσεις, κυρίως σε οικολογικά και κοινωνικά «ευαίσθητες» περιοχές της υπαίθρου όπου παρατηρείται μια μαζικοποίηση του εναλλακτικού τουρισμού. Αυτό όμως έρχεται σε αντίθεση με τον ουσιαστικό στόχο μιας τέτοιας ανάπτυξης: την ένταξη στην κοινωνική παραγωγική δομή της περιοχής με παράλληλη προστασία του φυσικού περιβάλλοντος. Άρα, είναι δεδομένο ότι στην περίπτωση αυτού του προτύπου, όπως και στα προηγούμενα, να καταγράφεται η ανάγκη για ορθολογικό σχεδιασμό, προγραμματισμό, οργάνωση και διαχείριση της τουριστικής ανάπτυξης (Κοκκώσης, Τσάρτας, 2001).

Η βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη είναι απαραίτητο να βασιστεί στην ποιοτική αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος, στον εμπλουτισμό και την διαφοροποίηση του και στην ανάπτυξη νέων μορφών τουρισμού.

Πιο συγκεκριμένα, βασικές αρχές και στόχοι για μια προσέγγιση στον τουρισμό από την πλευρά της βιώσιμης ανάπτυξης, που διατυπώθηκαν με την μορφή Χάρτας στο Παγκόσμιο Συνέδριο στο Λανθαρότε, το 1995 είναι οι εξής:

- Στην ανάπτυξη του τουρισμού ο όρος «βιωσιμότητα» σημαίνει ότι πρέπει να είναι φιλική προς το περιβάλλον παροντικά και μελλοντικά, να είναι οικονομικά βιώσιμη και κοινωνικά δίκαιη για τις τοπικές κοινωνίες.
- Πρέπει να υπάρχει εναρμόνιση του τουρισμού με το φυσικό, πολιτισμικό και ανθρώπινο περιβάλλον.
- Είναι απαραίτητο ο τουρισμός να μεριμνά για τις επιπτώσεις, που έχει στην πολιτισμική κληρονομιά και την παράδοση της τοπικής κοινωνίας.
- Η ενεργός συμμετοχή του τουρισμού στη βιώσιμη ανάπτυξη έχει ως προϋποθέσεις κοινές δράσεις, με συμμετοχή σε αυτές όλων των φορέων του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα και αποτελεσματικούς μηχανισμούς συντονισμού σε όλα τα επίπεδα (τοπικό, περιφερειακό κτλ.).
- Οι κυριότεροι στόχοι στην τουριστική ανάπτυξη απαιτείται να είναι η διατήρηση του τουριστικού προορισμού και η ικανότητα να εξυπηρετηθούν οι τουρίστες στο πλαίσιο μιας στρατηγικής για τη βιώσιμη ανάπτυξη.
- Είναι απαραίτητο ο τουρισμός να βασίζεται στην διερεύνηση ευκαιριών για τις τοπικές κοινωνίες συνεισφέροντας κατά το μέγιστο στην τοπική οικονομία.
- Απαιτείται να είναι αποτελεσματική η συμβολή του τουρισμού στη βελτίωση της ποιότητας ζωής και στον κοινωνικό – πολιτισμικό εμπλουτισμό κάθε προορισμού.
- Επιβάλλεται η ανάληψη δράσεων από την κεντρική διοίκηση και τους συναφείς φορείς με τη συμμετοχή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, που να συμβάλλουν στον ολοκληρωμένο σχεδιασμό της τουριστικής ανάπτυξης.
- Θα πρέπει να δίνεται προτεραιότητα σε δράσεις που συντελούν στην προστασία και την ανάδειξη του περιβάλλοντος και στους μηχανισμούς ενσωμάτωσης του περιβαλλοντικού κόστους στις επενδύσεις και παρεμβάσεις για τον τουρισμό.
- Θα πρέπει οι περιβαλλοντικά και πολιτισμικά ευαίσθητες περιοχές να τύχουν ιδιαίτερης μέριμνας.
- Είναι απαραίτητο να δοθεί προτεραιότητα σε εκείνες τις εναλλακτικές μορφές που να συμβάλλουν σε μια προοπτική βιώσιμης ανάπτυξης με σεβασμό στο φυσικό και πολιτισμικό περιβάλλον.

- Είναι απαραίτητο να δοθεί μεγάλη σημασία στη διάδοση και ανταλλαγή εμπειριών και γνώσης για τεχνολογίες και δράσεις, που ενσωματώνουν τον τουρισμό στη στρατηγική βιώσιμης ανάπτυξης.
- Επιβάλλεται από την πολιτική βιώσιμης ανάπτυξης στον τουρισμό υποστήριξη και προώθηση των περιβαλλοντικά φιλικών συστημάτων διαχείρισης του τουρισμού.
- Θα πρέπει να δοθεί μεγάλη προσοχή στο ρόλο και τις επιπτώσεις στο περιβάλλον από τις μεταφορές, στην αξιοποίηση των εναλλακτικών μορφών ενέργειας και στη διαχείριση των αποβλήτων.
- Εξίσου σημαντική για όλους τους δρώντες στον τουρισμό, είναι η υιοθέτηση και η εφαρμογή περιβαλλοντικά φιλικής δεοντολογίας.
- Τέλος, είναι ιδιαίτερης σημασίας η ευαισθητοποίηση όλων για την εφαρμογή των παραπάνω αρχών και στόχων (Κοκκώσης, Τσάρτας, 2001)

Οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού (αγροτουρισμός, οικοτουρισμός, αθλητικός τουρισμός κτλ.) συμβαδίζουν με το μοντέλο της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης, αφού είναι δραστηριότητες που δεν παίρνουν εντατική μορφή και είναι κατεξοχήν περιβαλλοντικά φιλικές.

Εναλλακτικός τουρισμός λοιπόν, είναι μια από τις πολλές μορφές τουρισμού που υπάρχουν και που μπορεί να αντικατασταθεί ή να αντικαταστήσει κάποια άλλη μορφή. Οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού αναφέρονται συνήθως σαν «νέες ή ειδικές» ή «ήπιες» μορφές ή σαν μορφές του «ήπιου τουρισμού, αλλά και σαν «εναλλακτικές μορφές».

Οι νέες αυτές μορφές τουρισμού δεν μπορούν να αντικαταστήσουν τον μαζικό τουρισμό, αλλά αναπτύσσονται παράλληλα και συμπληρωματικά με αυτόν χρησιμοποιώντας τους ίδιους μηχανισμούς προώθησης και διακίνησης, για να προσελκύσουν νέους τουρίστες. Σε αντίθεση με τον μαζικό τουρισμό, ο εναλλακτικός τουρισμός δεν είναι «μεγάλης κλίμακας» αλλά είναι τουρισμός που απευθύνεται σε μεμονωμένες ομάδες ατόμων με διάφορα ενδιαφέροντα (φύση, πολιτισμό, παράδοση, αθλητισμό, επιστήμη, θρησκεία κτλ). Πολλοί τουρίστες σήμερα αναζητούν να ικανοποιήσουν τα ενδιαφέροντα τους μέσα από τις εναλλακτικές μορφές του τουρισμού και επιλέγουν έναν τρόπο οργάνωσης και διεξαγωγής του ταξιδιού, στον οποίο κυριαρχεί η αυτονομία στις επιλογές και η περιήγηση με μικρή ή ελάχιστη χρήση υπηρεσιών οργανωμένου τουρισμού και η δημιουργία μιας ειδικής υποδομής, που εξυπηρετεί το συγκεκριμένο τουρίστα.

Ο τουρίστας, που επιλέγει μια μορφή εναλλακτικού τουρισμού, είναι πιο συνειδητοποιημένος πολιτιστικά, πιο ευαίσθητος σε θέματα περιβάλλοντος και πολιτισμού,

πιο περίεργος και πιο αναλυτικός και έχει καλύτερη μόρφωση,. Δεν έχει προτίμηση σε μεγάλα ξενοδοχεία, που είναι κατασκευασμένα και εξοπλισμένα σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα. Επίσης, αναζητά και προστατεύει την τοπική κουλτούρα, έρχεται κοντά με την τοπική κοινότητα, προωθεί την τοπική κουζίνα, τη χρήση τοπικών υλικών και χειροτεχνίας και την ανάπτυξη μιας μεγάλης κλίμακας άλλων τουριστικών υπηρεσιών, π.χ. εκθέσεις χειροτεχνίας, πολιτιστικές εκδηλώσεις (Βενετσανοπούλου, 2006)

Οι μορφές του εναλλακτικού τουρισμού δεν καταστρέφουν το περιβάλλον και τις ανάγκες της κοινότητας φιλοξενίας, Επίσης, δεν δημιουργούν τις αρνητικές επιπτώσεις, που μπορεί να προκαλέσει ο μαζικός τουρισμός στις περιοχές που αναπτύσσεται και δεν εκμεταλλεύονται τον τοπικό πληθυσμό. Τα οικονομικά οφέλη των τουριστικών δραστηριοτήτων διοχετεύονται κυρίως προς τους μόνιμους κατοίκους της περιοχής ή προς τις μειονεκτικές περιοχές και όχι προς πόλεις ή άλλες χώρες, όπως γίνεται με το μαζικό τουρισμό, ενώ ενισχύεται η δημιουργία και η ανάπτυξη τουριστικών επιχειρήσεων, οι οποίες ανήκουν στον τοπικό πληθυσμό. Επίσης, δεν υπάρχει κίνδυνος από καταστροφή του πολιτισμού της χώρας υποδοχής, αφού δίνουν σημασία και σεβασμό προς την πολιτισμική πραγματικότητα μέσω της εκπαίδευσης, της επιμόρφωσης και των οργανωμένων συναντήσεων (Βενετσανοπούλου, 2006)

Στόχος της ανάπτυξης των εναλλακτικών μορφών, είναι είτε να ανταποκρίνεται η κάθε μορφή τουρισμού στις ανάγκες και τα κίνητρα που έχει ο κάθε τουρίστας, είτε να βελτιώσει τις παρεχόμενες υπηρεσίες του μαζικού τουρισμού (παρέχοντας μεγαλύτερη ποικιλία των προσφερόμενων υπηρεσιών) (Βενετσανοπούλου, 2006).

Τα αίτια που δίνουν ώθηση στους τουρίστες για αναζήτηση εναλλακτικών μορφών τουρισμού είναι οι ακόλουθες:

- Η ικανοποίηση των βασικών αναγκών για ξεκούραση, αναψυχή και αναζήτηση πιο σύνθετων τρόπων ικανοποίησης και νέων εμπειριών με την ανακάλυψη και γνώση του κόσμου.
- Η άνοδος του βιοτικού επιπέδου και οι μεταβολές στις ανάγκες, αξίες και προτεραιότητες της κοινωνίας, όπου τα θέματα που σχετίζονται με την ποιότητα ζωής, αποκτούν μεγάλη σημασία.
- Η συνεχόμενη υποβάθμιση της ποιότητας του περιβάλλοντος εξαιτίας των αρνητικών επιπτώσεων από την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων του ανθρώπου.
- Η συνειδητοποίηση της αλληλεξάρτησης, που υπάρχει μεταξύ των δραστηριοτήτων του ανθρώπου και του φυσικού περιβάλλοντος.

- ▶ Η ευαισθητοποίηση για την προστασία και ανάδειξη της τοπικής πολιτιστικής ταυτότητας κάθε περιοχής (Κοκκώσης, Τσάρτας, 2001).

2.2 ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΩΝ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΩΝ ΜΟΡΦΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Οι ευρύτερα διαδεδομένες μορφές τουρισμού (Ηγουμενάκης, Κραβαρίτης, Λύτρας, 1998, 1999 και Βενετσανοπούλου, 2006) είναι οι παρακάτω:

- **Γενικός Τουρισμός**

Ο Γενικός Τουρισμός ή αλλιώς τουρισμός διακοπών, αναφέρεται στον ελεύθερο χρόνο που έχει ο καθένας και στην ανάγκη του για αναψυχή και ξεκούραση. Αποτελεί την πιο προσοδοφόρα μορφή τουρισμού. Διακρίνεται σε τουρισμό περιήγησης (όταν οι τουρίστες παρουσιάζουν μια γεωγραφική κινητικότητα), τουρισμός διαμονής (όταν οι τουρίστες μένουν στον ίδιο τόπο ή περιοχή της χώρας υποδοχής και φιλοξενίας όλη την διάρκεια των διακοπών τους) και τουρισμό μικτού χαρακτήρα (όταν οι τουρίστες συνδυάζουν τον τουρισμό περιήγησης με τον τουρισμό διαμονής).

Απαραίτητη είναι η δημιουργία κατάλληλης υποδομής και ανωδομής, όπως η ύπαρξη όλων των ειδών και κατηγοριών καταλυμάτων, σύγχρονων μεταφορικών μέσων, μέσων ψυχαγωγίας, ανεπτυγμένου συγκοινωνιακού δικτύου, η κατάλληλη εκπαίδευση ειδικευμένου προσωπικού και στελεχών που εργάζονται στον τομέα του τουρισμού.

- **Πολιτιστικός – Πνευματικός Τουρισμός**

Ως πολιτιστικός – πνευματικός τουρισμός μπορεί να οριστεί η περιήγηση που στοχεύει στην γνωριμία και στην εκτίμηση του τουρίστα για την ιστορική, πνευματική, καλλιτεχνική κληρονομιά αλλά και της σύγχρονης πολιτιστικής δημιουργίας μιας περιοχής. Σύμφωνα με τον Π.Ο.Τ. πολιτιστικός τουρισμός είναι το ταξίδι που έχει πολιτιστικό κίνητρο και περιλαμβάνει φεστιβάλ, θεατρικές παραστάσεις, τη μελέτη του λαϊκού πολιτισμού, της τέχνης και του φυσικού περιβάλλοντος, επισκέψεις σε αρχαιολογικούς χώρους, μνημεία, μουσεία. Ο πολιτιστικός – πνευματικός τουρισμός συμβάλλει στη διαφύλαξη της πολιτιστικής κληρονομιάς μιας περιοχής ενώ, έχει επιμορφωτικό χαρακτήρα για τον τουρίστα επισκέπτη που έρχεται σε άμεση επαφή με τον πολιτισμό και την ιστορία ενός τόπου.

Στη χώρα μας οι πολιτιστικοί χώροι, τα κάθε μορφής μνημεία όλων των εποχών αλλά και στοιχεία από το νεότερο πολιτισμό έπαιξαν και εξακολουθούν να παίζουν σημαντικό ρόλο για την προσέλκυση των τουριστών.

Μια στρατηγική ανάδειξης του πολιτισμού της Ελλάδας για να προσελκύσει τουρίστες πρέπει να περιλαμβάνει τα εξής:

- Να αναδειχθεί και να προβληθεί η εθνική και τοπική πολιτιστική κληρονομιά.
- Να προστατευτεί και να διαφυλαχθεί η πολιτιστική κληρονομιά (μνημεία, κειμήλια).
- Λήψη μέριμνας για τον σεβασμό του φυσικού περιβάλλοντος, μνημείων, και πνευματικών αξιών της πολιτιστικής μας κληρονομιάς.
- Να δημιουργηθούν σύγχρονα μέσα πληροφόρησης και εκπαιδευτικών συστημάτων για την διδασκαλία, ενώ πρέπει να ενημερωθούν και να προβληθούν σημαντικά θέματα της πολιτιστικής κληρονομιάς.
- Να γίνει γνωριμία και παρουσίαση της ορθοδοξίας και του εορταστικού κύκλου της, με έκδοση ενημερωτικού οδηγού κτλ.
- Να οργανωθούν τμήματα για αλλοδαπούς μαθητές στις διακοπές, έτσι ώστε να συνδυάζεται η επίσκεψη των μνημείων και η διδασκαλία της ιστορίας.
- Να διαπαιδαγωγηθεί ο γηγενής πληθυσμός και οι επισκέπτες στο τρίπτυχο της πολιτιστικής κληρονομιάς: περιβάλλον, μνημεία, πνευματικότητα.

Φυσικά, μπορεί να διοργανωθούν και επιμορφωτικά προγράμματα (όπως πρόσκληση αρχαιολόγων για ανασκαφές, σεμινάρια, επαφές με πανεπιστήμια, οργάνωση δικτύων και πολιτιστικών ανταλλαγών επιστημόνων) με την μορφή θεματικών κύκλων που να είναι σχετικοί με ιστορικές περιοχές (κλασική Ελλάδα: Αττική –Πελοπόννησος – Κρήτη).

Στη χώρα μας πολλοί Έλληνες και ξένοι λάτρεις του θεάτρου έχουν την δυνατότητα να παρακολουθήσουν τραγωδίες και αρχαίες κωμωδίες, που ανεβάζονται στους φυσικούς τους χώρους δηλ. τα αρχαία θέατρα.

• **Μορφωτικός Τουρισμός.**

Γίνεται από τα άτομα που έχουν ως κύριο σκοπό τη συμμετοχή τους σε πολιτιστικές εκδηλώσεις. Κυρίως, συμμετέχουν σπουδαστές (που πηγαίνουν σε διάφορες χώρες για να φοιτήσουν σε πανεπιστήμια ή άλλες σχολές και να παρακολουθήσουν σεμινάρια επιμόρφωσης ή εξειδίκευσης) ή και επιστήμονες που κάνουν μεταπτυχιακές σπουδές. Αυτό

το είδος τουρισμού περιλαμβάνει επισκέψεις σε ιστορικούς χώρους, πινακοθήκες, ιστορικά μνημεία, θεατρικές παραστάσεις, συμμετοχή σε σεμινάρια φιλολογίας, ανθρωπολογίας κ.α.

Ο μορφωτικός τουρισμός παρουσιάζει ανοδικές τάσεις. Σε Ευρωπαϊκά σχολεία και ιδιαιτέρως, στην Γαλλία και την Αυστρία είναι ιδιαίτερα δημοφιλής.

Η ανάπτυξη και η προώθηση του μορφωτικού τουρισμού έχει κάποια θετικά αποτελέσματα, εκ των οποίων είναι:

- Η παράταση της τουριστικής περιόδου, αφού λειτουργεί σε περιόδους εκτός τουριστικής αιχμής.
- Μπορεί να λειτουργήσει και ως εργαλείο διατήρησης του ελληνικού πολιτισμού και της κουλτούρας.
- Προβάλλεται η θετική εικόνα της Ελλάδας στο εξωτερικό.

Υπάρχει σημαντική ζήτηση για τον μορφωτικό τουρισμό σε πολλές χώρες, εκ των οποίων και στην Ελλάδα από φοιτητές αμερικανικών πανεπιστημίων που θέλουν να επισκεφτούν την χώρα για μαθήματα ελληνικής φιλοσοφίας, λογοτεχνίας, ιστορίας.

Παρά το γεγονός ότι, οι νέοι έχουν περιορισμένη δυνατότητα διάθεσης χρημάτων, θεωρούνται ως μια από τις σημαντικότερες πηγές ζήτησης για την χώρα μας.

- **Οικογενειακός τουρισμός**

Η ύπαρξη παιδιών αποτελεί σημαντικό παράγοντα της επιλογής του τόπου και του χρόνου που θα πραγματοποιηθούν οι διακοπές.

Γνωρίζοντας, οι tour operators ότι οι οικογένειες θα ταξιδέψουν μαζί με τα παιδιά τους, όταν τα τουριστικά πακέτα που προσφέρουν στην τουριστική αγορά είναι προσιτά στον οικογενειακό προϋπολογισμό, προσπαθούν με διάφορες εκπτώσεις στα παιδιά να το πετύχουν. Επίσης, παρέχουν διάφορες εκπτώσεις και στα παιδιά των οικογενειών που επιλέγουν ατομικό και όχι μαζικό τουρισμό, όπως για παράδειγμα στα μεταφορικά μέσα που χρησιμοποιούν για τη μετακίνησή τους από τον τόπο της μόνιμης διαμονής τους στον τόπο του τουριστικού τους προορισμού.

Για την ανάπτυξη του οικογενειακού τουρισμού θεωρείται απαραίτητη η δημιουργία κατάλληλης υποδομής, όπως παιδικές χαρές, παιδικό σταθμοί, αίθουσες παιχνιδιών, παιδικές πισίνες, καθώς και ειδικευμένο προσωπικό για να φροντίζει και να συντροφεύει κυρίως μικρά παιδιά.

- **Τουρισμός εκθέσεων**

Αυτή η μορφή τουρισμού περιλαμβάνει την οργάνωση εκθεσιακών εκδηλώσεων σε μεγάλα αστικά κέντρα, έτσι ώστε οι επισκέπτες να συνδυάσουν την επαγγελματική τους ενημέρωση με κάποια άλλη μορφή τουρισμού, όπως τον μορφωτικό τουρισμό. Οι επισκέπτες του τουρισμού εκθέσεων διακρίνονται σε ιδιώτες (που η συμμετοχή τους οφείλεται σε προσωπικό ενδιαφέρον), σε εμπορικούς επισκέπτες και τους ίδιους τους εκθέτες (που γίνονται επισκέπτες αφού κάνουν επαγγελματικές επαφές και έρευνα αγοράς).

Για την ανάπτυξη αυτής της μορφής τουρισμού, είναι απαραίτητο η πόλη όπου θα διεξαχθεί η έκθεση να έχει τις κατάλληλες υποδομές, τον κατάλληλο εξοπλισμό και τους απαραίτητους βοηθητικούς χώρους. Τα χαρακτηριστικά που έχει ο εκθεσιακός τουρισμός δεν διαφέρουν από αυτά του συνεδριακού. Πιο συγκεκριμένα, χρησιμοποιεί τους ίδιους χώρους, οργανώνεται από τους ίδιους τους επαγγελματίες, είναι αντί – εποχικός και θεωρείται ότι ωφελεί οικονομικά την χώρα υποδοχής.

Κάποιοι από τους κυριότερους εκθεσιακούς χώρους είναι:

- Το εκθεσιακό κέντρο Αθηνών.
- Το εκθεσιακό κέντρο HELEXPO Θεσσαλονίκης.
- Το Μεσογειακό κέντρο εκθέσεων στην Παιανία.
- Το Ευρωπαϊκό κέντρο εκθέσεων και Προβολής στην Εθνική Οδό Αθήνας – Λαμίας.

- **Τουρισμός Υγείας**

Τα άτομα, που συμμετέχουν σε αυτή τη μορφή τουρισμού, έχουν ως κίνητρο την αποκατάσταση και διατήρηση της υγείας τους. Τα χαρακτηριστικά αυτής της μορφής τουρισμού αναφέρονται στον τόπο που προσφέρονται οι τουριστικές υπηρεσίες, οι οποίες προσδιορίζονται από τους φυσικούς πόρους, και την σύνθεση της πελατείας, που αποτελείται κυρίως από άτομα δεύτερης και τρίτης ηλικίας.

Ο τουρισμός υγείας ταυτιζόταν με τον θεραπευτικό – ιαματικό τουρισμό. Όμως, τα τελευταία 20 χρόνια περίπου, στις περισσότερες ανεπτυγμένες ευρωπαϊκές χώρες, αλλά και στις Η.Π.Α. αναπτύχθηκε ένα νέο είδος τουρισμού υγείας, το οποίο όμως απευθύνεται κυρίως σε υγιείς ανθρώπους που επιδιώκουν με διαφορές ειδικές ‘κούρες’ να αναζωογονηθούν και να διατηρήσουν μια καλή φυσική κατάσταση. Αυτό το είδος τουρισμού περιλαμβάνει όλες τις υπηρεσίες που σχετίζονται με την υγεία (ιατρικό έλεγχο, βοτανοθεραπείες, γυμναστική, διάφορες ειδικές θεραπείες όπως είναι η χαλάρωση, η κινησιοθεραπεία, η ψυχοθεραπεία.

Ο τουρισμός υγείας περιλαμβάνει δυο τμήματα: Το τμήμα θεραπείας (που βασίζεται σε ιατρικές μεθόδους όπου χρησιμοποιούν φυσικές ουσίες που προέρχονται από τον αέρα, τη

θάλασσα και την γη) και το τμήμα που έχει ως σκοπό την αναζωογόνηση και συντήρηση της ψυχικής και σωματικής κατάστασης του ατόμου αλλά και την επανάκτηση της φυσικής κατάστασης του οργανισμού του.

Όσον αφορά, τον ιαματικό – θεραπευτικό τουρισμό, είναι ένα είδος τουρισμού που ανήκει στο τμήμα του τουρισμού υγείας, όπου χρησιμοποιείται ιαματικό νερό για την ίαση των παθήσεων του ανθρωπίνου σώματος. Ο ιαματικός – θεραπευτικός τουρισμός είναι μια μορφή τουρισμού με παράδοση και ιστορία πολλών αιώνων.

- **Τουρισμός άθλησης**

Αυτή η μορφή τουρισμού αναφέρεται στην άσκηση ενός αθλήματος π.χ. γκολφ, ποδηλασία. Βασική προϋπόθεση από μέρους των ξενοδοχειακών επιχειρήσεων αυτής της μορφής τουρισμού είναι η δημιουργία κατάλληλων εγκαταστάσεων άθλησης και η απασχόληση εκπαιδευτών αθλημάτων, εμπειρών γυμναστών κ.α.

Ο αθλητικός τουρισμός ήταν διαδεδομένος από την αρχαιότητα. Οι αθλητικές εκδηλώσεις τότε είχαν ως αποτέλεσμα τη συγκέντρωση πλήθους ατόμων στον χώρο, όπου πραγματοποιούνταν για την παρακολούθηση των αγώνων.

Κατά την ρωμαϊκή εποχή όμως ο αθλητισμός άρχισε με αργούς ρυθμούς να χάνει την μαζικότητα του και να περιορίζεται στην συμμετοχή μονομάχων, θηριομάχων, στρατιωτικών και επαγγελματιών αθλητών.

Στην σύγχρονη εποχή, ο αθλητισμός γεννήθηκε στην Αγγλία όπου οργανώνονταν διάφοροι αθλητικοί αγώνες από τα κολέγια και τα πανεπιστήμια. Αργότερα διαδόθηκε και σε άλλες χώρες. Ενώ, με την αναβίωση των Ολυμπιακών Αγώνων το 1896 διαδόθηκε παγκοσμίως. Έτσι έφτασε τα τελευταία χρόνια ο αθλητισμός να αποτελεί σημαντικό κίνητρο για την ανάπτυξη του τουρισμού

Πολλά κράτη, σήμερα ανταγωνίζονται για το ποιος θα αναλάβει τη διοργάνωση μεγάλων αθλητικών γεγονότων, αφού θεωρούν ότι θα τους βοηθήσουν να αναπτυχθούν οικονομικά. Επίσης, μεγάλο ενδιαφέρον παρουσιάζει και η διοργάνωση των μικρότερων αθλητικών γεγονότων από μικρές πόλεις που έχουν στόχο την τοπική τους προβολή.

Για την ανάπτυξη του αθλητικού τουρισμού συντρέχουν οι εξής λόγοι:

- Τα διεθνή και εθνικά αθλητικά γεγονότα (Ολυμπιακοί Αγώνες, ευρωπαϊκά πρωταθλήματα).
- Τα προγραμματισμένα αθλητικά γεγονότα που πραγματοποιούνται όλο το χρόνο.
- Η άνεση των μετακινήσεων των αθλητικών μελών και η επικοινωνία που ενισχύεται σημαντικά από την τεχνολογία και την κάθε είδους υποδομή.

- Η αξία που έχει ο αθλητισμός στην οικονομία και τις διεθνείς σχέσεις και η αναγνώριση της ενεργής συμμετοχής σε διάφορα αθλήματα από όλες τις κυβερνήσεις διεθνώς.

- **Τουρισμός πόλης**

Ο τουρισμός πόλης χαρακτηρίζεται από τη συμμετοχή ατόμων κυρίως ανώτερης μορφωτικής και εισοδηματικής στάθμης, χωρίς τη συνοδεία των οικογενειών τους, όπου ταξιδεύουν σε μια πόλη και την περιηγούνται για μερικές μέρες. Οι περιηγήσεις συνδέονται με διάφορες πολιτιστικές εκδηλώσεις που λαμβάνουν χώρα, ενώ τα επαγγελματικά ταξίδια με τη σειρά τους παίζουν σημαντικό ρόλο.

Τα άτομα που επιλέγουν αυτήν την μορφή τουρισμού έχουν ως πόλο έλξης την νυχτερινή ζωή, την διασκέδαση, τις εκδρομές, το ωραίο περιβάλλον, τα ψώνια. Τα ταξίδια αυτά οργανώνονται από τα ταξιδιωτικά γραφεία, τους tour operators και τις αεροπορικές εταιρείες.

- **Συνεδριακός Τουρισμός**

Αυτή η μορφή τουρισμού περιλαμβάνει διάφορες οργανωμένες εκδηλώσεις όπως είναι τα συνέδρια και η συμμετοχή ενός μικρού ή μεγάλου αριθμού ατόμων σε συναντήσεις τοπικού, περιφερειακού, εθνικού ή διεθνές επιπέδου, κατά την διάρκεια των οποίων οι συμμετέχοντες προβαίνουν σε επιστημονικές ανακοινώσεις, συζητούν για διάφορα θέματα κοινού ενδιαφέροντος, ενημερώνονται, ανταλλάσσουν απόψεις. Ο συνεδριακός τουρισμός μπορεί να συνδυαστεί και με κάποια άλλη μορφή τουρισμού π.χ. το τουρισμός πόλης λόγω της περιορισμένης του χρονικής διάρκειας. Ο συνεδριακός τουρισμός είναι μια από τις δυναμικά εξελισσόμενες μορφές τουρισμού παγκοσμίως. Για την ανάπτυξη του είναι απαραίτητη η δημιουργία κατάλληλης υποδομής και ανωδομής, αλλά κυρίως η κατασκευή συνεδριακών κέντρων με τον απαραίτητο εξοπλισμό και τους κατάλληλους βοηθητικούς χώρους.

Τα συνέδρια εμφανίζονται από τους αρχαίους χρόνους. Η πρώτη μορφή συνεδρίων θεωρείται ότι ήταν ο θεσμός των αμφικτιονιών και αργότερα τον διαδέχτηκε ο θεσμός των 'κοινών'. Ο συνεδριακός τουρισμός στη σημερινή του μορφή έκανε την εμφάνιση του στις Η.Π.Α. το 1960 περίπου.

Ο συνεδριακός τουρισμός αποτελεί μια από τις σημαντικά εξελισσόμενες μορφές τουρισμού παγκοσμίως αλλά θεωρείται και εξαιρετικά επωφελής από άποψη εισροής συναλλάγματος.

Για την φιλοξενία συνεδρίων θεωρούνται ελκυστικοί και κατάλληλοι οι τουριστικοί προορισμοί που διαθέτουν τα παρακάτω:

- Καλό και ευχαριστώ φυσικό περιβάλλον.
- Υψηλής ποιότητας του ανθρωπογενούς περιβάλλοντος και της τουριστικής υποδομής.
- Απαραίτητη συνεδριακή υποδομή και κατάλληλο προσωπικό που να έχει δυνατότητες άσκησης συνεδριακού management.
- Εγγυημένες υπηρεσίες ασφάλειας και πολιτική ευστάθεια.
- Το συνεδριακό κέντρο να βρίσκεται σε κεντρικό σημείο, ώστε να είναι δυνατή η συγκοινωνιακή σύνδεση με το κέντρο της πόλης.

- **Τουρισμός περιπέτειας**

Ο τουρισμός περιπέτειας είναι το σύνολο των δραστηριοτήτων όπου υπάρχει έντονο το στοιχείο του άγνωστου, του απροσδόκητου και της έκπληξης π.χ. κωπηλασία σε ορμητικούς ποταμούς. Τα άτομα που συμμετέχουν σ' αυτό το είδος τουρισμού είναι νεαρής ηλικίας και ιδιαίτερα ελεύθεροι επαγγελματίες και επιχειρησιακά στελέχη.

Ωστόσο τα τελευταία χρόνια τα λεγόμενα extreme sports προσελκύουν ολοένα και περισσότερα άτομα. Έτσι αθλήματα όπως το rafting (κατάβαση ποταμού με φουσκωτή βάρκα), το kayak, το trekking ή αλλιώς hiking (ορεινή / πεδινή πεζοπορία), το paragliding ή parapente (αλεξίπτωτο πλαγιάς), προγράμματα διαβίωσης στη φύση, προγράμματα jeep safari κτλ. έχουν γίνει αφορμή για να αναπτυχθεί η τουριστική κίνηση σε διάφορες περιοχές.

Αυτό το είδος τουρισμού έρχεται να καλύψει την ανάγκη που έχει ο σύγχρονος άνθρωπος, που ζει στις πόλεις, να εκτονώσει το στρες που του προκαλεί ο καθημερινός τρόπος ζωής.

- **Τουρισμός Τρίτης ηλικίας**

Σε αυτή τη μορφή συμμετέχουν άτομα που βρίσκονται στην τρίτη ηλικία τα οποία διαθέτουν περισσότερο ελεύθερο χρόνο. ένα σταθερό εισόδημα και επιθυμία για ταξίδια. Χωρίς αμφιβολία, η χώρα υποδοχής έχει περισσότερα οφέλη και μικρό κοινωνικό κόστος από τα άτομα αυτά διότι δεν μεταφέρουν επιβλαβείς συνήθειες, όπως η χρήση ναρκωτικών, δεν μεταδίδουν μολυσματικές νόσους, αποφεύγουν την υπερβολική νυχτερινή ζωή, την κατανάλωση αλκοόλ και δεν δημιουργούν προβλήματα στην καθημερινή ζωή των ντόπιων κατοίκων. Επίσης, τα άτομα της τρίτης ηλικίας ταξιδεύουν περισσότερο σε σύγκριση με τις άλλες ηλικίες είναι πολύ απαιτητικά αλλά θεωρούνται ότι είναι οι πιο πιστοί πελάτες αν μείνουν ευχαριστημένοι από τις προσφερόμενες υπηρεσίες της χώρας που επισκέπτονται.

Τα άτομα της τρίτης ηλικίας έχουν τις δικές τους ψυχολογικές ανάγκες. Η δίψα για ζωή και μάθηση που αναπτύσσεται σε αυτήν την ηλικία είναι εντονότερη.

Οι τουρίστες αυτής της μορφής τουρισμού διακρίνονται σε άτομα που:

- αρέσκονται στο να παρατηρούν τις φυσικές ομορφιές της χώρας που επισκέπτονται και να νιώθουν καλοδεχόμενοι από τους ντόπιους κατοίκους
- επιθυμούν να συναναστρέφονται με ντόπιους αλλά και με άλλους ανθρώπους
- λατρεύουν τον ήλιο και τη θάλασσα και είναι δραστήριοι
- επιθυμούν να κάνουν πολιτιστικές διακοπές και συγχρόνως κάποια περιπέτεια
- επιθυμούν να κρατούν τις παραδόσεις
- επιδιώκουν να κάνουν ένα διάλειμμα από τη ρουτίνα

Τα άτομα αυτά ζουν μεταξύ της πραγματικότητας και των αναμνήσεων τους. Έτσι ένα ξενοδοχείο πρέπει να δημιουργεί συνθήκες ψυχαγωγίας σύμφωνα με τα πρότυπα του παρελθόντος. Ωστόσο, από την πλευρά των αρχών της τοπικής αυτοδιοίκησης πρέπει να μεριμνήσουν ώστε να δημιουργηθούν διευκολύνσεις, χώροι για περίπατο, ψυχαγωγία και άλλες δραστηριότητες. Όπως επίσης και παρεμβάσεις του κράτους και γενικότερα του ευρύτερου δημοσίου στον τομέα της υγείας και της ασφάλειας.

• Χειμερινός Τουρισμός

Ο χειμερινός τουρισμός γίνεται από άτομα που τους αρέσουν τα χειμερινά σπορ. Οι δραστηριότητες γίνονται σε ορεινές περιοχές, με ορισμένες κλιματολογικές συνθήκες. Αυτή τη μορφή τουρισμού προσπαθούν να αναπτύξουν οι χώρες που υποδέχονται και φιλοξενούν τουρίστες, διαφοροποιώντας το τουριστικό προϊόν για να εκμεταλλευτούν και να αξιοποιήσουν τους αδρανείς μήνες. Έτσι, ενεργούνται δραστήρια ώστε να προσελκύσουν διάφορες κατηγορίες τουριστών και ιδιαίτερα αυτούς που διαθέτουν υψηλό εισόδημα. Ο χειμερινός τουρισμός περιλαμβάνει δραστηριότητες που διεξάγονται κατά την διάρκεια του χειμώνα. Απαραίτητη προϋπόθεση είναι η ύπαρξη κατάλληλης υποδομής και ανωδομής όπως για παράδειγμα πίστες πάγου για παγοδρομίες και καλλιτεχνικό πατινάζ, πίστες για παιδιά, αρχάριους και ερασιτέχνες σκιέρ, χιονοδρομικά κέντρα.

Ο χειμερινός τουρισμός έκανε το ξεκίνημα του από τις Σκανδιναβικές χώρες, ενώ από τις αρχές του 20^{ου} αιώνα άρχισε σιγά – σιγά να εξαπλώνεται σε χώρες που διαθέτουν κατάλληλες συνθήκες κλίματος και την δυνατότητα να υποστηρίξουν την εφαρμογή του οικονομικά. Ανάπτυξη και παράδοση στις χειμερινές διακοπές παρατηρείται ιδιαίτερα στις χώρες της βορειοδυτικής Ευρώπης και Αμερικής.

- **Τουρισμός παραχείμασης**

Στον τουρισμό παραχείμασης συμμετέχουν άτομα που κάνουν διακοπές κατά τη διάρκεια του χειμώνα μεγάλης ή μικρής χρονικής διάρκειας σε περιοχές με ήπιο κλίμα. Τα άτομα που πραγματοποιούν τουρισμό παραχείμασης είναι οι ελεύθεροι επαγγελματίες και οι εισοδηματίες με οικονομική άνεση και χωρίς επαγγελματικές και οικογενειακές υποχρεώσεις αλλά κυρίως άτομα τρίτης ηλικίας. Το είδος αυτό έχει και ορισμένες ιδιαίτερες απαιτήσεις, αφού τα άτομα δεν πάνε κάπου μόνο για παραχείμαση αλλά και για μορφωτικούς – πολιτιστικούς σκοπούς.

Για την αποτελεσματική προώθηση του τουρισμού παραχείμασης είναι απαραίτητο στις πόλεις να υπάρχει συνεργασία του δημοσίου και ιδιωτικού τομέα, ώστε να εξασφαλιστούν οι αναγκαίες υπηρεσίες που θα εξυπηρετήσουν αυτά τα άτομα. Επιπλέον, να υπάρχει εξασφαλισμένη πρόσβαση στα λαογραφικά, ιστορικά, πολιτισμικά μουσεία της περιοχής, τους αρχαιολογικούς χώρους την περίοδο αυτή, ενώ πρέπει να προστατεύεται η σωματική ακεραιότητα των τουριστών και να υπάρχει πρόσβαση στις υπηρεσίες υγείας.

- **Ορεινός Τουρισμός**

Ο ορεινός τουρισμός παρουσιάζει κάποιες ομοιότητες με τον χειμερινό τουρισμό, όμως δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να ταυτιστεί με αυτόν. Ο ορεινός τουρισμός αναφέρεται στο σύνολο των τουριστικών δραστηριοτήτων που εκδηλώνονται μόνο σε ορεινές περιοχές. Δεν υπάρχει χρονικός περιορισμός της εκδήλωσης του και μπορεί να συνδυαστεί και με άλλες μορφές τουρισμού π.χ. πολιτιστικό τουρισμό. Μεγάλης σημασίας είναι η δημιουργία καταλυμάτων που να εναρμονίζονται με το περιβάλλον και να διαθέτουν πολλούς βοηθητικούς χώρους π.χ. μπαρ, εστιατόρια, καφετέριες.

Κατά την διάρκεια του 20^{ου} αιώνα οι ορεινές περιοχές ή οι ορεινοί όγκοι άρχισαν να αντιπροσωπεύουν αξιόλογους τουριστικούς προορισμούς για τις οικονομικά ανεπτυγμένες χώρες, όπου πραγματοποιούνταν μια σειρά από δραστηριότητες (αθλητικές, τουριστικές, αναψυχής).

Επίσης, είναι απαραίτητο οι ορεινές περιοχές, στις οποίες αναπτύσσονται κάθε είδους δραστηριότητες υπαίθριας αναψυχής και τουρισμού, να εξυπηρετούνται συγκοινωνιακά όσο το δυνατό πληρέστερα και καλύτερα γίνεται.

- **Αγροτικός Τουρισμός**

Ο Αγροτικός Τουρισμός ή αλλιώς Αγροτουρισμός είναι μια μορφή τουρισμού που αναπτύσσεται σε αγροτικές περιοχές. Ο αγροτουρισμός στηρίζεται στην αξιοποίηση των

φυσικών, πολιτιστικών και ανθρώπινων τοπικών πόρων, αποβλέπει στην ενίσχυση του αγροτικού εισοδήματος και της τοπικής οικονομίας αλλά παράλληλα και στην άνοδο του βιοτικού και πολιτιστικού επιπέδου.

Ιστορικά, η πρώτη εμφάνιση του αγροτουρισμού τοποθετείται το 19^ο αιώνα, όταν ο τότε αστικός πληθυσμός πραγματοποιούσε εκδρομές με τους ατμοκίνητους σιδηρόδρομους. Όμως, ο αγροτουρισμός ως συγκροτημένη εναλλακτική μορφή τουρισμού, εμφανίζεται για πρώτη φορά τη δεκαετία του '60 στις Η.Π.Α. (Farm /ranch tourism). Στη χώρα μας, οι πρώτες μορφές αγροτουριστικής δραστηριότητας έλαβαν χώρα το 1984, με την ίδρυση των πρώτων γυναικείων αγροτουριστικών συνεταιρισμών.

Ο αγροτουρισμός δεν επεμβαίνει και δεν αλλοιώνει το περιβάλλον και αυτό διότι στοχεύει στο να φέρει σε επαφή τον τουρίστα με την φύση, προκειμένου να γίνουν γνωστές οι χαρές αυτής και έτσι να περιοριστεί η λανθασμένη χρήση του περιβάλλοντος. Ο αγροτουρισμός φέρνει τον κάτοικο της πόλης στο περιβάλλον του χωριού, της αγροτικής ζωής και του δίνει την ευκαιρία να ενσωματωθεί με τις τοπικές συνθήκες. Επίσης, δεν χρησιμοποιεί μεγάλες ξενοδοχειακές μονάδες, εμπορικά κέντρα και ότι άλλο είναι άμεσα συνδεδεμένο με τα μεγάλα τουριστικά ρεύματα, τα οποία δεν έχουν ως στόχο την επαφή με τον ντόπιο πληθυσμό την κουλτούρα και τα ήθη των κατοίκων όπως έχει ο αγροτουρισμός.

Περισσότερα όμως για τον Αγροτουρισμό στο επόμενο κεφάλαιο.

- **Θαλάσσιος Τουρισμός**

Ο θαλάσσιος τουρισμός θα μπορούσε να οριστεί ως η κάθε δραστηριότητα που συνδέεται με τη θάλασσα και τις ακτές. Όμως, συχνά αυτή η μορφή τουρισμού περιλαμβάνει κρουαζιέρες με σκάφη αναψυχής, θαλάσσιες περιηγήσεις και διάφορες άλλες δραστηριότητες όπως ιστιοπλοΐα, καταδύσεις ερασιτεχνική αλιεία. Δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα σε ποτάμια, λίμνες δεν συμπεριλαμβάνονται στον θαλάσσιο τουρισμό αλλά στις μορφές του γενικού τουρισμού.

Ο θαλάσσιος τουρισμός εμφανίζεται από την αρχαιότητα. Η ανάπτυξη του στην Ελλάδα άρχισε την δεκαετία του '50. Την ίδια περίοδο κάνει την εμφάνιση του και ο ατομικός θαλάσσιος τουρισμός με ιδιωτικά ή ενοικιαζόμενα σκάφη αναψυχής.

Ο θαλάσσιος τουρισμός θεωρείται πολύ σημαντικός για πολλά νησιωτικά και παράκτια κράτη (νησιά Καραϊβικής, Μαλβίδες). Απαραίτητη είναι η δημιουργία κατάλληλης υποδομής και ανωδομής με τον απαραίτητο εξοπλισμό. Πολλές χώρες επενδύουν σ' αυτόν αφού τις ωφελεί οικονομικά (δημιουργία αναπτυξιακών υποδομών, εισροή συναλλάγματος, αύξηση της απασχόλησης).

Οι δραστηριότητες αυτής της μορφής τουρισμού καλύπτουν την ανάγκη του ανθρώπου για ανάπαυση, χαλάρωση, ανθρώπινη επικοινωνία, επιστροφή στη φύση με την παρατήρηση της θαλάσσιας χλωρίδας και πανίδας, απόκτηση κύρους και εκτίμησης από του κοινωνικό περίγυρο (π.χ. λόγω της απόκτησης σκάφους αναψυχής) και αυτοπραγμάτωση (με τη συμμετοχή σε κάποιο θαλάσσιο αγώνισμα).

Η Ελλάδα διαθέτει σημαντικά πλεονεκτήματα έναντι των άλλων χωρών για την προώθηση του θαλάσσιου τουρισμού (εναλλαγές τοπίων, θάλασσα, αρχαιολογικοί χώροι κτλ).

- **Χρονομεριστικός Τουρισμός**

Ο χρονομεριστικός τουρισμός είναι γνωστός διεθνώς με την ονομασία time sharing (χρονομεριστική μίσθωση) που εμφανίστηκε στη Ιαπωνία τη δεκαετία του 1960 και στη Γαλλία το 1965. Αργότερα, το 1970 υιοθετήθηκε από τρία προγράμματα στις Η.Π.Α., ενώ το 1980 αναπτύσσεται με γρήγορο ρυθμό και στις υπόλοιπες χώρες της Ευρώπης και της Αμερικής. Στην Ελλάδα έκανε την εμφάνιση του ως θεσμός το 1986.

Σύμφωνα με τον Χρονομεριστικό Τουρισμό, υπάρχει το δικαίωμα ένα άτομο να χρησιμοποιήσει ένα κατάλυμα σε κάποιο ξενοδοχείο ή σε κάποιο συγκρότημα διαμερισμάτων, για να διαμείνει εκεί κατά τη διάρκεια των διακοπών του για ορισμένες ημέρες σε συγκεκριμένη χρονική περίοδο κάθε χρόνο και για ορισμένα χρόνια υπό όρους και προϋποθέσεις που καθορίζονται νομικά. Το δικαίωμα αυτό μπορεί να ενοικιασθεί, να μεταπωληθεί ή και να κληροδοτηθεί όπως τα ακίνητα. Το είδος αυτού του τουρισμού απευθύνεται ιδιαίτερα σε άτομα με οικονομική άνεση γιατί είναι απαραίτητο να καταβάλλεται ένα αρκετά μεγάλο ποσό και επίσης ένα πρόσθετο ποσό κάθε χρόνο για συντήρηση.

- **Θρησκευτικός Τουρισμός**

Ο θρησκευτικός τουρισμός αναφέρεται σε τουριστικές δραστηριότητες που επικεντρώνονται σε χώρους θρησκευτικής σημασίας. Τα μνημεία της ελληνικής ορθοδοξίας είναι αναπόσπαστο τμήμα της εθνικής κληρονομιάς και αποτελούν αξιόλογο πόλο έλξης επισκεπτών. Θεωρείται ότι τα άτομα που συμμετέχουν στον θρησκευτικό τουρισμό είναι κατά το ήμισυ τουρίστας και κατά το άλλο ήμισυ προσκυνητής. Οι περιοχές διακρίνονται σε τόπους θρησκευτικού προσκυνήματος και σε τόπους θρησκευτικής – πολιτιστικής κληρονομιάς. Ο θρησκευτικός τουρισμός και οι εκδρομές που έχουν θρησκευτικό χαρακτήρα διαρκούν το πολύ τρεις μέρες, ενώ επί των πλείστον είναι μονοήμερες. Αλλά υπάρχουν όμως

και εβδομαδιαίες εκδρομές για την επίσκεψη των Αγίων Τόπων. Οι περισσότερες εκδρομές εντός της χώρας, οδικώς πραγματοποιούνται με πούλμαν. Μεγάλη σημασία για την ανάπτυξη των θρησκευτικών δραστηριοτήτων είναι η προστασία και η προβολή των θρησκευτικών μνημείων και του περιβάλλοντα χώρου τους.

Αυτή η μορφή τουρισμού έφτασε σε έξαρση κατά την περίοδο του Μεσαίωνα, έχοντας τα έντονα χαρακτηριστικά του προσκνηματικού τύπου και ως κύριες πόλεις επίσκεψης τη Ρώμη, την Ιερουσαλήμ, την Κωνσταντινούπολη. Με το πέρασμα όμως των χρόνων παρουσιάστηκαν και άλλα θρησκευτικά κέντρα, που λόγω της θρησκευτικής και πνευματικής ακτινοβολίας, που διέθεταν καταξιώθηκαν στην συνείδηση των πιστών και άρχισαν να γνωρίζουν το φαινόμενο του θρησκευτικού τουρισμού. Οι προσκνητές προσέρχονται στους θρησκευτικούς τόπους μαζικά καθ' όλη την διάρκεια του έτους ή όταν υπάρχει κάποια γιορτή.

- **Επιλεκτικός Τουρισμός**

Ο επιλεκτικός τουρισμός πραγματοποιείται από την συμμετοχή ατόμων υψηλής εισοδηματικής στάθμης, ξοδεύοντας πολλά χρήματα για να ικανοποιήσουν τις τουριστικές τους ανάγκες ή επιθυμίες, και τα οποία είναι απαιτητικά. Κατά την διάρκεια των διακοπών τα άτομα αυτά επιλέγουν τα τουριστικά προϊόντα που θέλουν να καταναλώσουν. Το τουριστικό ταξίδι είναι σχεδόν πάντα δικής τους επιλογής. Τα άτομα αυτού του είδους τουρισμού επιλέγουν τα πιο ακριβά προϊόντα τουρισμού (όπως ατομικές ξεναγήσεις, ξενοδοχεία πολυτελείας, λιμουζίνες) και έχουν ότι επιθυμήσουν κατά την διάρκεια των διακοπών τους.

Για την ανάπτυξη του επιλεκτικού τουρισμού είναι απαραίτητο η χώρα υποδοχής να δημιουργήσει την κατάλληλη υποδομή και ανωδομή, όπως ξενοδοχεία πέντε και τεσσάρων αστέρων με πολλούς συμπληρωματικούς χώρους, υψηλής ποιοτικής στάθμης σέρβις, νυχτερινή ζωή, καλλιτεχνική κίνηση, αναπτυγμένη αγορά, μουσεία, πινακοθήκες, καλό συγκοινωνιακό δίκτυο, άνετα μεταφορικά μέσα, καθαρό περιβάλλον κλπ.

- **Τουρισμός κινήτρων**

Ως κίνητρο εννοείται μια κατάσταση που υποκινεί ένα άτομο και το αναγκάζει να διαμορφώσει μια συμπεριφορά, ώστε να προβεί σε ενέργειες για την επίτευξη ενός επιθυμητού στόχου. Ο Τουρισμός κινήτρων είναι μια μορφή τουρισμού που πραγματοποιούν οι εργαζόμενοι όταν παίρνουν σαν δώρο ένα τουριστικό πακέτο λόγω της αυξημένης παραγωγικότητας τους. Έχει χρονική διάρκεια συνήθως τρεις με τέσσερις μέρες. Σκοπός των tour operators που αναλαμβάνουν να δημιουργήσουν ένα τουριστικό πακέτο – κίνητρο για

λογαριασμό της επιχείρησης είναι να δώσει στα άτομα την ευκαιρία να απολαύσουν κάτι το ξεχωριστό που δεν είχαν τη δυνατότητα μέχρι τώρα να ζήσουν αν το αγόραζαν οι ίδιοι.

Η σκέψη παροχής κινήτρων στους εργαζομένους μιας επιχείρησης για την αύξηση της παραγωγικότητάς τους ξεκίνησε το 1906. Τότε μια εταιρεία στο Ντάιτον του Οχάιο, που κατασκεύασε ταμειακές μηχανές, πρόσφερε στους 70 καλύτερους πωλητές ένα ταξίδι στα κεντρικά γραφεία της εταιρείας στη Νέα Υόρκη και μια διαμαντένια καρφίτσα.

- **Οικοτουρισμός**

Αυτή η μορφή τουρισμού αναφέρεται στη συμμετοχή ατόμων που σέβονται τη φύση. Είναι ένα ταξίδι στη φύση, με προϋπόθεση την προστασία του περιβάλλοντος και που αποβλέπει στην αειφόρο ανάπτυξη. Βασίζεται στην αξιοποίηση και ανάδειξη των φυσικών πόρων μιας χώρας. Το τοπίο και η φύση αποτελούν και στοιχεία έλξης και αξιοθέατου για τους τουρίστες. Ο οικοτουρισμός είναι γνωστός και ως φυσιολατρικός και οικολογικός τουρισμός. Επιπλέον, έχει το πλεονέκτημα να αναπτύσσεται όλες τις εποχές του χρόνου σε αντίθεση με άλλες μορφές τουρισμού. Φυσικά, είναι απαραίτητο να υπάρχουν οι κατάλληλες υποδομές. Οι οικοτουρίστες έχουν έντονο ενδιαφέρον να διευρύνουν τις γνώσεις τους σχετικά με την τοπική χλωρίδα και πανίδα, δίνοντας έτσι μια φιλοσοφική στάση στην ενασχόληση τους με τη φύση.

Στο πλαίσιο της ανάπτυξης του οικολογικού τουρισμού εντάσσεται η τουριστική ανάπτυξη των παραδοσιακών οικισμών, των βιότοπων, των εθνικών δρυμών κλπ.

Ο όρος οικοτουρισμός έκανε την εμφάνισή του τα τέλη της δεκαετίας του 1980 λόγω μιας κοινής αντίληψης μιας ομάδας οικολόγων ότι ο τουρισμός επιφέρει καταστροφές στο φυσικό περιβάλλον και έτσι πρέπει να τηρηθούν μέτρα προστασίας του με ταυτόχρονη ορθολογική διαχείριση της τουριστικής ανάπτυξης

Ο οικοτουρισμός παρουσιάζει ενδιαφέρον σε ευρωπαϊκό και σε παγκόσμιο επίπεδο. Οι κυριότερες περιοχές οικοτουριστικού ενδιαφέροντος σε ευρωπαϊκό επίπεδο είναι Πορτογαλία, Νότια Ισπανία, Ιταλία – Toscana και Umbria, Άλπεις, Γαλλικά Πυρηναία, Κύπρος, Ισλανδία, Ανατολική Ευρώπη, Ρουμανία, Ηπειρώτικη Ελλάδα, ελληνικά νησιά και ιδιαίτερα η Κρήτη. Ενώ σε παγκόσμιο επίπεδο είναι τα Ιμαλάια, η Κούβα, η Κόστα Ρίκα, η Κεντρική Ασία, η Βραζιλία, η Ιαπωνία, η Κένυα, η Τουρκία, τα τροπικά δάση.

Η ανάπτυξη του οικοτουρισμού στην Ελλάδα παρουσιάζει σημαντικά πλεονεκτήματα σε σχέση με άλλες χώρες. Ο πλούτος και η ποικιλία των ελληνικών οικοσυστημάτων και των τοπίων παρέχουν μεγάλο αριθμό ευκαιριών για εναλλακτικές εμπειρίες διακοπών π.χ. περιοχή της Πίνδου (περιλαμβάνονται δυο εθνικοί δρυμοί με σπάνια οικοσυστήματα που χρήζουν

προστασίας). Φυσικά, μπορεί κάποιος να παρατηρήσει και να θαυμάσει τα σπάνια είδη πουλιών, την πανίδα της περιοχής που επισκέπτεται π.χ. Πρέσπες και να μελετήσει την εξαιρετική ποικιλία της χλωρίδας στην ελληνική ύπαιθρο.

Χωρίς αμφιβολία, ο οικότουρισμός αποτελεί την εξισορρόπηση μιας χώρας υποδοχής τουριστών στο μαζικό τουρισμό και τα προβλήματά του, γι' αυτό και η ανάπτυξή του κρίνεται επιτακτική παντού όπου αυτή είναι εφικτή.

- **Λαϊκός Τουρισμός**

Ο λαϊκός τουρισμός αποτελείται κυρίως από άτομα που ανήκουν σε χαμηλή εισοδηματική στάθμη αλλά και από άτομα που ταξιδεύουν οικογενειακά. Τα άτομα που πραγματοποιούν αυτή τη μορφή τουρισμού χρησιμοποιούν ιδιόκτητα μεταφορικά μέσα, όπως είναι τα τροχόσπιτα, οι μοτοσικλέτες, τα αυτοκίνητα.

Αν και οι ωφέλειες από οικονομικής άποψης δεν είναι πολύ σημαντικές όμως παρ' όλα αυτά όλες οι χώρες υποδοχής και φιλοξενίας έχουν αναπτύξει την απαραίτητη υποδομή και ανωδομή για την καλύτερη εξυπηρέτηση των τουριστών αυτών. Πιο συγκεκριμένα, έχουν κατασκευαστεί κάμπινγκ σε οδικούς άξονες, σε διάφορες τουριστικές τοποθεσίες αλλά και στις παρυφές πόλεων που προσφέρουν στα άτομα αυτά υπηρεσίες φιλοξενίας που κάνουν τη διαμονή τους πολύ ανετότερη. Η διαμονή σε κάμπινγκ είναι φθηνότερη σε σύγκριση με άλλα τουριστικά καταλύματα με αποτέλεσμα να εκτιμάται πολύ από τα άτομα αυτού του είδους τουρισμού.

- **Κοσμοπολίτικος Τουρισμός**

Ο κοσμοπολίτικος τουρισμός γίνεται τα άτομα της αριστοκρατίας και τους μεγιστάνες του πλούτου σε κοσμοπολίτικα κέντρα. Τα άτομα αυτά ξοδεύουν πολλά χρήματα κατά την διάρκεια των διακοπών τους, μετακινούνται συνήθως με ιδιόκτητα μεταφορικά μέσα (π.χ. θαλαμηγούς, ιδιόκτητα αεροπλάνα), διαμένουν σε ξενοδοχεία πολυτελείας ή σε ιδιόκτητες πολυτελείς θαλαμηγούς ή σε ενοικιασμένες πολυτελείς επαύλεις, ενώ η ζωή που κάνουν επισκέπτοντας το ένα κοσμοπολίτικο κέντρο μετά το άλλο είναι πολύ κοσμική.

Σε αυτήν την κατηγορία τουρισμού μπορούμε να εντάξουμε τους ταξιδιώτες αναψυχής αλλά και αυτούς που ταξιδεύουν για επαγγελματικούς λόγους. Οι ταξιδιώτες αναψυχής είναι άτομα που ταξιδεύουν σε μια χώρα με βάση το ύψος του εισοδήματός τους. Το ίδιο ισχύει και για τα άτομα που ταξιδεύουν για επαγγελματικούς λόγους. Η μόνη διαφορά είναι στα είδη των υπηρεσιών που πληρώνουν και ιδιαίτερα το ποιοτικό επίπεδο των μέσων μεταφοράς και της διαμονής τους (ταξίδι με αεροπλάνο α' θέσης, ξενοδοχείο α' κατηγορίας).

Τα έξοδα τους δεν καλύπτονται από το προσωπικό τους εισόδημα αλλά από τις εταιρείες. Τέλος μπορούν τα άτομα αυτά στον ελεύθερό τους χρόνο να κάνουν κάποιες δραστηριότητες αναψυχής.

Αν και θα επιθυμούσαν πολλές χώρες υποδοχής τουριστών για καθαρά οικονομικούς λόγους την ανάπτυξη αυτής της μορφής τουρισμού όμως είναι οπωσδήποτε δύσκολη. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι εκτός από την κατάλληλη υποδομή και ανωδομή απαιτείται και η καταξίωση του τουριστικού προορισμού στη συνείδηση της αριστοκρατίας και των μεγιστάνων του πλούτου σαν τόπος κοσμοπολίτικου τουρισμού. Για να επιτευχθεί αυτό όμως χρειάζεται συνεχή και έντονη προσπάθεια, μα πάνω απ' όλα μακριά περιθώρια χρόνου και αναμονής.

- **Κοινωνικός Τουρισμός**

Ο κοινωνικός τουρισμός πραγματοποιείται από τα μέλη του κοινωνικού συνόλου που έχουν περιορισμένη αγοραστική δύναμη χάρις σε κάποιες ειδικές παροχές. Το είδος αυτό του τουρισμού απευθύνεται σε άνεργους πολύτεκνους, άτομα με ειδικές ανάγκες, αγρότες και πολιτικούς πρόσφυγες που έχουν δύσκολη πρόσβαση στον τουρισμό λόγω οικονομικής δυσχέρειας, εργαζομένους και συνταξιούχους με χαμηλό εισόδημα κ.α.

Ο κοινωνικός τουρισμός εμφανίστηκε το 1920, όταν διοργανώθηκε το πρώτο διεθνές συνέδριο από το Διεθνές Γραφείο Εργασίας, με σκοπό την αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου των εργαζομένων και αναγνώρισε το δικαίωμα που έχουν όλοι να κάνουν διακοπές. Κατά την δεκαετία του '30 υπήρξε έντονο το ενδιαφέρον για τον κοινωνικό τουρισμό, ενώ έξι χρόνια αργότερα στο Παρίσι 14 χώρες υπέγραψαν μια νομοθετική ρύθμιση, σύμφωνα με την οποία καθιερώθηκε για πρώτη φορά ο θεσμός των πληρωμένων διακοπών.

Μετά το Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο έγιναν τρία διεθνή συνέδρια για το συγκεκριμένο είδος τουρισμού, που όμως δεν κατέληξαν σε γενικά αποδεκτή συμφωνία για όλες τις πτυχές του κοινωνικού τουρισμού. Το 1963 ακολουθεί η συνθήκη της Ρώμης για τις πληρωμένες διακοπές, ενώ στις 7 Ιουνίου του ίδιου χρόνου ιδρύθηκε το Διεθνές Γραφείο Κοινωνικού Τουρισμού στις Βρυξέλλες, ως το κυριότερο θεσμικό όργανο του κοινωνικού τουρισμού. Αυτό το Διεθνές Γραφείο συνέταξε στις 18 Οκτωβρίου 1972 τη Χάρτα που καθορίζει τις αρχές αυτής της μορφής τουρισμού.

Το 1950 – 1970 η οικονομική ανάπτυξη επέτρεψε να καθιερωθούν συστήματα κοινωνικής ασφάλισης σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες, ενώ οι επιχειρήσεις και το κράτος επιβλήθηκαν στο σύστημα των πληρωμένων διακοπών των εργαζομένων όλων των

κατηγοριών. Επίσης εκείνη την περίοδο των χρόνων αρχίζει να δημιουργείται η εμπορικά οργανωμένη μορφή τουρισμού.

Κάποιοι παράγοντες που συνέβαλλαν στον κοινωνικό τουρισμό είναι οι εξής:

- Μπορεί να συνδυαστεί με πολλές μορφές τουρισμού.
- Μπορεί να συμβάλλει στην επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου.
- Προωθείται με συνεχή ρυθμό από υπερεθνικούς οργανισμούς σαν πολιτική κοινωνικών παροχών προς τους εργαζομένους.

Ο κοινωνικός τουρισμός εισάγεται ως θεσμός στην Ελλάδα για πρώτη φορά το 1982 με την καθιέρωση του επιδόματος άδειας.

- **Τουρισμός ατόμων με ειδικές ανάγκες**

Πρόκειται για μια ειδική μορφή τουρισμού που συμμετέχουν άτομα που εμφανίζουν ψυχολογικά ή κινητικά προβλήματα και γενικά προβλήματα υγείας.. Δεν έχει σκοπό να βελτιώσει την υγεία αυτών των ατόμων, αλλά να τους δώσει την ευκαιρία να ταξιδέψουν και να ψυχαγωγηθούν.

Οι κρατικοί φορείς αλλά και οι ιδιωτικοί οργανισμοί τουρισμού έχουν αναλάβει την προβολή και προώθηση προγραμμάτων ταξιδιών, όπου θα επιτρέψουν στα άτομα να ταξιδεύουν περισσότερο και να μπορούν να απολαμβάνουν τα τουριστικά προϊόντα με τον ίδιο τρόπο που τα απολαμβάνουν και οι υπόλοιποι τουρίστες.

Απαραίτητη προϋπόθεση για αυτό το είδος τουρισμού είναι η δημιουργία ειδικών τουριστικών εγκαταστάσεων. Τα άτομα με κινητικά προβλήματα έχουν ανάγκη από ειδικά μεταφορικά μέσα για να μπορούν να μετακινηθούν και ειδικές εγκαταστάσεις στα καταλύματα για τις ανάγκες κυκλοφορίας και διαμονής τους, όπως ράμπες, ασανσέρ, δωμάτια κτλ. Ενώ, για τα άτομα με ψυχολογικά – ψυχιατρικά προβλήματα είναι χρήσιμο να υπάρχουν αθλητικό – θεραπευτικές εγκαταστάσεις, οι οποίες είναι προσαρμοσμένες στις ιδιαιτερότητες των ατόμων αυτών.

Το 70% των ατόμων με ειδικές ανάγκες προτιμά να πραγματοποιήσει ένα ταξίδι το φθινόπωρο και την άνοιξη, γεγονός που επιμηκύνει την τουριστική περίοδο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο

ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

3.1 ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Η έννοια του όρου «Αγροτουρισμός» στην Ευρώπη διαφέρει από χώρα σε χώρα. Στην Ουγγαρία γίνεται η χρήση του όρου «χωριάτικος τουρισμός» που εννοεί τις διακοπές σε χωριά και ενοικιαζόμενα δωμάτια ή σπίτια. Στην Φινλανδία ο όρος «Αγροτουρισμός» περιλαμβάνει τις διακοπές σε ενοικιαζόμενες κατοικίες στην επαρχία. Αντίθετα, στην Σλοβενία ο όρος αναφέρεται στις διακοπές σε οικογενειακά αγροκτήματα, όπου οι επισκέπτες συμμετέχουν σε αγροτικές δραστηριότητες και διαμένουν σε ξεχωριστούς ξενώνες στο αγρόκτημα ή μαζί με την αγροτική οικογένεια που τους φιλοξενεί (<http://www.traveldailynews.gr>).

Όσον αφορά την έννοια του Αγροτουρισμού στην Ελλάδα, σύμφωνα με το Ελληνικό Κέντρο Αγροτουρισμού είναι μια ήπια και βιώσιμη μορφή τουρισμού που αναπτύσσεται στην ύπαιθρο.

Στη διεθνή τουριστική βιβλιογραφία συναντούμε συχνά τις έννοιες γεωργικός τουρισμός, τουρισμός υπαίθρου και αγροτικός τουρισμός ή αγροτουρισμός οι οποίες πολλές φορές συγχέονται μεταξύ τους εννοιολογικά. Γεωργικός τουρισμός (agricultural tourism) είναι ο τουρισμός όπου οι τουρίστες διαμένουν σε ένα αυθεντικό γεωργικό σπίτι (φάρμα ή ράντζο) και ζουν μαζί με γεωργούς, τρώνε μαζί τα ίδια φαγητά και συμμετέχουν ενεργά ή σαν παρατηρητές στις γεωργικές δουλειές. Το είδος αυτό αναφέρεται σε αγροτικές περιοχές που καλλιεργούνται, στη γεωργία και στη γεωργική ζωή. Αντίθετα, ο αγροτικός τουρισμός (Agrotourism) όπως ειπώθηκε προηγουμένως είναι μια ήπια μορφή τουριστικής ανάπτυξης που αναπτύσσεται σε αγροτικές περιοχές με τη συμμετοχή των τουριστών σε αγροτικές δραστηριότητες. Ο αγροτικός τουρισμός ή Αγροτουρισμός και ο γεωργικός τουρισμός αναφέρονται πολλές φορές με τον αγγλικό όρο «rural tourism» που σημαίνει αγροτικός ή εξοχικός τουρισμός. Όμως, εξοχικός τουρισμός σημαίνει και υπαίθριος και γι' αυτό συγχέονται. Υπαίθριος τουρισμός είναι ο τουρισμός που αναφέρεται σε περιοχές εκτός κατοικημένων περιοχών στο σύνολο της εξοχής, όπου υπάρχουν και αγροί που καλλιεργούνται, και άλλες περιοχές που δεν καλλιεργούνται όπως βουνά, δάση. Δηλαδή, θεωρείται κάθε μορφή τουρισμού που μπορεί να εκδηλωθεί στην ύπαιθρο. Ως ευρύτερη έννοια περιλαμβάνει τον γεωργικό, τον αγροτικό και άλλες μορφές τουρισμού όπως π.χ. τον αθλητικό τουρισμό. Όμως, ο τουρισμός υπαίθρου μπορεί να εκδηλωθεί και σε περιοχές που εκδηλώνεται ο γεωργικός και ο αγροτικός τουρισμός.

Ουσιαστικά, ο αγροτουρισμός είναι μια αναπτυξιακή διαδικασία και μια ήπια μορφή τουρισμού που εντάσσεται σε διεθνές κλίμακα στις εναλλακτικές μορφές του τουρισμού και δεν επεμβαίνει στο περιβάλλον και στους φυσικούς πόρους με τρόπο που να τα αλλοιώνει. Παρέχει στον επισκέπτη την ευκαιρία να κάνει τις διακοπές του σ' ένα ήσυχο περιβάλλον, κοντά στη φύση και στους κατοίκους του χωριού που είναι ακόμα δεμένοι με τη γη και την παράδοση. Μπορεί να γνωρίσει από κοντά τα ήθη και τα έθιμα της ελληνικής υπαίθρου αλλά ιδιαίτερα μπορεί να χαρεί τη ζεστή ανθρώπινη φιλοξενία και την αυθόρμητη καλοσυνάτη συμπεριφορά τους.

Θα μπορούσαμε να πούμε ότι ο αγροτουρισμός αναπτύσσεται με γοργό ρυθμό στη χώρα μας αλλά και στις άλλες Ευρωπαϊκές χώρες. Αυτό συμβαίνει λόγω της πολιτικής που έχει ακολουθηθεί στον τομέα του τουρισμού αλλά και της επιθυμίας των ανθρώπων να κάνουν διακοπές στη φύση. Η καθημερινότητα και οι δύσκολες συνθήκες ζωής των μεγαλουπόλεων, δημιουργούν στους ανθρώπους την ανάγκη να βρεθούν κοντά στη φύση για να απολαύσουν τη γαλήνη και το διαφορετικό τρόπο ζωής που τους προσφέρει η ελληνική ύπαιθρος.

Ο αγροτουρισμός ως μια εναλλακτική μορφή βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης και πολύ - δραστηριότητας στο αγροτικό χώρο έχει τους εξής στόχους:

- Να γνωρίσει ο τουρίστας – επισκέπτης τις αγροτικές περιοχές, τα πολιτισμικά στοιχεία και τα αυθεντικά χαρακτηριστικά τους, τις αγροτικές ασχολίες, τα τοπικά προϊόντα, την παραδοσιακή κουζίνα και την καθημερινή ζωή των κατοίκων.
- Να φέρει τον τουρίστα – επισκέπτη κοντά στη φύση, να γνωρίσει την απομακρυσμένη πολιτιστική κληρονομιά και την παράλληλη αξιοποίηση της. Καθώς και να έρθει σε επαφή με τις δραστηριότητες της υπαίθρου, στις οποίες μπορεί να συμμετέχει, να ψυχαγωγηθεί, να νοιώσει την χαρά της ανακάλυψης, της περιήγησης και της γνώσης.
- Να συμβάλλει στην κοινωνική και αειφόρο ανάπτυξη του αγροτικού χώρου, κινητοποιώντας τις παραγωγικές, αναπτυξιακές και πολιτισμικές δυνάμεις του χώρου.
- Να κινητοποιήσει ιδιαίτερα ως φορείς του αγροτουρισμού και της αγροτουριστικής ανάπτυξης, τους οργανισμούς της τοπικής αυτοδιοίκησης και τους τοπικούς συνεταιρισμούς.

- Εφόσον η ύπαρξη του αγροτουρισμού αποτελεί σημαντικό ρόλο για να δημιουργηθούν έργα υποδομής, πρέπει να συμβάλλει στην περιφερειακή ανάπτυξη.
- Να συντελέσει στην ελαχιστοποίηση των περιβαλλοντικών και οικολογικών επιβαρύνσεων.
- Να γνωρίσει και να διαδώσει προϊόντα που προέρχονται από την οικοτεχνία και την χειροτεχνία της περιοχής.
- Να συμβάλλει στην άνοδο του οικονομικού επιπέδου του αγροτικού χώρου με τη συμπλήρωση του εισοδήματος των κατοίκων από τον τουρισμό (Βενετσανοπούλου, 2006).

Ο αγροτουρισμός έχει αποδειχθεί ότι αποτελεί ένα από τα αποτελεσματικότερα εργαλεία για τη μακροπρόθεσμη διατήρηση της ταυτότητας ενός τόπου όταν είναι σωστά σχεδιασμένος και οργανωμένος. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι στην τουριστική ανάπτυξη αυτής της μορφής τουρισμού, το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα μιας περιοχής αποτελούν τα διαφοροποιητικά χαρακτηριστικά που στηρίζονται στην διατήρηση και ανάδειξη των τοπικών ιδιαιτεροτήτων της (<http://www.agrotour.gr>).

Σε επιχειρηματικό επίπεδο, ο αγροτουρισμός αποτελεί τον συνδετικό κρίκο του πρωτογενούς και δευτερογενούς τομέα με τον τριτογενή. Πιο συγκεκριμένα, της παραγωγής των γεωργικών και κτηνοτροφικών προϊόντων και της μεταποίησης με την παροχή υπηρεσιών και τον τουρισμό. Έτσι δημιουργεί, στηρίζει και ενδυναμώνει την τοπική αγορά, αφού παρέχει νέες θέσεις εργασίας, ένα συμπληρωματικό εισόδημα στις αγροτικές οικογένειες και προσπαθεί να συγκρατήσει τον πληθυσμό στην ύπαιθρο (<http://www.agrotour.gr>).

Αξίζει να αναφερθεί ότι πολύ σημαντικός θεωρείται ο ρόλος των Γυναικείων Συνεταιρισμών τόσο σε επίπεδο παραγωγής προϊόντων, όσο και σε επίπεδο παροχής φιλοξενίας. Σε όλη την Ελλάδα οι Γυναικείοι Συνεταιρισμοί παρασκευάζουν και πωλούν τα

προϊόντα του τόπου τους, διατηρώντας έτσι τις πατροπαράδοτες συνταγές αλλά και τις παλιές τεχνικές και χειροτεχνίες που κληροδοτήθηκαν από γενιά σε γενιά. Επιπλέον στους περισσότερους συνεταιρισμούς λειτουργούν παράλληλα εκθετήρια προς πώληση των προϊόντων. Ο αγροτουρισμός στην Ελλάδα ξεκίνησε και συνεχίζεται στο μεγαλύτερο ποσοστό του ως μια γυναικεία υπόθεση, κατέχοντας έτσι μια πρωτιά (<http://www.in.gr>).

Οι κατηγορίες των επιχειρήσεων που εντάσσονται στον αγροτουρισμό και τις οποίες ενδιαφέρει η ανάπτυξη του είναι επιγραμματικά οι παρακάτω:

- Παραδοσιακά καταλύματα.
- Παραδοσιακά εστιατόρια και καφεενία.
- Παραγωγούς και εμπόρους τοπικών προϊόντων.
- Τουριστικά γραφεία που αναλαμβάνουν τη διοργάνωση ή την υλοποίηση προγραμμάτων υπαίθριων δραστηριοτήτων και περιηγήσεων οικουτουριστικού και πολιτιστικού ενδιαφέροντος.
- Κάθε είδους μουσεία.
- Συλλόγους (Φυσιολατρικούς, Πολιτιστικούς κτλ.).
- Συνεταιρισμούς (Αγροτικούς, Γυναικείους κτλ.).
- Τοπική Αυτοδιοίκηση.
- Εκπαιδευτικά Ιδρύματα / σχολεία.
- Εργαστήρια λαϊκής τέχνης.
- Κάθε κάτοικο – επαγγελματία της περιοχής που αναπτύσσονται οι δραστηριότητες του αγροτουρισμού.

Όσον αφορά τον τουρίστα – επισκέπτη, ο αγροτουρισμός θεωρείται μια διαδικασία που προβάλλει μια μορφή ταξιδιού που έχει σεβασμό προς το περιβάλλον και την παράδοση και βασίζεται στην γνωριμία του με την τοπική κουλτούρα, ιστορία και καθημερινότητα. Μια συνολική εμπειρία κατά την οποία ο επισκέπτης έρχεται σε επαφή με τον ντόπιο τρόπο ζωής και συνδυάζει την αναψυχή με την ενημέρωση και την ευαισθητοποίησή του για τα περιβαλλοντικά, κοινωνικά, ιστορικά, και άλλα θέματα της εκάστοτε περιοχής (<http://www.agrotour.gr>).

Τα κύρια χαρακτηριστικά του αγροτουριστικού προϊόντος είναι:

- Η απόλαυση του φυσικού περιβάλλοντος και η γνωριμία με τα χαρακτηριστικά φυσικά τοπία, τα τοπία φυσικού κάλλους, την πανίδα και τη χλωρίδα των εκάστοτε περιοχών. Αγροτικές περιοχές που περιλαμβάνουν υγροβιότοπους μπορούν να

συνδυάσουν την αγροτουριστική δραστηριότητα με το λεγόμενο "τουρισμό των υγροβιότοπων" (δημιουργία κέντρων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, παρατήρηση χλωρίδας και πανίδας, κτλ.).

- Η επαφή και η γνωριμία με την τοπική αγροτική πολιτιστική κληρονομιά της περιοχής, τα ήθη και τα έθιμα των κατοίκων, η συμμετοχή σε τοπικές πολιτιστικές εκδηλώσεις κτλ.
- Η παρατήρηση των γεωργικών δραστηριοτήτων και η πιθανή συμμετοχή των τουριστών σε αυτές.
- Η προσφορά διαφοροποιημένων και υψηλής ποιότητας τουριστικών προϊόντων (π.χ. προσφορά βιολογικών παραδοσιακών προϊόντων, προϊόντων προστατευόμενης ονομασίας προέλευσης, προστατευόμενης γεωγραφικής ένδειξης).
- Η άσκηση διάφορων τουριστικών δραστηριοτήτων στην ύπαιθρο, όπως ανεμόπτερο πλαγιάς, ορειβασία, πεζοπορία, κτλ. (http://www.keta-de.gr/docs/Enall_tour.pdf).

Ωστόσο, τα πλεονεκτήματα που προσφέρει ο αγροτουρισμός στη βελτίωση της ποιότητας της ζωής των κατοίκων των αγροτικών περιοχών είναι τα εξής:

- Η δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης και ως επακόλουθο συγκράτηση του πληθυσμού στην ύπαιθρο. Αυτό το πλεονέκτημα έχει ιδιαίτερη σημασία στις περιοχές που αντιμετωπίζουν σημαντική μείωση του πληθυσμού και δημογραφική γήρανση. Η δημιουργία αυτών των θέσεων εργασίας παίζει καθοριστικό ρόλο για τις ευαίσθητες, από άποψη εργασίας, κοινωνικές ομάδες των νέων και των γυναικών.
- Η δημιουργία υποδομών ήπιας κλίμακας, που εναρμονίζονται με το φυσικό περιβάλλον και συντελούν στην άνοδο του βιοτικού επιπέδου των μόνιμων κατοίκων.
- Η προώθηση των γεωργικών παραδοσιακών προϊόντων στην αγορά και η αύξηση των εσόδων των ατόμων που ασχολούνται με το γεωργικό τομέα.
- Ο αγροτουρισμός είναι μια τουριστική δραστηριότητα που δεν δρα ανταγωνιστικά προς τους φυσικούς πόρους. Είναι μια μορφή τουρισμού που αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα της δυνατότητας συνδυασμού της περιφερειακής ανάπτυξης και της προστασίας και ανάδειξης του φυσικού περιβάλλοντος. Δηλ. συμβάλλει στην ευαισθητοποίηση τόσο των μόνιμων κατοίκων, όσο και των επισκεπτών, στην προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και της πολιτιστικής κληρονομιάς.
- Ο αγροτουρισμός, ως δραστηριότητα, αναπτύσσεται όλες τις εποχές του χρόνου, αμβλύνοντας έτσι το πρόβλημα τις τουριστικής εποχικότητας, που αποτελεί ένα από

τα σημαντικότερα προβλήματα του ελληνικού τουρισμού (http://www.keta-de.gr/docs/Enall_tour.pdf)

Όμως, όταν η ανάπτυξη του αγροτουρισμού δεν είναι συμβατή με τις αρχές της αειφορικής διαχείρισης, προκύπτουν δυσμενείς επιπτώσεις στο φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον. Στην περίπτωση αυτή, οι επιπτώσεις αναφέρονται:

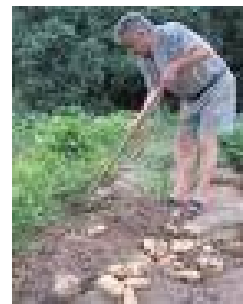
- Στην άναρχη και υπέρμετρη ανάπτυξη του αγροτουρισμού σε βάρος της φέρουσας ικανότητας της περιοχής, που προξενεί υποβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος των περιοχών.
- Στον κίνδυνο ανάπτυξης του τουρισμού στις αγροτικές περιοχές εις βάρος της αγροτικής ζωής. Στην πράξη έχει παρατηρηθεί ότι σε κάποιες περιπτώσεις εγκαταλείπονται οι αγροτικές εργασίες για χάρη ενός μεγαλύτερου βραχυχρόνιου τουριστικού κέρδους.
- Στην αλλοίωση του πολιτισμικού χαρακτήρα των αγροτικών περιοχών στις περιπτώσεις που ο αγροτουρισμός ακολουθήσει τα γνωστά αναπτυξιακά τουριστικά "πρότυπα" των περασμένων δεκαετιών (<http://www.anthropos.gr>).

3.2 Η ΕΠΑΦΗ ΤΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΜΕ ΤΟΝ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟ

3.2.1 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Η παραμονή του τουρίστα – επισκέπτη στην εξοχή μπορεί να εμπλουτιστεί με διάφορες δραστηριότητες όπως π.χ. τα extreme sports (trekking, τοξοβολία, ορειβασία, rafting). Οι ποικίλες μορφές δραστηριοτήτων που συνδυάζουν τον τουρισμό περιπέτειας με την ενεργή συμμετοχή και δράση των τουριστών στη φύση, συμβάλλουν σημαντικά στον εμπλουτισμό του αγροτουριστικού προϊόντος.

Εξίσου, σημαντική θέση στον αγροτουρισμό έχουν και οι δραστηριότητες που συνδέονται με τα λαογραφικά, πολιτιστικά, θρησκευτικά, αρχιτεκτονικά και γαστρονομικά στοιχεία μιας περιοχής. Η επίσκεψη και η ξενάγηση σε εργαστήρια χειροτεχνίας, οινοποιεία, τυροκομεία, γεφύρια, παλιά μοναστήρια, εκκλησίες, η συμμετοχή σε αγροτικές εργασίες, όπως στη καλλιέργεια κηπευτικών (πατάτας,

ντομάτας), στην συγκομιδή καρπών, στην ανθοκομία, στα μαθήματα τοπικής κουζίνας, σε

πανηγύρια, πολιτιστικές εκδηλώσεις και τοπικές γιορτές μπορούν να προσδώσουν στον αγροτουρισμό μια ξεχωριστή τοπική ταυτότητα και να τον αναδείξουν σε μοναδικό προϊόν (<http://www.in.gr>).

Στον αγροτουρισμό ο κάθε τουρίστας – επισκέπτης αναζητά τα μυστικά, την αυθεντικότητα και την ομορφιά ενός τόπου, εντείνοντας την προσοχή του σε όλα όσα μοναδικά και ξεχωριστά έχει να του προσφέρει ο κάθε προορισμός.

Ο αγροτουρισμός βασίζεται σε μια ανθρώπινη, διαπροσωπική, φιλόξενη και άμεση

σχέση ανάμεσα στον κάτοικο της εξοχής και το τουρίστα – επισκέπτη. Έτσι, είναι σημαντικό να φέρουμε τον κάθε τουρίστα σε επαφή με την φύση με την καλλιέργεια της γης, την περισυλλογή του καρπού, με τους ανθρώπους της περιοχής. Ο τουρίστας – επισκέπτης μαθαίνει να υφαίνει στον αργαλειό, να δοκιμάζει το κρασί και το τσίπουρο, να συμμετέχει στην παραγωγή τους, να καταλαβαίνει τότε είναι η σωστή ώρα του τρύγου,

το χρώμα, το άρωμα, η γεύσης του κρασιού, τη διαφορά στις ποικιλίες του μελιού, να παρατηρεί τα πούλια και τα ζώα.

Η Ελλάδα θεωρείται μια χώρα μοναδική γιατί διαθέτει μια αξιόλογη και σημαντική ποικιλομορφία στα τοπικά χαρακτηριστικά. Χάρης σε αυτό μπορεί να αναδείξει αυτήν την ποικιλομορφία χωρίς να ομοιογενοποιεί το μοντέλο του αγροτουρισμού και να μιμείται άλλα μοντέλα. Ο αγροτουρισμός μπορεί να αναδειχθεί καλύτερα στην ποιοτική και ιδιαίτερη του μορφή όταν τα στοιχεία κάθε περιοχής είναι πιο πρωτότυπα. Σπουδαίο ρόλο παίζουν η έρευνα και η φαντασία. Όλα στον αγροτουρισμό έχουν σημασία και μόνο οι ντόπιοι μπορούν να τα εντοπίσουν και να τα αναδείξουν π.χ. ξεχασμένα έθιμα, και μουσικά ακούσματα, αναβίωση τοπικών παραδόσεων, παλιές τέχνες. Η χώρα μας θεωρείται ένας τόπος ευλογημένος διαθέτει σπάνια ομορφιά, ανεξάντλητους πόρους που διαφέρουν από περιοχή σε περιοχή, ιστορία, παράδοση, θρύλους, μνημεία, παραδοσιακούς οικισμούς, χωριά, βιότοπους, υγροβιότοπους, θάλασσες, φαράγγια, βουνά, μονοπάτια, δάση, χλωρίδα, πανίδα, παραδοσιακές τέχνες, μουσική παράδοση (<http://www.in.gr>).

3.2.2 ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑ

Ο αγρότης – οικοδεσπότης παρέχει στον τουρίστα – επισκέπτη στέγη στην παραδοσιακή της μορφή έτσι ώστε να τον κάνει να αισθανθεί ως κάτοικο της υπαίθρου.

Τα καταλύματα στον αγροτουρισμό επιβάλλεται να είναι μικρές μονάδες, οι οποίες να εναρμονίζονται απόλυτα με το περιβάλλον και την αρχιτεκτονική δόμηση ενός τόπου και να έχουν δημιουργηθεί ειδικά για αυτό το σκοπό ή να είναι παλιά παραδοσιακά κτίσματα που αναπαλαιώνονται. Ακόμα είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθούν εγκαταλελειμμένα σπίτια ή οικισμοί αλλά και παλιά πέτρινα σχολεία, αρχοντικά και οτιδήποτε άλλο δηλώνει την ιστορία του τόπου και αξίζει να διατηρηθεί (<http://www.in.gr>).

Τα αγροτουριστικά καταλύματα μπορεί ακόμα να είναι ειδικά κατασκευασμένα δωμάτια που να παρέχουν όλες τις ανέσεις, εντός του ευρύτερου χώρου ενός μεγάλου

αγροτόσπιτου και αγροκτήματος (όπως στην Ιταλία). Ο τουρίστας – επισκέπτης σε αυτήν την περίπτωση θα έχει την δυνατότητα της συνύπαρξης με την οικογένεια. Τα καταλύματα αυτά όμως θα πρέπει να είναι διαμορφωμένα και κατασκευασμένα πολύ προσεκτικά με σεβασμό και ακολουθία στα αρχιτεκτονικά και παραδοσιακά στοιχεία που χαρακτηρίζουν την περιοχή, αλλά και σ' αυτά που

συνθέτουν την μοναδικότητα της διαμονής στην επαρχία. Ο τουρίστας – επισκέπτης δεν κάνει αναζήτηση ενός πρόχειρου και απρόσωπου περιβάλλοντος ή απλά κάποιων ενοικιαζόμενων δωματίων στην μέση του πουθενά ή για την διακόσμηση του σπιτιού του. Φυσικά, αυτό δεν σημαίνει ότι δεν αναζητά τις παροχές, τις ανέσεις και την καθαριότητα, τα οποία συνδυάζει με την ζεστή φιλοξενία που επιθυμεί σε έναν τόπο, έτσι ώστε να τον αισθανθεί οικείο και να θέλει να έρθει πολλές φορές (<http://www.in.gr>).

3.2.3 ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ ΚΟΥΖΙΝΑ

Η γαστρονομία είναι ένα πολύ σημαντικό κομμάτι για την ποιοτική και ολοκληρωμένη παροχή του αγροτουρισμού. Το φαγητό που προσφέρεται επιβάλλεται να

είναι καλής ποιότητας, ικανής ποσότητας και ποικιλίας, φτιαγμένο με παραδοσιακές συνταγές και τοπικά προϊόντα. Τα προϊόντα που θα προσφέρονται δεν πρέπει να μπερδεύονται με προϊόντα που μπορεί κάποιος να βρει στην ευρεία κατανάλωση (π.χ. μυρωδάτο σπιτικό γλυκό και όχι αγορασμένο από το σούπερ μάρκετ, φρέσκο ζυμωτό ψωμί και όχι συσκευασμένες φρυγανιές). Τα προϊόντα που φτιάχνονται με απλά φυσικά, φρέσκα υλικά, οι νοστιμιές του τόπου, οι παλιές συνταγές της γιαγιάς που μας κάνουν να θυμόμαστε τη ζεστασιά του οικογενειακού σπιτιού αλλά και όλα όσα ξεχάσαμε με τον τρόπο ζωής της πόλης αποτελούν σύμμαχο για την επιτυχία του αγροτουρισμού. Ακόμα καλύτερα όταν υπάρχει ενίσχυση των προϊόντων με άλλα προϊόντα της πιστοποιημένης βιοκαλλιέργειας, τότε προωθούμε πολύ περισσότερο την ποιότητα στις παροχές μας. Οι τουρίστες – επισκέπτες που θα δοκιμάζουν τα προϊόντα και τα εδέσματα ενός τόπου που τους αρέσουν θα έχουν τη επιθυμία φεύγοντας, να τα αγοράζουν ή να τα παραγγέλνουν συχνά (<http://www.in.gr>).

3.2.4 ΠΡΟΦΙΛ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΑ

Ποιοι όμως είναι οι άνθρωποι που επιλέγουν να κάνουν αγροτουρισμό; Τι κίνητρα και προτιμήσεις έχουν, έτσι ώστε η διαμονή στη φύση και σ' ένα τρόπο ζωής ήρεμο και

παραδοσιακό να τους συγκινεί και οι ίδιοι με τη σειρά τους να αντιπροσωπεύουν ένα ολόκληρο τμήμα της αγοράς; Το είδος των τουριστών που επιλέγουν να κάνουν αγροτουρισμό ποικίλει ανάλογα των ενδιαφερόντων και του τρόπου ζωής του καθένα απ' αυτούς. Η Frochot (2005) σε έρευνα της έχει τμηματοποιήσει σε τρεις ομάδες τους τουρίστες αγροτικών περιοχών, στην προσπάθεια της να διαχωρίσει την κάθε ομάδα ανάλογα με το σκοπό και το όφελος που αποκομούσαν από τις διακοπές τους. Έτσι λοιπόν κατάληξε στις εξής ομάδες:

- στους αγροτικούς τύπους, οι οποίοι ενδιαφέρονται περισσότερο για την αγροτική διάσταση του πακέτου των διακοπών τους,
- σε αυτούς που έχουν ως κύριο σκοπό τη χαλάρωση από τους γρήγορους ρυθμούς της πόλης και αναζητούν ηρεμία ενώ, έχουν μικρότερο ποσοστό συμμετοχής στις περισσότερες δραστηριότητες εκτός του ψαρέματος και του γκολφ
- και στους παρατηρητές, που το ενδιαφέρον τους επικεντρώνεται σε δραστηριότητες της υπαίθρου με την βλέψη να ηρεμήσουν, να κάνουν βόλτες στην εξοχή, απολαμβάνοντας τις εικόνες της φύσης.

Οι Αγροτουρίστες γενικά είναι άνθρωποι που στην προσπάθεια τους να αποκοπούν για λίγο από την καθημερινότητα της πόλης, αναζητούν ξεκούραση και χαλάρωση σε ένα ήρεμο περιβάλλον. Νιώθουν την ανάγκη να βρεθούν κοντά στη φύση, να γνωρίσουν την αγροτική ζωή, τους αγρότες, τους ντόπιους που θα τους δείξουν ένα άγνωστο και διαφορετικό γι' αυτούς τρόπο ζωής. Έχουν την επιθυμία να απολαύσουν την καθαρότητα του τοπίου, την καθαριότητα του περιβάλλοντος, την αυθεντικότητα της αγροτικής ζωής, την ζεστή φιλοξενία, τα παραδοσιακά εδέσματα και σπίτια. Οι τουρίστες αυτού του είδους τουρισμού θεωρούνται έμπειροι και πολυταξιδεμένοι.

Επιπλέον είναι κορεσμένοι από το πρότυπο του μαζικού τουρισμού και αναζητούν κάτι το διαφορετικό, εστιάζοντας στην πολιτιστική και φυσιολατρική υπόσταση του προορισμού και στην δυνατότητα για επικοινωνία με άλλους ανθρώπους. Αναζητούν στους αγροτουριστικούς προορισμούς όλα τα χαρακτηριστικά που λείπουν από την πόλη, αλλά και από τον οργανωμένο τουρισμό. Επιθυμούν να ζήσουν σ' ένα περιβάλλον που το παρελθόν εξακολουθεί να κάνει αισθητή την παρουσία του, μέσα από την εικόνα που προβάλλει ο τόπος που επισκέπτονται. Να βιώσουν τις παραδόσεις και την ιστορία του. Να δοκιμάσουν και να γευτούν την παραδοσιακή κουζίνα και τα τοπικά προϊόντα.

Να βρουν τη διαφορετική ζωή που πιστεύουν ότι υπάρχει στην ύπαιθρο. Να μετέχουν σε δραστηριότητες αναψυχής, οι οποίες θα τους βοηθήσουν να ξεφύγουν για λίγο από τις συνθήκες της καθημερινής ζωής. Για την επιλογή του καταλύματος που θα επιλέξουν για τη διανυκτέρευσή τους, αλλά και της ταβέρνας για τη διατροφή τους συμβουλευονται κυρίως φίλους.

Τα άτομα που επιλέγουν τον αγροτουρισμό ανήκουν σε ευρύ ηλικιακό φάσμα. Σε Ευρωπαϊκές χώρες που ο αγροτουρισμός έχει παράδοση δεκαετιών, απευθύνεται σε όλη την οικογένεια. Τα άτομα της νεαρής ηλικίας προτιμούν να συνδυάσουν το πακέτο του αγροτουρισμού με τα extreme sports, ενώ οι μεγαλύτεροι επιλέγουν ηπιότερες δραστηριότητες με περιηγήσεις θρησκευτικού, πολιτιστικού κτλ. χαρακτήρα.

Ένα όμως σημαντικότερο χαρακτηριστικό των αγροτουριστών είναι το υψηλό οικονομικό και μορφωτικό τους επίπεδο. Τα άτομα αυτά θεωρούνται ότι έχουν πολλά ενδιαφέροντα, αυξημένη οικολογική συνείδηση, διάθεση για μόρφωση, δεν παρασύρονται από τα πρότυπα της καταναλωτικής κοινωνίας και είναι εκλεπτυσμένοι με υψηλές απαιτήσεις ως προς το επίπεδο και την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών. Ο αγροτουρίστας ξέρει τι αναζητά και δεν αρκείται σε καταστάσεις που δεν τον ικανοποιούν. Επίσης θεωρείται ποιοτικός, σημαντικής αγοραστικής δύναμης και υψηλών προδιαγραφών σε όλο τον κόσμο (<http://www.in.gr>).

Με λίγα λόγια, αυτό που προκύπτει από τα παραπάνω, είναι ότι τα άτομα που επιλέγουν αγροτουρισμό είναι άτομα που αναζητούν στις διακοπές τους τη "φόρμουλα των 3Φ (Φύση - Φιλία - Φιλοξενία)" και απορρίπτουν ή νιώθουν ότι δεν τους εκφράζει η φόρμουλα των 3S (Sun - sea - sand) του μαζικού τουρισμού, όπως αυτή έχει εξελιχθεί στις μέρες μας. Τα άτομα αυτά τις περισσότερες φορές έχουν συγκεκριμένα ενδιαφέροντα (φυσιολάτρες, παρατηρητές πουλιών, γλωρίδας και πανίδας ορειβάτες κ.ά.), και είναι ιδιαίτερα ευαισθητοποιημένα στα περιβαλλοντικά και κοινωνικά προβλήματα (<http://www.anthropos.gr>).

3.3 ΓΙΑΤΙ ΝΑ ΑΣΧΟΛΟΥΜΑΣΤΕ ΜΕ ΤΟΝ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟ

Η απασχόληση μας με τον αγροτουρισμό είναι σημαντική. Ο αγροτουρισμός μπορούμε να πούμε ότι είναι ένα ευρωπαϊκό φαινόμενο. Αποτελεί μια κεντρική κατευθυντήρια πολιτική της Ε.Ε. ως απάντηση στα ζητήματα της πολύ-λειτουργικής γεωργίας, της περιφερειακής ανάπτυξης, της ενίσχυσης του αγροτικού εισοδήματος, της προστασίας του περιβάλλοντος και του αιτήματος που έχει ο σύγχρονος άνθρωπος για την ποιότητα ζωής. Το μοντέλο ανάπτυξης του αγροτουρισμού έχει υλοποιηθεί από πολλές

ευρωπαϊκές χώρες με επιτυχία εδώ και δεκαετίες π.χ. η Ιταλία, η Γαλλία, η Αυστρία. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι υπήρξε η απάντηση στα προβλήματα που αφορούν την ερήμωση της περιφέρειας και τη συρρίκνωση του αγροτικού εισοδήματος.

Με εμφανή τα σημάδια κορεσμού του μαζικού τουρισμού είναι προφανές ότι επιβάλλεται να αναζητήσουμε νέα μοντέλα τουριστικής ανάπτυξης και διεξόδους. Σήμερα, αρχίζει να υπάρχει μια συνείδηση ότι η ανάπτυξη ήπιων μορφών τουρισμού και περισσότερο ο αγροτουρισμός, είναι πια κατάλληλες μορφές τουρισμού που συμβάλλουν στην καλύτερη γνωριμία και επικοινωνία των κατοίκων της Ευρώπης, στην διαπαιδαγώγηση των πολιτών σχετικά με την ανεκτικότητα της όποιας διαφοράς τους και την προστασία των φυσικών πόρων της ηπείρου.

Με τον αγροτουρισμό επιτυγχάνεται η παραμονή των κατοίκων στις περιοχές τους, η διατήρηση της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, η ανακαίνιση αρχοντικών και σπιτιών που αφέθηκαν στο χρόνο. Επιπλέον προβάλλεται η πολιτιστική κληρονομιά αλλά και η μοναδικότητα κάθε περιοχής που χάνεται και διαβρώνεται. Σήμερα υπάρχουν πολλές βορεινές περιοχές που αντιμετωπίζουν το ενδεχόμενο της ολοκληρωτικής εξαφάνισης (λόγω της αραιοκατοίκησης που σχετίζεται με τα άτομα μεγάλης ηλικίας), και της απόκτησης νέου πληθυσμού, που τυχόν φτάσει εκεί σαν μετανάστης από άλλη χώρα, με κίνδυνο να χαθεί ένα κομμάτι συνέχειας της ιστορίας. Έτσι λοιπόν ο αγροτουρισμός θα αποτελέσει το μεγάλο κίνητρο, διότι δεν είναι απλά μια μορφή τουρισμού αλλά μια νέα πραγματικότητα, μια διαφορετική προσέγγιση στον τρόπο ζωής, ένα όραμα.

Η ανάπτυξη του αγροτουρισμού σημαίνει πρόσθετα κέρδη και συγκράτηση του πληθυσμού, κυρίως των νέων στην περιφέρεια. Ακόμα σημαίνει και αύξηση της κοινωνικής ζωής σε απομακρυσμένα χωριά, από την οποία τόσο πολύ έχουν ανάγκη. Παρατηρείται ότι σημαντικό μέρος των κερδών που δημιουργούνται από τον αγροτουρισμό, διοχετεύεται στην κυρία ασχολία του πληθυσμού που είναι η γεωργία.

Στον αγροτουρισμό αναζητάμε πάντα την αυθεντικότητα και την μοναδικότητα και η Ελλάδα είναι μια χώρα που έχει μοναδικά πλεονεκτήματα για δραστηριότητες αγροτουρισμού (<http://www.in.gr>).

3.4 Ο ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Ο αγροτουρισμός διεθνώς έχει επικρατήσει με τις δύο ακόλουθες βασικές μορφές:

- Τη μορφή των διακοπών σε αγροκτήματα «Farm house holidays» που είναι ιδιαίτερα διαδεδομένη σε χώρες, όπου η έννοια «αγρόκτημα» είναι συνυφασμένη με τη γεωργική εκμετάλλευση (Αυστρία, Γερμανία κλπ) και οι φιλοξενούμενοι συμμετέχουν στη ζωή των αγροτών και τις αγροτικές δραστηριότητες.
- Τη μορφή των διακοπών σε αγροτουριστικά καταλύματα που παρέχουν κλίνη και πρωινό «Bed and breakfast». Πιο συγκεκριμένα, περιλαμβάνει τη δημιουργία τουριστικών καταλυμάτων και ενοικιαζομένων δωματίων σε μη αστικές περιοχές ή σε αγροτικά καταλύματα (αγροικίες) που βρίσκονται μέσα στον αγροτικό οικισμό τα οποία παρέχουν διανυκτέρευση και πρωινό στους τουρίστες – επισκέπτες. Το σύστημα αυτό προσιδιάζει ιδιαίτερα σε χώρες, όπως είναι η Βρετανία, η Γαλλία, η Ιταλία, η Ιρλανδία.

Η διεθνή εμπειρία, όπως έχει καταγραφεί από το 1950 και μετά, στις χώρες Αγγλία, Γαλλία, Ιταλία, Ιρλανδία, Δανία, Γερμανία, Βέλγιο, Ολλανδία, Ισραήλ, Αμερική και Καναδά, δείχνει ότι το πρότυπο του αγροτουρισμού ποικίλει ως προς την μορφή και το βαθμό ανάπτυξης του. Αυτό εξαρτάται από τη γεωργική παραγωγή, την οικονομική δομή κάθε χώρας, την μεγάλη ή μικρή εκμετάλλευση στο αγρόκτημα, το βαθμό ανάπτυξης του συνεταιριστικού κινήματος, την τοπική επιχειρηματικότητα, το αγροτικό εισόδημα, το βαθμό των περιφερειακών ανισοτήτων (Βενετσανοπούλου, 2006).

Η Ευρωπαϊκή Ένωση δείχνει ιδιαίτερα μεγάλο ενδιαφέρον για την τουριστική ανάπτυξη των αγροτικών και ορεινών περιοχών, μέσω του αγροτουρισμού, ως μια ήπια μορφή βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης και πολύ – δραστηριότητας στον αγροτικό χώρο και το εκφράζει με σημαντική χρηματοδότηση και υποστήριξη. Ο αγροτουρισμός – τουρισμός υπαίθρου αποτελεί μια επιτυχημένη ευρωπαϊκή πολιτική ανάπτυξης της περιφέρειας, που εφαρμόζεται εδώ και δεκαετίες για να λύσει ή να περιορίσει καίρια προβλήματα, όπως η ερήμωση της υπαίθρου, η αστυφιλία και η μείωση της αγροτικής παραγωγής.

Από τη γέννηση της Ε.Ο.Κ. ένας από τους σκοπούς της Κοινοτικής Αγροτικής Πολιτικής ήταν η κοινωνική και οικονομική εξισορρόπηση ανάμεσα στις πιο πλούσιες και τις πιο φτωχές και περιθωριακές περιοχές. Στο πλαίσιο της πολιτικής της Κοινοτικής Αγροτικής Πολιτικής από το 1975 υπογραμμίζεται η σημασία να ευνοηθεί ο συνδυασμός της γεωργίας

με τουριστικές και βιοτεχνικές δραστηριότητες προκειμένου, να ανέβει το επίπεδο του εισοδήματος των γεωργών. Απ' όλες τις δραστηριότητες (εναλλακτικές και πρόσθετες) που προτάθηκαν, ο αγροτουρισμός έχει την εξέχουσα θέση.

Το 1984 δημιουργήθηκε στις Βρυξέλλες η Euragritour, μια ομάδα εργασίας που είναι υπεύθυνη για τα προβλήματα αγροτουρισμού. Σε αυτήν συμμετέχουν οι εθνικοί υπεύθυνοι των οργανώσεων αγροτουρισμού των κρατών – μελών της Ε.Ο.Κ. Στη Euragritour επιδιώκεται να συντονίζονται οι πολιτικές για τον αγροτουρισμό των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, προσπαθώντας να ενισχύσει τη θέση του ενώπιον των κοινοτικών αποφάσεων που λαμβάνονται σχετικά με τον τουρισμό, που στο σύνολό του αποτελεί μια από τις μεγαλύτερες βιομηχανίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση βλέπει ότι είναι απαραίτητη η ύπαρξη μιας στρατηγικής βοήθειας για τις επενδύσεις, την επαγγελματική κατάρτιση, την προπαγάνδα και της απόδοσης στους γεωργούς του καθήκοντος της διαφύλαξης του φυσικού περιβάλλοντος..

Σε κοινοτικό επίπεδο έχουν αναληφθεί διάφορες πρωτοβουλίες για την προώθηση και την ενίσχυση του τουρισμού στις αγροτικές περιοχές με δράσεις, που έχουν στόχο σε μια στρατηγική βοήθεια για τις επενδύσεις και την επαγγελματική κατάρτιση των γεωργών όπως π.χ. η Πρωτοβουλία Leader Plus.

Στα ζητήματα που έχουν αντιμετωπιστεί τα τελευταία χρόνια, ενδιαφέρον προκαλούν τα προβλεπόμενα κοινοτικά μέτρα υπέρ των επιχειρήσεων του αγροτουρισμού όπως:

- Η συμβολή στον προσδιορισμό των προϊόντων του αγροτουρισμού (δραστηριότητες), βελτιώνοντας τη γνώση για τη ζήτηση για αυτά και τη διαφάνεια της προσφοράς τους.
- Η συμβολή στη δημιουργία και την ανάπτυξη προϊόντων αγροτουρισμού ευνοώντας τη συνεργασία ανάμεσα στις επιχειρήσεις και τους τοπικούς επιχειρηματίες όπως επίσης και τη διαπεριφερειακή συνεργασία.
- Ο στόχος στους ανθρώπινους πόρους (επιχειρηματίες του αγροτουρισμού και ειδικοί) για την βελτίωση της διαχείρισης των δραστηριοτήτων του αγροτουρισμού με την υλοποίηση ολοκληρωμένων προγραμμάτων σε ευρωπαϊκό επίπεδο.
- Η εύνοια για την πρόσβαση προϊόντων του αγροτουρισμού στην αγορά μέσω της πληροφόρησης της ζήτησης, της προώθησης της βελτίωσης της ποιότητας των προϊόντων του αγροτουρισμού (ευρωπαϊκό σήμα) και της διαφήμισης των προϊόντων σε ευρωπαϊκό επίπεδο (De Micheli Andrea, 2003).

Ο αγροτουρισμός λοιπόν, είναι κυρίως ένα φαινόμενο ευρωπαϊκό. Κάθε χώρα της Ευρώπης έχει προσαρμόσει την πολιτική της έτσι ώστε να διαμορφώνει το αγροτουριστικό προϊόν ανάλογα με τους στόχους, τις δημογραφικές απαιτήσεις και τη γενικότερη στρατηγική της. Επίσης, ο αγροτουρισμός βρίσκεται σε συνεχή ανάπτυξη ειδικότερα σε ότι αφορά τη ζήτηση, όσο για την προσφορά υπάρχουν κάποια ζητήματα νομοθετικού επιπέδου, που διαφέρουν από χώρα σε χώρα και εμποδίζουν ακόμα και σήμερα την ευρύτερη διάδοση του.

Πολλές χώρες, όπως ειπώθηκε παραπάνω, έχουν αναπτύξει αγροτουρισμό εκ των οποίων είναι η Αυστρία, η Γερμανία, η Μεγάλη Βρετανία και η Ιρλανδία με την μορφή του farmhouse accommodation. Η Ισπανία με το πρόγραμμα vacaciones en casas de labranza και η Γαλλία με τις gites rurales (De Micheli Andrea, 2003).

Όσον αφορά τη Γαλλία, η πολιτική της τουριστικής αξιοποίησης της υπαίθρου προωθήθηκε μια δεκαετία νωρίτερα από ότι έγινε στην Ιταλία κυρίως σε νομοθετικό, διοικητικό και διαχειριστικό επίπεδο, αναζητώντας να επιταχύνει τις γραφειοκρατικές και νομοθετικές διαδικασίες που εμποδίζουν την απόφαση των γεωργών να αναλάβουν τέτοιες δραστηριότητες (De Micheli Andrea, 2003).

Από την άλλη πλευρά, ο αγροτουρισμός στην Ιταλία προωθήθηκε κυρίως από τις κατά τόπους ενώσεις των ιδιοκτητών αγροτικής γης, από την τοπική αυτοδιοίκηση και τις

αγροτικές ομοσπονδίες, με την δημιουργία αγροτικών συγκροτημάτων συνεταιριστικής μορφής, είτε με μορφή πανσιόν μέσα στο αγρόκτημα, είτε με τη μορφή συνεταιρισμού προβολής τοπικών προϊόντων, που συγχρόνως διαχειρίζεται και ένα αγροτουριστικό συγκρότημα (συνήθως με τη μορφή μικρού ξενοδοχείου). Εξάλλου, πολλά αγροκτήματα στην Τοσκάνη προσφέρουν μαθήματα ιταλικής κουζίνας ή μαθήματα γευσιγνωσίας (στα χωριά Κιάντι που

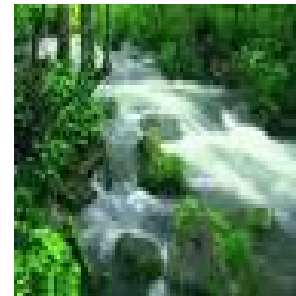
παράγεται το ομώνυμο ιταλικό κρασί) (Βενετσανοπούλου, 2006). Αξίζει να αναφερθεί ότι η Σιένα είναι το πιο διάσημο τουριστικό θέρετρο στην Τοσκάνη και έχει τον υψηλότερο αριθμό τουριστών.

Μερικά χαρακτηριστικά του αγροτουρισμού π.χ. της Ιταλίας είναι η στενή του επαφή με το συνεταιριστικό κίνημα, η αυτόνομη περιφερική ανάπτυξή του, η άνιση κατανομή της

ανάπτυξης του μεταξύ βορρά και νότου και η άμεση σύνδεση του με την τοπική αγροτική παραγωγή, που προωθείται προς τους τουρίστες,

Στο βόρειο τμήμα της χώρας ο αγροτουρισμός είναι ανεπτυγμένος και οι μορφές που συναντώνται είναι αγροτικού τουρισμού πολυτελείας (π.χ. δυνατότητα συνδυασμού του αγροτουρισμού και με άλλες μορφές τουρισμού, ύπαρξη αναπαλαιωμένων πύργων, που προσφέρουν ειδικές παροχές όπως χιονοδρομικά κέντρα, αθλητικές εγκαταστάσεις, παιδικές χαρές). Αντίθετα, στην μεσημβρινή Ιταλία ο αγροτουρισμός είναι λιγότερο ανεπτυγμένος.

Η δημιουργία αγροτουρισμού σε οικισμούς που χτίζονται με παραδοσιακά υλικά, για να δίνουν την εικόνα ενός παραδοσιακού χωριού είναι μια μορφή τουρισμού, που γνωρίζει τα τελευταία χρόνια μεγάλη άνθιση στην κεντρική Ευρώπη αλλά και σε κάποιες χώρες της Αφρικής. Χτίζονται ολόκληρα χωριά ή γίνονται επεμβάσεις σε εγκαταλελειμμένους οικισμούς, προκειμένου να μοιάζουν με παραδοσιακούς. Ταυτόχρονα δημιουργείται μια σημαντική υποδομή, με την οποία επιδιώκεται η δημιουργία της εικόνας ενός παραδοσιακού χωριού για πώληση τοπικών προϊόντων (Βενετσανοπούλου, 2006).

3.4 Η ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η εφαρμογή του αγροτουρισμού στην Ελλάδα δεν συνιστά μια οποιαδήποτε πολιτική ανάπτυξη. Είναι ιδιαίτερα, μια διαφορετική προσέγγιση στο πλαίσιο της αγροτικής πολιτικής που έχει επίκεντρο της τον άνθρωπο της υπαίθρου. Σήμερα βρισκόμαστε σε ένα καθοριστικό σημείο σχετικά με το μέλλον της αγροτικής υπαίθρου, της Περιφέρειας, της αγροτικής παραγωγής και των παραδοσιακών προϊόντων. Όμως καθοριστική είναι η σημερινή συγκυρία και για τη διάσωση των πολιτισμικών χαρακτηριστικών της χώρας μας.

Τα προβλήματα που υπάρχουν και είναι γνωστά σε όλους μας, μας οδηγούν στην εφαρμογή οριστικών λύσεων, όπως αυτή του αγροτουρισμού. Η ελληνική υπαίθρος, κυρίως οι ορεινές και μειονεκτικές περιοχές ερημώνουν, οι νέοι φεύγουν, η ανεργία αυξάνεται, το αγροτικό εισόδημα μειώνεται, ενώ δεν φαίνεται να υπάρχει κάποια διέξοδος. Ο αγροτουρισμός χωρίς αμφιβολία αποτελεί μία δοκιμασμένη και επιτυχημένη κατευθυντήρια πολιτική που απαντά στις προκλήσεις της πολύ – λειτουργικής γεωργίας καθώς και στα

προβλήματα που αφορούν στην ενίσχυση του αγροτικού εισοδήματος, την περιφερειακή ανάπτυξη, την προστασία του περιβάλλοντος, ενώ ταυτόχρονα, αποτελεί μια απάντηση στο αίτημα του σύγχρονου ανθρώπου για ποιότητα ζωής.

Η Ευρώπη βλέπει τα οφέλη που έχει ο αγροτουρισμός και βρίσκεται στο στάδιο της εξέλιξης, της εξειδίκευσης και της τελειοποίησής του. Η Ελλάδα είναι ακόμα στην αρχή.

Είναι δεδομένο ότι οι αγροτικές επιδοτήσεις είχαν καλύψει επί σειρά ετών το κενό που είχε δημιουργηθεί λόγω της έλλειψης δραστηριότητας, παραγωγής, ανανέωσης και εξέλιξης του αγρότη. Έτσι ο Ελληνικός λαός επαναπαύτηκε στις επιδοτήσεις, αδυνατώντας να κατευθύνει τον άνθρωπο της υπαίθρου, στις εφαρμογές της πολύ - λειτουργικής γεωργίας.

Σήμερα βρισκόμαστε μπροστά σε δυο βασικούς τομείς της ελληνικής οικονομίας, τον τουρισμό και την αγροτική οικονομία. Η Ελλάδα έχει ανάγκη από ποιοτικό τουρισμό, που θα βασίζεται στις αρχές της αειφορίας, δημιουργώντας ένα παράλληλο αλλά εξειδικευμένο τουριστικό προϊόν, το οποίο θα αναδεικνύει το ιδιαίτερο και αυθεντικό της πρόσωπο. Είναι απαραίτητο να διασώσουμε την Περιφέρεια, να αναδείξουμε τα τοπικά προϊόντα, την πολιτιστική μας κληρονομιά, τα ήθη και τα έθιμά μας, την παράδοση και τη μοναδικότητα μας. Ο αγροτουρισμός πρέπει να προχωρήσει ολιστικά και συντονισμένα, βάσει ενός θεσμικού πλαισίου, μιας εθνικής πολιτικής που θα ενεργοποιήσει τις δράσεις και τους τομείς που την απαρτίζουν. Δεν πρέπει να είναι μια άναρχη ανάπτυξη της υπαίθρου.

Ο αγροτουρισμός ξεκίνησε περίπου στα τέλη του 19ου αιώνα, όταν οι άνθρωποι των αστικών κέντρων τότε μετακινούνταν στην εξοχή με το μέσο της εποχής που ήταν ο σιδηρόδρομος. Στην Ελλάδα ο αγροτουρισμός αναπτύχθηκε στο πλαίσιο της γενικότερης ανάπτυξης του τουρισμού της δεκαετίας του 1980 με τη θέσπιση των Μεσογειακών Ολοκληρωμένων Προγραμμάτων (Μ.Ο.Π.) από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.). Στη συνέχεια, διευρύνθηκε η ενθάρρυνση εφαρμογής αγροτουριστικών επενδύσεων στο πλαίσιο της διαρθρωτικής πολιτικής της Ε.Ε με τους Κανονισμούς Ε.Ε, 797/85, 2328/91, 950/97, Π.Ε.Π. (1994-1999), τις Κοινοτικές Πρωτοβουλίες Leader I (1991-1993), Leader II (1994-1999) και Leader Plus (2000-2006). Ακόμα, έχουν αναπτυχθεί μια σειρά από αγροτουριστικές πρωτοβουλίες φορέων της Δημόσιας Διοίκησης, όπως της Γενικής Γραμματείας Ισότητας, της Γενικής Γραμματείας Νέας Γενιάς, του Ελληνικού Οργανισμού Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων Χειροτεχνίας (Ε.Ο.Μ.Μ.Ε.Χ.) των Ο.Τ.Α. και του συνεταιριστικού χώρου (ΠΑ.ΣΕ.ΓΕ.Σ.) κτλ.

Έτσι με βάση τα παραπάνω αναπτύχθηκαν αξιόλογες προσπάθειες αγροτουρισμού, με τη μορφή της φιλοξενίας. Σημαντικότερες πρωτοβουλίες θεωρούνται αυτές που έγιναν από τους Γυναικείους Αγροτουριστικούς Συνεταιρισμούς στα Αμπελάκια Θεσσαλίας (1984), στην

Πέτρα της Μυτιλήνης (1984), στα Μαστιχοχώρια της Χίου, στην Αράχοβα της Βοιωτίας, στον Άγιο Γερμανό Πρεσπών και στη Μαρώνεια Ροδόπης (1985), στον Άγιο Γεώργιο Γρεβενών (1992), στην Ζαγορά Πηλίου (1993), στη Δαδιά Σουφλίου και στους Ψαράδες της Φλώρινας (1994), στην Πορταριά Πηλίου (1997), στην Αλιστράτη Σερρών (1997) και το Δίκτυο Αγροτουρισμού στον Αποκόρωνα Κρήτης (2001) (Βενετσανοπούλου, 2006).

Οι κυρίαρχες μορφές αγροτουρισμού, όπως ειπώθηκε παραπάνω, σε διεθνές επίπεδο είναι οι διακοπές σε αγροκτήματα και οι διακοπές σε αγροτικά καταλύματα (αγροικίες) που βρίσκονται μέσα στον αγροτικό οικισμό.

Η Ελλάδα με τη μεγάλη οικιστική της διασπορά, με την πολύ - νησιακή της συγκρότηση, την αποκεντρωμένη μνημειακή της τοπογραφία, το εναλλασσόμενο τοπίο, τις μορφολογικές της αντιθέσεις και τις διαφοροποιημένες κλιματολογικές της συνθήκες, συγκεντρώνει τις προϋποθέσεις για ανάπτυξη μιας πλατιάς κλίμακας μορφών αγροτουρισμού.

Οι μορφές αυτές μπορούν να καταταχθούν σε δυο κατηγορίες :

- Ο αμιγής αγροτουρισμός, όπου οι φιλοξενούμενοι εκτός από τον κύριο προορισμό τους (διακοπές - ανάπαυση), ασχολούνται είτε με αγροτικές εργασίες κατά κανόνα στο αγρόκτημα (περιποίηση ζώων, άρμεγμα, τυροκομία, θερισμός, τρυγητός, λιομάζωμα, μελισσοκομία κτλ.), είτε, και πολλές φορές παράλληλα, με ψυχαγωγικές δραστηριότητες, από αυτές που τους προσφέρει το περιβάλλον της αγροτικής περιοχής (ιππασία, ορειβασία, πεζοπορία, κολύμπι, ψάρεμα, κυνήγι, κτλ.).
- Ο σύνθετος αγροτουρισμός, όπου οι τουρίστες, εκτός από τις παραπάνω δραστηριότητες, που μπορούν να αναπτύξουν ίσως περιθωριακά, ικανοποιούν κύρια, κάποιες προσωπικές ανάγκες τους, που εξειδικεύουν τον αγροτουρισμό της περιοχής, όπως για παράδειγμα τουρισμός υγείας, αθλητισμού, φυσιολατρίας, θρησκείας, πολιτισμού (<http://agrotourismos.wordpress.com>).

Κύριες μορφές αμιγή αγροτουρισμού στην Ελλάδα είναι οι εξής:

- Ο αγροτουρισμός σε χωριά ιδιαίτερου φυσικού κάλους (ορεινά και μη) που προσελκύουν τους επισκέπτες, αξιοποιώντας την ομορφιά της τοποθεσίας τους.
- Ο αγροτουρισμός σε παραδοσιακούς οικισμούς οι οποίοι έχουν να αναδείξουν μια ξεχωριστή αρχιτεκτονική που προσελκύει τον κάτοικο των τσιμεντένιων αστικών κέντρων.
- Ο αγροτουρισμός σε νησιωτικές ή παραλιακές περιοχές, οι οποίες αξιοποιούν κυρίως τους θερινούς μήνες τον ήλιο και τη θάλασσα.

- Ο αγροτουρισμός κοντά σε προστατευόμενες περιοχές, όπως εθνικούς δρυμούς και υδροβιότοπους οι οποίες εκτός από φυσικό κάλλος, αναλαμβάνουν να εμπλουτίσουν τις γνώσεις των επισκεπτών σε θέματα οικολογίας.
- Ο αγροτουρισμός σε καταλύματα συνεταιριστικής μορφής, όπου τα μέλη των συνεταιρισμών, κυρίως γυναίκες προσφέρουν προϊόντα δικής τους ή τοπικής παραγωγής και αυθεντική φιλοξενία (<http://agrotourismos.wordpress.com>).

Ενώ κύριες μορφές σύνθετου αγροτουρισμού στην Ελλάδα είναι:

- Ο αγροτουρισμός σε ορεινά χωριά στην περιοχή των οποίων λειτουργεί οργανωμένο χιονοδρομικό κέντρο, που αποτελεί το στοιχείο έλξης των τουριστών.
- Ο αγροτουρισμός σε αγροτικές περιοχές με αθλητικές εγκαταστάσεις, όπου προσφέρονται όλες οι δυνατότητες για ανάπαυση και άθληση.
- Ο αγροτουρισμός σε αγροτικές περιοχές όπου υπάρχουν πολιτιστικά ενδιαφέροντα. Οι διακοπές στις περιοχές αυτές συνδέονται με πνευματικές ενασχολήσεις
- Ο αγροτουρισμός σε περιοχές με ιαματικές πηγές, γνωστές ως λουτροπόλεις, όπου σε ειδικά υδροθεραπευτήρια οι τουρίστες υπόκεινται σε κάποιες θεραπευτικές αγωγές, σε ένα συνδυασμό αποτοξίνωσης και σωματικής χαλάρωσης.
- Ο αγροτουρισμός σε κατασκηνωτικούς χώρους (camping), που βρίσκονται στον περίγυρο αγροτικών οικισμών με τους οποίους συνδέονται οικονομικά, κοινωνικά και πολιτισμικά.
- Ο αγροτουρισμός για παιδιά μικρής ηλικίας, που πραγματοποιείται σε παιδικές κατασκηνώσεις με αθλητικές εγκαταστάσεις, πλήρη φιλοξενία και προσφορά μορφωτικού, ψυχαγωγικού προγράμματος.
- Ο αγροτουρισμός σε κέντρα διερχομένων τουριστών που βρίσκονται σε ειδικούς κόμβους και δέχονται περαστικούς για να τους προσφέρουν φιλοξενία (<http://agrotourismos.wordpress.com>).

Όλες οι παραπάνω μορφές αγροτουρισμού στην Ελλάδα εντοπίζονται σε αγροτικές περιοχές. Επίσης, οι τύποι των καταλυμάτων είναι κυρίως δωμάτια εντός της οικίας της αγροτικής οικογένειας ή καταλύματα που αποτελούν προέκταση της κατοικίας, ή ανεξάρτητα της οικίας δωμάτια, έτσι ώστε να εξασφαλίζεται η ανεξαρτησία της ιδιωτικής ζωής των κατοίκων και των επισκεπτών (<http://agrotourismos.wordpress.com>).

Οι μορφές αγροτουρισμού που επικρατούν σε άλλες χώρες και έχουν ως βάση και ως κύριο επιχειρηματικό φορέα το μεγαλοεργό, δεν έχουν την δυνατότητα να εφαρμοστούν

στην Ελλάδα, είτε λόγω γεωγραφικής και πολιτιστικής ιδιαιτερότητας είτε για λόγους λειτουργικούς. Αυτό συμβαίνει, διότι η Ελλάδα ιστορικά δεν διαθέτει μεγάλες γεωργικές εκτάσεις (αγροκτήματα) που θα μπορούσε να τις εκμεταλλευτεί, αλλά ούτε και συγκροτημένη αγροτική επιχειρηματική βάση που να δικαιολογεί την ανάπτυξη ολοκληρωμένων προγραμμάτων (Βενετσανοπούλου, 2006)

Φυσικά, δεν θα πρέπει να αποκλειστεί το ενδεχόμενο δημιουργίας στην Ελλάδα ορισμένων πρότυπων αγροκτημάτων αγροτουρισμού από κοινωνικούς κυρίως φορείς (ΟΤΑ, Δημόσιο, εκκλησία, Πανεπιστήμια), που έχουν στην κυριότητα τους μεγάλες γεωργικές εκτάσεις (Λογοθέτης, 1988).

Συγκρίνοντας τα δύο σχήματα που διεθνώς έχουν αναπτυχθεί στον αγροτουρισμό και λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες του ελληνικού αγροτικού χώρου, διαπιστώνεται ότι η μορφή που ταιριάζει περισσότερο στην ελληνική πραγματικότητα είναι το σύστημα της φιλοξενίας σε αγροτουριστικά καταλύματα “Bed and breakfast”. Η διαπίστωση αυτή στηρίζεται στην συγκριτική αντιπαράθεση ποσοτικών κυρίως μεγεθών που χαρακτηρίζουν τις συνθήκες και τις προϋποθέσεις εφαρμογής της ειδικής αυτής μορφής τουρισμού στον ελλαδικό χώρο.

Επομένως, ο αγροτουρισμός στην Ελλάδα, στηρίζεται σε μια άλλη βάση και είναι συνδεδεμένος με την τοπική ιδιαιτερότητα κάθε περιοχής (την οικονομική δομή της χώρας, τη γεωργική παραγωγή, το αγροτικό εισόδημα) και το βαθμό ανάπτυξης τοπικών επιχειρηματικών πρωτοβουλιών.

Είναι όμως απαραίτητο να δοθεί προσοχή στα εξής:

- Επιβάλλεται η ανάπτυξη του Αγροτουρισμού στη χώρα μας να είναι συμπληρωματική προς άλλες μορφές τουρισμού και όχι ανταγωνιστική, διότι θα έχει ως αποτέλεσμα να μειωθεί το ποσοστό πληρότητας των υπαρχόντων καταλυμάτων, να επιδεινωθεί η βιωσιμότητα πολλών ξενοδοχειακών επιχειρήσεων και γενικότερα να πληγεί η στρατηγική του τουρισμού της χώρας.
- Να δημιουργηθεί ένα ευρύ πρόγραμμα πληροφόρησης και τουριστικής αγωγής στους κατοίκους των περιοχών που θα επιλεγούν για τον αγροτουρισμό.
- Να γίνει αναβάθμιση των επαγγελματιών που συνδέονται με τον αγροτουρισμό, από πλευράς γνώσεων και δεξιοτήτων αλλά και κοινωνικού και επαγγελματικού κύρους.
- Να υπάρξει έγκαιρη και σωστή οργάνωση της επαγγελματικής εκπαίδευσης των αγροτών που θα συμμετέχουν στα προγράμματα αγροτουρισμού.

- Να προβλεφθεί ένα ειδικό κονδύλι για την προβολή των εναλλακτικών μορφών τουρισμού της υπαίθρου και τη δημιουργία αγροτουριστικών δικτύων ανά περιοχές, κάθε χρόνο στα πλαίσια της γενικότερης τουριστικής προβολής της χώρας από τον ΕΟΤ.
- Να συσταθεί ένας νέος και ισχυρός οργανισμός που θα προωθήσει αποφασιστικά τις εναλλακτικές μορφές τουρισμού (Βενετσανοπούλου, 2006).

Η ανάπτυξη του αγροτουρισμού στην Ελλάδα δεν μπορεί να γίνει στην έκταση που γίνεται σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Όμως ο αγροτουρισμός μπορεί να προωθηθεί με προγραμματισμό και με σύνεση, χωρίς να διαταραχθεί η ισορροπία της ανάπτυξης του με άλλες μορφές του συμβατικού τουρισμού.

3.5 ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΓΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Για τον προσδιορισμό των κριτηρίων επιλογής περιοχών ανάπτυξης (Λογοθέτης, 1988), του αγροτουρισμού σε μια χώρα καθοριστικό ρόλο παίζει ο βαθμός ανάπτυξης της ίδιας της χώρας. Στις αναπτυγμένες χώρες τα κριτήρια επιλογής έχουν κυρίως ιδεολογικό περιεχόμενο, διότι με την ανάπτυξη του αγροτουρισμού επιδιώκεται η ικανοποίηση μιας καινούριας ζήτησης διακοπών, η τουριστική χρήση του περιβάλλοντος και η ανάγκη προσφοράς μιας συμπληρωματικής δραστηριότητας στην επιχείρηση της γεωργικής εκμετάλλευσης. Ενώ, στις αναπτυσσόμενες χώρες π.χ. η Ελλάδα τα κριτήρια επιλογής έχουν κυρίως κοινωνικό περιεχόμενο, αφού επιδιώκεται η βελτίωση του οικονομικού και κοινωνικού επιπέδου του πληθυσμού τους.

Κάποια βασικά κριτήρια για την επιλογή περιοχών ανάπτυξης αγροτουρισμού (Λογοθέτης, 1988), είναι τα εξής:

➤ Εθνικό κριτήριο

Σύμφωνα με το κριτήριο αυτό τονίζεται η εθνική διάσταση της προβληματικότητας της περιοχής και μέσα από αυτήν να βγει η λαϊκή συναίνεση, η οποία είναι απαραίτητη για κάθε ευνοϊκή επιλογή. Δηλ. η Ελλάδα πρέπει να έχει γνώση της προβληματικής κατάστασης της περιοχής για να συναινέσει σε τυχόν θυσίες που κληθεί να κάνει γι' αυτήν. Π.χ. στην περίπτωση των παραμεθωρίων περιοχών όπου εθνικοί λόγοι επέβαλλαν την θέσπιση ευνοϊκών αναπτυξιακών κινήτρων.

➤ Δημογραφικό κριτήριο

Η δημιουργία πρόσθετου εισοδήματος οδηγεί βραχυπρόθεσμα στη συγκράτηση του εγχώριου οικονομικά ενεργού πληθυσμού στον τόπο καταγωγής του. Οι νέες θέσεις εργασίας στον αγροτικό χώρο, ως αποτέλεσμα άσκησης τουριστικής δραστηριότητας, παρέχουν στους νέους αγρότες και στις γυναίκες του αγροτικού χώρου τη δυνατότητα εμπλοκής τους στο παραγωγικό σύστημα.

➤ Οικονομικό κριτήριο

Πρωταρχικός στόχος του αγροτουρισμού είναι η δυνατότητα απόκτησης συμπληρωματικού εισοδήματος, που επιτυγχάνεται τόσο μέσα από τη διαχείριση της αγροτουριστικής μονάδας, όσο και μέσα από την πώληση των τοπικών προϊόντων χειροτεχνίας και ειδών διατροφής, που παράγονται και διατίθενται από τους αγρότες ατομικά ή συλλογικά (μέσω αγροτουριστικών συνεταιρισμών). Όσον αφορά τον τουρίστα, του παρέχεται η δυνατότητα οικονομικών διακοπών

➤ Κριτήριο εντοπιότητας

Αναφέρεται στην εντοπιότητα του επιχειρηματία και πιο συγκεκριμένα στο γεγονός ότι ο αγροτουρισμός είναι απαραίτητο να μην πέσει σε «ξένα χέρια» και μάλιστα σε επίπεδο ιδιοκτησίας (που θεωρείται ο πιο ισχυρός δεσμός σύνδεσης του αγρότη με τη γη του στον τομέα των καταλυμάτων φιλοξενίας). Είναι καλύτερο οι δραστηριότητες του τουριστικού κυκλώματος να ανήκουν στο γηγενή πληθυσμό, είτε έμμεσα με τη συμμετοχή του σε συλλογικές κοινωνικές μορφές δράσης (συνεταιρισμοί, κοινοπραξίες), είτε άμεσα (προσωπικές επιχειρήσεις).

➤ Κριτήριο προσπελασιμότητας

Η προσπελασιμότητα της περιοχής παίζει πολύ σημαντικό ρόλο για την ανάπτυξη του αγροτουρισμού. Το κριτήριο αυτό επιβάλλεται να εξετάζεται από δυο παραμέτρους: την ίδια δυνατότητα προσπέλασης και την προσπελαστική δυναμικότητα της περιοχής. Όσον αφορά την πρώτη παράμετρος η περιοχή είναι απαραίτητο να έχει όλη την υποδομή για να είναι προσπελάσιμη (δηλ. δρόμοι, συγκοινωνιακά μέσα κτλ.) Κανένας τουρίστας δεν θα επιλέξει κάποιο προορισμό με ταλαιπωρίες. Ενώ, η δεύτερη παράμετρος αναφέρεται στην δυναμική έλξη των τουριστών. Αυτή η έλξη μπορεί να οφείλεται στη φήμη ή τα ενδιαφέροντα που έχει ένας τόπος, στην εφαρμογή οικονομικών κινήτρων (μειωμένα ή δωρεάν εισιτήρια) και αν βρίσκεται κοντά σε αστικά ή τουριστικά κέντρα.

➤ Περιβαλλοντολογικό κριτήριο

Το περιβαλλοντολογικό κριτήριο είναι πρωταρχικής σημασίας. Ο αγροτουρισμός στηρίζεται στην ορθολογική αξιοποίηση των πόρων του περιβάλλοντος. Ως πόροι του αγροτικού περιβάλλοντος νοούνται τόσο η φύση και ο πολιτισμός, όσο και ο ανθρώπινος παράγοντας. Η αξιολόγηση και στη συνέχεια η αξιοποίηση των πόρων αυτών δίδουν τη δυνατότητα παράλληλης ανάπτυξης ειδικών μορφών τουρισμού (όπως π.χ. αγροτουρισμός και ορεινός τουρισμός). Ο αγροτουρισμός σέβεται τον περιβάλλοντα χώρο και η κατασκευή κτισμάτων του γίνεται σε μικρή κλίμακα.

➤ Κοινωνικό κριτήριο

Η άνοδος του βιοτικού και κοινωνικού επιπέδου των κατοίκων της περιοχής, καθώς και η δημιουργία ευκαιριών συμμετοχής τους σε πολιτιστικές δραστηριότητες αποτελούν σημαντικούς στόχους που καταξιώνουν τον κοινωνικό ρόλο του αγροτουρισμού. Ο αγροτουρισμός δίνει την ευκαιρία στο σύγχρονο άνθρωπο να βρεθεί για λίγο σε ένα φιλικό περιβάλλον να έρθει σε επαφή με τους ανθρώπους του μόχθου, να κατανοήσει και να αναγνωρίσει το ρόλο του αγρότη μέσα στο κοινωνικό σύνολο.

➤ Συναινετικό κριτήριο

Ένα εξίσου σημαντικό κριτήριο θεωρείται το συναινετικό αφού είναι απαραίτητη η συναίνεση του γηγενή πληθυσμού στην επιλογή της περιοχής του για την ανάπτυξη του αγροτουρισμού. Η συναίνεση επιβάλλεται επειδή δεν θα υπάρξουν πιθανότητες επιτυχίας αλλά και λόγω του νέου προτύπου ζωής που θα φέρει ο τουρισμός στην παραδοσιακή κλειστή κοινωνία του χωριού. Όμως η συναίνεση πρέπει να είναι ουσιαστική. Έτσι πρέπει να

προηγηθεί πλήρης ενημέρωση του γηγενούς πληθυσμού, όχι μόνο για τα οφέλη που έχει ο τουρισμός αλλά και για τις θυσίες ή στερήσεις που πιθανώς κληθεί να κάνει ή να υποστεί για χάρη του.

➤ Παρεμβατικό κριτήριο

Η ανάπτυξη του αγροτουρισμού στις επιλεγμένες περιοχές πρέπει να βρίσκεται υπό κοινωνικό έλεγχο. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι μπορεί μερικές αυτοδύναμες περιοχές να αναπτύξουν αυτή τη μορφή τουρισμού αυτόνομα με τα γνωστά κριτήρια της αγοράς και με τις γνωστές παραμορφωτικές συνέπειες που αλλοιώνουν το χαρακτήρα και το περιεχόμενο του αγροτουρισμού σε όλες του τις εκφάνσεις. Κατά συνέπεια, χρησιμοποιείται το παρεμβατικό κριτήριο σαν ανάγκη διαφύλαξης και προστασίας μιας εθνικής κληρονομιάς. Η αυτόνομη αυτή ανάπτυξη επιβάλλεται να τιθασευτεί και να υποχρεωθεί να ακολουθήσει τους κανόνες του κοινωνικού ελέγχου για να διατηρηθεί η φυσιογνωμία του ελληνικού χώρου.

3.6 ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Για να αναπτυχθεί ο αγροτουρισμός συντρέχουν πολλές προϋποθέσεις (http://kallithea.hua.gr/epixeirein/dihmerida1/Sdrali_17.03.2005.pdf). Σύμφωνα με τον Pevetz (1990 στον Bubendorf, 1993), για να υπάρξουν πιθανότητες αγροτουριστικής ανάπτυξης θα πρέπει να τηρηθεί ένα ευρύ φάσμα προϋποθέσεων. Κάποιες από αυτές είναι προϋποθέσεις που πρέπει να υπάρχουν στο φυσικό χώρο, ενώ άλλες θα πρέπει να πληρούνται από διάφορες κοινωνικές ομάδες. Ο Bubendorf (1993) κατέγραψε τις παρακάτω πιο σημαντικές προϋποθέσεις:

- Ένας ελκυστικός χώρος (φυσικός και πολιτιστικός) – ομορφιά του τοπίου.
- Μια επαρκώς δομημένη γη, καλά διατηρημένη από την οικογενειακής μορφής γεωργία.
- Η γεωργία μεσαίας ή χαμηλής έντασης, μικτή γεωργία με κτηνοτροφία.
- Η πλεονεκτική θέση της αγροτικής κατοικίας.

- Οι ευρύχωροι οικιακοί χώροι, που να υπάρχει η δυνατότητα να χρησιμοποιηθούν για αγροτουριστικούς σκοπούς, χωρίς να απαιτούνται νέες μεγάλες επενδύσεις.
- Ένας πρόσθετος άνετος χώρος για τους φιλοξενούμενους, που είτε ήδη υπάρχει, είτε να υφίσταται η δυνατότητα να κατασκευαστεί μόνο με μικρές επενδύσεις.
- Η ελάχιστη απαιτούμενη τουριστική υποδομή (δρόμοι, τηλέφωνα, καταστήματα, εστιατόρια κ.ά.)
- Ένας ελκυστικός ψυχαγωγικός εξοπλισμός, είτε στην αγροτική εκμετάλλευση, είτε στην περιοχή.
- Ένα επαρκές οικογενειακό εργατικό δυναμικό.
- Τιμές που να είναι αποδεκτές από τους τουρίστες και σταθερές σε σχέση με την ποιότητα του αγροτουριστικού προϊόντος.
- Η ευαισθησία και φιλοξενία από την αγροτική οικογένεια, αλλά και η διατήρηση της δικής της ταυτότητας.
- Η επιχειρησιακή δυνατότητα στην κοινότητα και στην περιοχή.
- Τα εξωτερικά ερεθίσματα και οι εμπνεύσεις (έξω από το χώρο του τουρισμού ή της γεωργίας, έξω από την περιοχή ή και από τη χώρα κτλ.).
- Η ύπαρξη μιας δυνατής τοπικής κεντρικής ομάδας που να ενδιαφέρεται πραγματικά για την αγροτουριστική ανάπτυξη της περιοχής.
- Η επαγγελματική παροχή συμβουλών από μία καλά οργανωμένη υπηρεσία marketing.
- Μια ολοκληρωμένη αναπτυξιακή προσέγγιση (π.χ. η συμμετοχή όλων των ενδιαφερόμενων μερών της περιοχής στη διαδικασία).
- Η προώθηση του αγροτουριστικού προϊόντος.
- Η επαρκής υποστήριξη από το δημόσιο τομέα.
- Η ισχυρή συμφωνία του πληθυσμού ώστε να υποστηρίζεται η αναπτυξιακή διαδικασία.
- Η αντοχή του επιχειρηματία - αγρότη αλλά και ολόκληρης της οικογένειάς του.
- Η γνώση, ως ένα βαθμό, ορισμένων βασικών ξένων γλωσσών.
- Η συνεργασία των αγροτών της περιοχής.
- Η γνώση εφαρμοσμένων μαθηματικών, πληροφορικής και λογιστικής.

Φυσικά, δεν είναι εφικτό μία περιοχή να πληροί όλες τις παραπάνω προϋποθέσεις. Ωστόσο, όσο περισσότερες από αυτές πληρούνται, τόσο πιο επιτυχής είναι η ανάπτυξη του αγροτουρισμού στη συγκεκριμένη περιοχή.

3.7 ΒΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ ΜΙΑΣ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ

Ένας μελλοντικός επιχειρηματίας για να σχεδιάσει μια αγροτουριστική επιχείρηση (http://kallithea.hua.gr/epixeirein/dihmerida1/Sdrali_17.03.2005.pdf) πρέπει να ακολουθήσει κάποια βήματα εκ των οποίων είναι:

- Η προσωπική αξιολόγηση. Δηλαδή ο νέος επιχειρηματίας θα πρέπει να αξιολογήσει τον εαυτό του και να κάνει την αυτοκριτική του, εκτιμώντας τις ικανότητές του, τα δυνατά και αδύνατα σημεία του χαρακτήρα του και τις βελτιώσεις που μπορεί να κάνει σε αυτόν.
- Η ενημέρωση του μελλοντικού επιχειρηματία από ανθρώπους που ασχολήθηκαν ή ασχολούνται με τον αγροτουρισμό. Αυτό αποτελεί ένα σημαντικό και απαραίτητο βήμα για την υλοποίηση μιας αγροτουριστικής επιχείρησης, διότι μπορεί να ενημερωθεί για τα πιθανά προβλήματα που θα αντιμετωπίσει στη δουλειά του, τις πηγές χρηματοδότησης και τα κίνητρα που παρέχονται κτλ. Γενικά, η ενημέρωση γύρω από την οργάνωση και τη διοίκηση μιας επιχείρησης θα ωφελήσει το ξεκίνημα αλλά και την αποτελεσματικότητα της.
- Η ανάπτυξη της ιδέας και η αξιολόγηση της αγοράς. Όπου σύμφωνα με αυτό το βήμα ο μελλοντικός επιχειρηματίας πρέπει να προσδιορίσει την πιθανή αγορά, τους πιθανούς αγοραστές αλλά και τις προδιαγραφές που θα έχουν τα προϊόντα του. Οι προδιαγραφές περιλαμβάνουν την ποιότητα και την ποσότητα των προϊόντων, τα χαρακτηριστικά τους, τις τιμές κτλ. Είναι επίσης σημαντικό να διερευνηθεί ποιοι τύποι επιχειρήσεων δραστηριοποιούνται ήδη στην περιοχή και ποια θέση μπορεί να καλύψει η νέα επιχείρηση, προκειμένου, ο ανταγωνισμός να μειωθεί ή να γίνει ανύπαρκτος. Για αυτό το λόγο η παροχή υπηρεσιών και προϊόντων μη διαθέσιμων από τις ανταγωνιστικές επιχειρήσεις είναι απαραίτητη. Ωστόσο, ο σχεδιασμός της επιχείρησης και οι στόχοι της προσπάθειας αυτής πρέπει να συμβαδίζουν με τις κατηγορίες των τουριστών που επιθυμεί να προσελκύσει ο μελλοντικός επιχειρηματίας. Ο τόπος προέλευσης των τουριστών, ο τρόπος μεταφοράς τους στην περιοχή, οι δραστηριότητες που θα επιθυμούσαν να συμμετάσχουν, η ηλικία τους, το μορφωτικό τους επίπεδο αλλά και τα ενδιαφέροντα τους πρέπει να λαμβάνονται υπόψη. Σήμερα, στο ανταγωνιστικό περιβάλλον της αγοράς, οι επιχειρήσεις ανταγωνίζονται σε θέματα που

σχετίζονται με τιμές, ποιότητα και εξυπηρέτηση πελατών. Σε σχέση με ολόκληρο τον κύκλο ζωής του προϊόντος, η αρχική δαπάνη του έργου αποτελεί ένα βραχυπρόθεσμο πρόβλημα. Αντίθετα, η ποιότητα του προϊόντος και η εξυπηρέτηση των πελατών καθορίζουν τη μακροπρόθεσμη επιτυχία του έργου. Άρα κάθε μελλοντικός επιχειρηματίας ενδείκνυται να λαμβάνει υπόψη του τη διοίκηση ολικής ποιότητας. Ο πυρήνας της ολικής ποιότητας είναι η ικανοποίηση του πελάτη, με βαρύτητα στη συνεχή πρόοδο.

- ▶ Η συνεργασία και η επικοινωνία με τον κοινωνικό περίγυρο. Οι απόψεις του κοινωνικού περιγύρου για αυτή την προσπάθεια και κατά πόσο μπορεί να συμμετάσχει σε αυτό το εγχείρημα μπορεί να επηρεάσει σημαντικά την ποιότητα της λειτουργίας της αγροτουριστικής επιχείρησης. Βασικό πλεονέκτημα για την επιτυχή δημιουργία και λειτουργία της αγροτουριστικής επιχείρησης είναι η συνεργασία των αγροτών της περιοχής και η ισχυρή συμφωνία του πληθυσμού, ώστε να υποστηρίζεται η αναπτυξιακή διαδικασία. Συχνά, τα ουσιαστικά αίτια συγκρούσεων, λανθασμένων αποφάσεων, δυσλειτουργιών, έλλειψης συντονισμού κτλ. έχουν τις ρίζες τους στην κακή συνεργασία και στην ανεπαρκή επικοινωνία. Η θετική αντίδραση των κατοίκων της περιοχής στην ιδέα ενδέχεται να παίξει σημαντικό ρόλο στην υλοποίηση και την επιτυχία του επιχειρηματικού σχεδίου. Άρα λοιπόν, ιδιαίτερη έμφαση απαιτείται να δοθεί στο γεγονός ότι αξιοποίηση του ανθρώπινου παράγοντα σημαίνει την ενεργό συμμετοχή του τοπικού πληθυσμού σε όλες τις δραστηριότητες του αγροτουρισμού και όχι σε κάποιες δευτερεύουσες, καθώς η συναίνεσή του στις επιλογές για την ανάπτυξη του αγροτουρισμού στην περιοχή αποτελεί πρωταρχική προϋπόθεση στην όλη προσπάθεια.
- ▶ Η προσεκτική εκτίμηση των οικονομικών απαιτήσεων. Η αναλυτική καταγραφή της οικονομικής κατάστασης και των αναγκών του μελλοντικού επιχειρηματία αποτελεί το επόμενο βήμα για τη δημιουργία της αγροτουριστικής επιχείρησης. Ο σχεδιασμός ενός πρώτου επιχειρηματικού προτύπου με το είδος των προϊόντων και των υπηρεσιών που θα προσφέρονται, τον απαραίτητο εξοπλισμό, τις προμήθειες, τις πηγές χρηματοδότησης κ.ά. είναι αναγκαίος. Ο προϋπολογισμός επιβάλλεται να περιλαμβάνει τις μεταβλητές και τις σταθερές δαπάνες (συμπεριλαμβανομένου των τόκων) και το αναμενόμενο καθαρό και ακαθάριστο εισόδημα. Ένας προσεκτικός κατάλογος που περιλαμβάνει τους ήδη υπάρχοντες πόρους και το διαθέσιμο χρόνο για το ξεκίνημα και τη λειτουργία της επιχείρησης, θεωρείται απαραίτητος. Μετά το τέλος του προϋπολογισμού οι απαντήσεις σε

ερωτήματα του τύπου: «Θα μπορούσα να κερδίσω περισσότερα χρήματα αν είχα απασχοληθεί σε άλλη εργασία ή επιχείρηση;» ή «Τα οφέλη που προκύπτουν από την επιχειρηματικότητα, (όπως π.χ. ότι δεν υπάρχει προϊστάμενος ή ότι δαπανάται χρόνος στο σπίτι, αντισταθμίζουν τις πιθανές χαμηλότερες αμοιβές;» απαιτείται να αναζητηθούν. Ιδιαίτερα σημαντικό είναι και το γεγονός ότι ο μελλοντικός επιχειρηματίας θα πρέπει να επικεντρωθεί στον πυρήνα των επιχειρηματικών του δραστηριοτήτων, δηλαδή να αποφύγει την ανάληψη υψηλού κινδύνου με την επένδυση αρχικά περισσότερων χρημάτων από αυτά που διαθέτει. Οι πηγές χρηματοδότησης έχουν την δυνατότητα να βοηθήσουν προς την κατεύθυνση αυτή. Η χορήγηση των δανείων γίνεται από την ΑΤΕ με τη σύμφωνη γνώμη του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων και του ΕΟΤ. Με απόφαση του Νομάρχη, δημιουργήθηκε σε κάθε Νομό, μία αρμόδια επιτροπή που αναλαμβάνει να προβεί σε αξιολόγηση των αιτήσεων, έλεγχο των δικαιολογητικών, διαπίστωση των προϋποθέσεων, καθορισμό και επιλογή των δικαιούχων με σειρά προτεραιότητας, σύνταξη σχετικού πρακτικού με τη σειρά των επιλεγέντων και παρακολούθηση της κατασκευής / επισκευής. Σχετικά με τη σύναψη των δανείων είναι απαραίτητη μια οικοδομική άδεια από το Γραφείο Πολεοδομίας του αντιστοίχου Νομού, μια αρχιτεκτονική μελέτη, οι τίτλοι κυριότητας κτλ. Όσον αφορά την κατασκευή τουριστικών καταλυμάτων οι δικαιούχοι μπορούν να δανειοδοτηθούν και η πρόσθετη (εκτός του δανείου) επιχορήγηση ανέρχεται έως 50% του κόστους κατασκευής. Αν όμως οι δικαιούχοι δεν τηρούν τις προϋποθέσεις τότε καλούνται οπωσδήποτε να επιστρέψουν την επιχορήγηση.

- Δημιουργία ενός επιχειρηματικού σχεδίου
- Η ιδέα γίνεται πράξη.

Η επιτυχία μιας επιχείρησης λοιπόν εξαρτάται από:

- το πάθος για δράση
- τον προσανατολισμό στον πελάτη
- την αυτονομία
- την παραγωγικότητα
- την εστίαση στον πυρήνα των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων
- την απλή και λιτή δομή
- τον ταυτόχρονα χαλαρό και σφιχτό έλεγχο

Επομένως, οι μελλοντικοί επιχειρηματίες είναι αναγκαίο να αποκτήσουν ικανότητες οργάνωσης της επιχείρησής τους και ανταπόκρισης σε τυχόν ευκαιρίες και κινδύνους που εμφανίζονται, χωρίς να απαιτείται συνεχή επίβλεψη και συνδρομή από κρατικούς και λοιπούς φορείς. Ο σκοπός των προγραμμάτων θα πρέπει να είναι η δημιουργία ικανών επιχειρηματιών και όχι η διαιώνιση της υπάρχουσας κατάστασης. Οι συμμετέχοντες στις αγροτουριστικές επιχειρήσεις θα πρέπει να αποκτήσουν τα στοιχεία εκείνα που θα τους καταστήσουν ικανούς να εξασφαλίσουν αγορές για τα αγαθά και τις υπηρεσίες τους. Δεν αρκεί να αναδιοργανωθεί η επιχειρηματική βάση της περιοχής, αλλά θα πρέπει αυτή η αλλαγή να φέρει και ικανοποιητικά αποτελέσματα.

Τέλος, απαραίτητη είναι και η εκπαίδευση στη χρήση του ηλεκτρονικού υπολογιστή, του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και του διαδικτύου. Οι γνώσεις χειρισμού ηλεκτρονικού υπολογιστή βοηθούν στην καλύτερη οργάνωση της επιχειρηματικής δραστηριότητας, αλλά και στο ότι ο επιχειρηματίας θα έχει τη δυνατότητα να αναλάβει μόνος του την υποστήριξη της επιχείρησής του. Ενώ, οι γνώσεις της χρήσης του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και του διαδικτύου επιτρέπουν στον επιχειρηματία να ενημερώνεται για τις προτιμήσεις της αγοράς, για νέες βελτιώσεις και ιδέες που αναπτύσσουν οι ανταγωνιστές του, να δημιουργεί και να αναπτύσσει νέες και σύγχρονες αγορές μέσω του ηλεκτρονικού εμπορίου. Ανάλογα με το τι συμβαίνει μπορεί να βελτιώσει τη δική του επιχείρηση και να αυξήσει την ανταγωνιστικότητά της. Καθώς επίσης, μπορεί να κάνει πιο γνωστά τα προϊόντα του και τις υπηρεσίες του στο ευρύ καταναλωτικό κοινό.

Αν η βασική επιδίωξη είναι η εξασφάλιση πραγματικής βιωσιμότητας των αγροτουριστικών επιχειρήσεων επιβάλλεται να ληφθούν υπόψη η δημιουργία ισχυρών εμπορικών ονομάτων, η σωστή διαφήμιση και προώθηση των προϊόντων, η δημιουργία αποθεματικών, η εισαγωγή καινοτομιών τόσο για τα ίδια τα προϊόντα όσο και για τη

διαδικασία παραγωγής. Ο αγροτουρισμός δεν είναι μια ευκαιριακή ή εποχική απασχόληση, και η μετατροπή του αγρότη σε ξενοδόχο και απρόσωπη παροχή υπηρεσιών. Η συμμετοχή στον αγροτουρισμό είναι καθοριστική. Πολλά από τα καταλύματα είναι τα ίδια τα σπίτια των γυναικών, που υποδέχονται τους τουρίστες – επισκέπτες σε ένα φιλικό και ζεστό περιβάλλον και τους καλούν να ζήσουν για λίγο ως μέλη της οικογένειάς τους.

3.8 ΜΕΤΡΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Ο αγροτουρισμός από τη φύση του και από τους επιδιωκόμενους στόχους δεν μπορεί τουλάχιστον για τα δεδομένα της ελληνικής πραγματικότητας να αφεθεί ελεύθερος στο μηχανισμό μιας αυτόνομης ανάπτυξης. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι ακόμα κι αν αναπτυχθούν κάποιες πρωτοβουλίες τέτοιας μορφής είναι σχεδόν βέβαιο ότι για την επιβίωσή τους θα γίνουν αρκετές θυσίες σε βάρος του φυσικού και πολιτιστικού μας περιβάλλοντος. Δυστυχώς όμως υπάρχουν τέτοια παραδείγματα αυτόνομης ανάπτυξης (ευτυχώς λίγα), που ανάγκασαν το κράτος να επέμβει. Φυσικά, η επέμβαση του κράτους δεν είναι σίγουρη λύση. Είναι απαραίτητο να υπάρχει πρόληψη και αγωγή. Δυο λειτουργίες που εκφράζονται μέσα από μια σειρά μέτρων και από διάφορες πολιτικές κατευθύνσεων που θα ελέγχουν και θα κατευθύνουν την ανάπτυξη του αγροτουρισμού τείνοντας να κάνουν πράξη τους αναπτυξιακούς στόχους του αγροτουρισμού.

Κάποια από τα μέτρα και τις πολιτικές που έχουν διατυπωθεί για την ανάπτυξη του αγροτουρισμού στη χώρα μας (Λογοθέτης Μ., 1988) είναι οι παρακάτω:

- Η καταγραφή όλων των φυσικών και πολιτιστικών στοιχείων του εθνικού μας χώρου, τα οποία αποτελούν τις πρώτες ύλες και τις υπάρχουσες εστίες αγροτουρισμού στην Ελλάδα, με σκοπό τον καταρτισμό ενός «Χάρτη Αγροτουρισμού». Ένα χάρτη όπου θα καταγράφονται τοπογραφικά όλα τα φυσικά και πολιτιστικά στοιχεία στα οποία στηρίζεται η ανάπτυξη του αγροτουρισμού αλλά και που θα περιγράφονται με μορφή οδηγού οι υπάρχουσες αγροτουριστικές περιοχές και τα διάφορα ειδικά κέντρα αγροτουρισμού.
- Ο καθορισμός ενός πλαισίου με γενικές αρχές, που θα διέπουν την ανάπτυξη του αγροτουρισμού και θα καλύπτουν όλες τις δραστηριότητες από τη φάση της παραγωγής ως τη φάση της διάθεσης του αγροτουριστικού προϊόντος. Πιο

συγκεκριμένα, πρέπει να καθοριστεί με σαφήνεια η έννοια του αγροτουρισμού σαν συμπληρωματική ευκαιριακή δραστηριότητα του αγρότη και να διακριθεί από τις παρόμοιες επαγγελματικές τουριστικές δραστηριότητες.

- Η δημιουργία της απαραίτητης αγροτουριστικής υποδομής και ανωδομής (όπως δρόμοι, μεταφορικά μέσα, καταλύματα, κέντρα ψυχαγωγίας, προβολή τουριστικών πόρων) αλλά και της αναγκαίας αστικής και κοινωνικής υποδομής για την υποδοχή και την εξυπηρέτηση των τουριστικών ρευμάτων.
- Ο καταρτισμός ενός γενικού προγράμματος αγροτουρισμού σε περιφερειακό και εθνικό επίπεδο καθώς επίσης και ειδικών προγραμμάτων με τις προβλεπόμενες προδιαγραφές από την Ε.Ο.Κ. για τη χρηματοδότηση τους από τα Κοινοτικά Ταμεία (ΕΠΤΑ, ΕΓΠΕ, ΕΚΤ, ΜΟΠ).
- Ο χαρακτηρισμός άμεσης προτεραιότητας για την ανάπτυξη του αγροτουρισμού των προβληματικών περιοχών με έμφαση στις παραμεθόριες περιοχές, όπου γενικότεροι εθνικοί λόγοι επιβάλλουν σωστικές παρεμβάσεις.
- Η εξασφάλιση της απαραίτητης συναίνεσης των κατοίκων μιας περιοχής για ανάπτυξη του αγροτουρισμού, μέσα από δημοκρατικές διαδικασίες, όπου θα γίνονται αντιληπτά όχι μόνο τα οφέλη αλλά και οι θυσίες που συνεπάγει αυτή η ανάπτυξη για τον γηγενή πληθυσμό.
- Η θέσπιση μηχανισμών για σωστικές επεμβάσεις που θα αποτρέπουν τις παραμορφωτικές καταστάσεις, οι οποίες θα οφείλονται στις ανεξέλεγκτες δραστηριότητες της αυτόνομης τουριστικής ανάπτυξης στις αγροτικές περιοχές.
- Η εξασφάλισης κινήτρων για ανάληψη πρωτοβουλιών από τον γηγενή πληθυσμό (ενθάρρυνση της επιχειρηματικής εντοπιότητας) και η θέσπιση μέτρων ελαχιστοποίησης των εκροών του αγροτουριστικού εισοδήματος από την περιοχή.
- Η εξασφάλιση των απαραίτητων προϋποθέσεων στον αγρότη της αγροτουριστικής περιοχής για την ανάπτυξη παράλληλων δραστηριοτήτων του μεταποιητικού τομέα, που θα καλύπτουν τις καταναλωτικές και προσωπικές ανάγκες των τουριστών (ενθύμια, διακοσμητικά, είδη λαϊκής τέχνης, λειτουργικά είδη).
- Η διατήρηση της οικολογικής ισορροπίας στον αγροτικό χώρο με τη σωστή χρήση της γης, την προστασία της χλωρίδας και της πανίδας και γενικά τη διαφύλαξη της πολιτιστικής και τουριστικής μας κληρονομιάς.
- Η αποκατάσταση των αγροτικών σπιτιών στους παραδοσιακούς οικισμούς για την εξυπηρέτηση των αναγκών του αγροτουρισμού, θεσπίζοντας ειδικά κίνητρα που θα

διευκολύνουν την αναστήλωση και ρυθμίζοντας το ιδιοκτησιακό καθεστώς σε περιπτώσεις μακροχρόνιας εγκατάλειψης.

- Ο καταρτισμός ειδικών προγραμμάτων επαγγελματικής επιμόρφωσης των αγροτών σε θέματα που σχετίζονται με τις τουριστικές δραστηριότητες και διαδικασίες έτσι ώστε να μπορέσουν να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις του αγροτουρισμού.
- Η δημιουργία του απαραίτητου οργανωτικού φορέα που θα αναλάβει τον αγροτουρισμό, τόσο στον τομέα του προγραμματισμού και της ανάπτυξης, όσο και στον τομέα του marketing.
- Η προτίμηση με τη θέσπιση οικονομικών κινήτρων, των κοινωνικών φορέων (ΟΤΑ, Γεωργικοί Συνεταιρισμοί) για ανάληψη πρωτοβουλιών ανάπτυξης αγροτουριστικών δραστηριοτήτων.
- Η δημιουργία πρότυπων κρατικών αγροκτημάτων, για την ανάπτυξη του αγροτουρισμού μέσα στο αγρόκτημα αλλά και για τη χρησιμοποίησή τους σαν κέντρων εφαρμογής προγραμμάτων εκπαιδευτικού αγροτουρισμού.
- Η θέσπιση κινήτρων «παλινοδότησης» των εσωτερικών μεταναστών στις περιοχές της καταγωγής τους, τόσο για ανάληψη επιχειρηματικών πρωτοβουλιών, όσο και για κατανάλωση των τουριστικών υπηρεσιών του τόπου με την ιδιότητα του προσωρινού τουρίστα – επισκέπτη.
- Η προώθηση των μορφών αγροτουρισμού που παρουσιάζουν συγκριτικά πλεονεκτήματα για την Ελλάδα όπως οι σύνθετες μορφές αγροτουρισμού π.χ. τα χιονοδρομικά κέντρα, τα αθλητικά κέντρα, τα κέντρα ιαματικού τουρισμού κτλ. και ο γαλαζοπράσινος τουρισμός στις παρυφές των τουριστικών και των αστικών κέντρων.
- Η χρησιμοποίηση όλων των τεχνικών και των λειτουργιών του marketing στον αγροτουρισμό με έμφαση στην έρευνα της αγοράς, στη διαμόρφωση και προώθηση του προϊόντος αλλά και στη διαφήμιση με την οποία θα πρέπει να προβάλλεται και το ιδεολογικό στοιχείο του αγροτουρισμού.

Οι παραπάνω περιγραφόμενες κατευθύνσεις και τα μέτρα, είναι πλήρως ενδεικτικά και χαράσσουν τα πλαίσια μέσα στα οποία η υπεύθυνη ηγεσία μπορεί να καθορίσει την ακολουθούμενη πολιτική στον τομέα του αγροτουρισμού. Φυσικά, λαμβάνοντας υπόψη τους στόχους που θέσαμε αλλά και τις ξένες εμπειρίες που αναπτύξαμε, οι οποίες είναι προσαρμοσμένες πάντα στα δεδομένα της ελληνικής πραγματικότητας.

3.9 ΑΞΟΝΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Ο αγροτουρισμός αποτέλεσε και συνεχίζει να αποτελεί το επιχειρηματικό πεδίο πολλών επενδύσεων, ειδικά μετά τα κίνητρα που δόθηκαν και την εμπειρία που αποκτήθηκε από την υλοποίηση της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας Leader και των Ολοκληρωμένων Προγραμμάτων Ανάπτυξης και Ανασυγκρότησης του Αγροτικού Χώρου (ΟΠΑΑΧ).

Όπως για κάθε επένδυση, έτσι και για τις επενδύσεις στον Αγροτουρισμό υπάρχουν διάφορα χρηματοδοτικές πηγές, που έχουν σκοπό να βοηθήσουν τους επιχειρηματίες που θέλουν να κάνουν μια νέα επένδυση ή για να εκσυγχρονίσουν την υφιστάμενη επιχείρησή τους. Απαραίτητη προϋπόθεση για να ζητήσει όμως κάποιος τη βοήθεια αυτών των χρηματοδοτικών πηγών είναι να έχει προβληματιστεί σχετικά με το πραγματικό αντικείμενο της επένδυσής του.

Έτσι λοιπόν για την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας, την ίδρυση νέων επιχειρήσεων, και τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των υφισταμένων επιχειρήσεων στην Ελληνική ύπαιθρο η προώθηση και η εφαρμογή των αγροτουριστικών προγραμμάτων, όσον την τρίτη προγραμματική περίοδο 2000-2006, στηρίζεται στο ακόλουθο θεσμικό και λειτουργικό πλαίσιο:

- Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα (Ε.Π.) «Αγροτική Ανάπτυξη – Ανασυγκρότηση της Υπαίθρου 2000 – 2006», το οποίο είναι ένα πρόγραμμα εθνικού επιπέδου, που έχει τους εξής στόχους:
 1. Τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής γεωργίας ενόψει των προκλήσεων ενός συνεχώς αυξανόμενου διεθνούς ανταγωνισμού.
 2. Τη βιώσιμη και ολοκληρωμένη ανάπτυξη της υπαίθρου για να αυξηθεί η ανταγωνιστικότητα και η ελκυστικότητά της και να αποκατασταθεί η κοινωνική και οικονομική της λειτουργία.
 3. Τη διατήρηση και βελτίωση του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων της υπαίθρου.

Οι παραπάνω στόχοι υλοποιούνται μέσω δράσεων, οι οποίες ομαδοποιούνται σε 7 άξονες προτεραιότητας που υλοποιούνται με 34 επιμέρους μέτρα. Επίσης υπάρχουν δύο βασικές πολιτικές που χαρακτηρίζουν όλους τους άξονες προτεραιότητας, που σε σημαντικό βαθμό σηματοδοτούν και τη βασική αναπτυξιακή στρατηγική του

προγράμματος που είναι η προστασία του περιβάλλοντος και η ποιότητα. Σε ότι αφορά τη χρηματοδότηση του αγροτουρισμού μέσω αυτού του προγράμματος, η δραστηριότητα επιδοτείται από τους άξονες 1 και 7. Αυτοί οι άξονες προτεραιότητας είναι:

1. Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις σε επίπεδο αγροτικής εκμετάλλευσης.
2. Παρεμβάσεις στο επίπεδο μεταποίησης, τυποποίησης και εμπορίας του πρωτογενούς γεωργικού και δασικού προϊόντος.
3. Η βελτίωση της ηλικιακής σύνθεσης του αγροτικού πληθυσμού.
4. Η βελτίωση των υποστηρικτικών μηχανισμών και ενημέρωσης του αγροτικού πληθυσμού με αξιοποίηση νέων τεχνολογιών.
5. Παρεμβάσεις στο γεωργικό προϊόν.
6. Ανάπτυξη και προστασία φυσικών πόρων και περιβάλλοντος.
7. Προγράμματα ανάπτυξης αγροτικού χώρου.

Το σύνολο του Επιχειρησιακού Προγράμματος καθώς και τα επιμέρους μέτρα αυτού υποβοηθούνται με ένα ξεχωριστό μέτρο “ Την Τεχνική Στήριξη του Προγράμματος”, για την αποτελεσματική εφαρμογή και αξιολόγησή τους κατά την προγραμματική περίοδο 2000 – 2006 (<http://www.agrotikianaptixi.gr>).

- Οι Κοινοτικές πρωτοβουλίες για τον Πρωτογενή Τομέα (π.χ. Leader). Συγκεκριμένα, η Κοινοτική Πρωτοβουλία Leader Plus είναι μια πρωτοβουλία της Ε.Ε. που αποσκοπεί στην προώθηση ολοκληρωμένων πρωτότυπων στρατηγικών αειφόρου ανάπτυξης υψηλής ποιότητας, καθώς και προώθηση εμπειριών και τεχνογνωσίας μεταξύ όλων των περιοχών ολοκληρωμένης αγροτικής ανάπτυξης. Εφαρμόζεται στην Ελλάδα από το 1991 και παρά το ότι διατηρεί το περιεχόμενο και την ονομασία των δυο πρώτων φάσεων εφαρμογής της (Leader I και II) αυτή τη φορά υπάρχει μια σημαντική διαφοροποίηση που εκφράζεται με την προσθήκη του Plus. Υπεύθυνος φορέας για την εφαρμογή του προγράμματος σε εθνικό επίπεδο είναι το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων και ειδικότερα η Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης και Επιχειρησιακού Προγράμματος της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας Leader Plus.
- Η προώθηση και η εφαρμογή των αγροτουριστικών προγραμμάτων στα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΠΕΠ) του κοινοτικού πλαισίου 2000-2006.

- Τα διάφορα προγράμματα του Ελληνικού Οργανισμού Μικρών και Μεσαίων Επιχειρήσεων και Χειροτεχνίας (EOMMEX).
- Τα Τοπικά Σύμφωνα Απασχόλησης (π.χ. το Τοπικό Σύμφωνο Ποιότητας για τον αγροτουρισμό και την προώθηση των τοπικών προϊόντων του Πάρωνα). Τα τοπικά Σύμφωνα Απασχόλησης αποτελούν εθελοντικό σχήμα συνεργασίας στο οποίο συμπράττουν τοπικές αρχές και τοπικοί κοινωνικοί και παραγωγικοί φορείς. Στοχεύουν στην προώθηση της απασχόλησης σε βιώσιμες και ανταγωνιστικές παραγωγικές δραστηριότητες, αλλά και στη διαμόρφωση των καταλληλότερων δυνατών συνθηκών για επιχειρηματικές δράσεις που εκτιμάται ότι αυξάνουν την απασχόληση. Ο κύριος σκοπός τους είναι η διαφύλαξη του καλού ονόματος μιας περιοχής, που θα εξασφαλίσει την πώληση των προϊόντων και των υπηρεσιών της περιοχής σε τρίτους. Σήμερα παρουσιάζονται στην Ελλάδα με την μορφή Προμηθευτικών Συνεταιρισμών (Λίμνη Πλαστήρα), Αστικών μη Κερδοσκοπικών Εταιρειών (Ξένιος Δίας Κοζάνης, Γεφύρια Φιλοξενίας Γρεβενών κτλ.) ή ακόμη και Ανωνύμων Εταιρειών (Χαλκιδική). Τα βρίσκουμε κυρίως όπου απαιτείται ποιότητα δηλαδή ικανοποίηση των προσδοκιών του πελάτη και σε τομείς της οικονομίας όπου «ρευστοποιείται» το καλό όνομα μιας περιοχής δηλαδή κυρίως στον τομέα του τουρισμού, σε συνδυασμό με τοπικά παραδοσιακά προϊόντα, τοπικές επιχειρήσεις κτλ. (<http://www.travelreport-int.gr/travelreport>).
- Τα διάφορα προγράμματα του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ).

Ο σχεδιασμός ενός θεσμικού πλαισίου και η σύμπλευση όλων των φορέων θα δώσουν ώθηση για μεγαλύτερη αγροτουριστική ανάπτυξη.

Η ανάπτυξη του αγροτουρισμού, εκτός από το θεσμικό πλαίσιο που απαιτεί και τη δημιουργία της κατάλληλης υποδομής που επιβάλλει, για να ολοκληρωθεί έχει ανάγκη και από έργα ανωδομής. Όσον αφορά το θεσμικό πλαίσιο και τα έργα υποδομής, αυτά ανήκουν στην άμεση φροντίδα του κράτους, ενώ τα έργα ανωδομής σε κάποιους φορείς.

Φορείς ανάπτυξης του αγροτουρισμού είναι ο ιδιωτικός τομέας με τη δημιουργία ιδιωτικών αγροτικών τουριστικών επιχειρήσεων οποιασδήποτε νομικής μορφής, ο δημόσιος τομέας με τους δημόσιους οργανισμούς και τους φορείς που εποπτεύει, οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) με τη θεσμική δυνατότητα που έχουν να ιδρύουν «δημοτικές επιχειρήσεις», αλλά και να πραγματοποιούν συμπράξεις και οι αγροτικοί συνεταιρισμοί με τη δυνατότητα που έχουν να αναπτύσσουν αγροτουριστικές δραστηριότητες

στον αγροτικό χώρο (Λογοθέτης Μ., 1988). Οι Κοινοτικές Οδηγίες και οι Κανονισμοί, καθώς και το εθνικό μας Δίκαιο καθορίζουν τους όρους και τις προϋποθέσεις ίδρυσης και λειτουργίας των διαφόρων δραστηριοτήτων του αγροτουρισμού.

Για την καλύτερη και αποτελεσματικότερη διαχείριση προϊόντων και υπηρεσιών, το Υπουργείο Γεωργίας, κατά το πρότυπο άλλων χωρών, έχει προχωρήσει στη σύσταση ενός φορέα με την επωνυμία «ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ Α.Ε.». Περισσότερα για την Αγροτουριστική Α.Ε. στην ενότητα που ακολουθεί.

3.10 ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ Α.Ε.

Η Αγροτουριστική Α.Ε. (<http://www.agrotour.gr>) ιδρύθηκε το 2001 ως μια Ανώνυμη Εταιρία δημοσίου συμφέροντος με βασικό στόχο να συμβάλει ενεργά στην καθιέρωση ενός νέου, σύγχρονου εναλλακτικού τουριστικού προϊόντος. Η πλειοψηφία των μετοχών ανήκει στην Εταιρεία Τουριστικής Ανάπτυξης (ΕΤΑ), η οποία εποπτεύεται από το Υπουργείο Τουριστικής Ανάπτυξης, ενώ ισχυρός μέτοχος είναι η Αγροτική Τράπεζα, για τη διασφάλιση του δημόσιου χαρακτήρα της εταιρείας. Γενικός στόχος της Αγροτουριστικής είναι να ανταποκριθεί στις σημερινές απαιτήσεις για ολοκληρωμένη πολιτική ανάπτυξης και διαχείρισης του πλαισίου ανάπτυξης και προώθησης του αγροτουρισμού στην Ελλάδα. Για τη δημιουργία ενός ανταγωνιστικού προϊόντος ήπιας μορφής στην ελληνική ύπαιθρο η εταιρεία έχει τους εξής βασικούς στόχους:

- Να καταγράψει και να αξιολογήσει την υπάρχουσα κατάσταση σε υποδομές και πόρους, ώστε να διαπιστωθούν οι ευκαιρίες, τα πλεονεκτήματα αλλά και οι ανάγκες τόσο σε οργανωτικό όσο και σε θεσμικό επίπεδο.
- Να προβάλει το αγροτουριστικό προϊόν της χώρας με τους πλέον σύγχρονους μηχανισμούς, δίνοντας έτσι την ευκαιρία στους επιχειρηματίες του χώρου να αποκτήσουν επαφή με το ευρύ φάσμα της τουριστικής ζήτησης τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό.
- Να ενημερώσει και να κατατοπίσει όλους όσους ενδιαφέρονται για την ανάπτυξη των εναλλακτικών μορφών τουρισμού στην ύπαιθρο, είτε πρόκειται για ταξιδιώτες είτε για επιχειρηματίες που ενδιαφέρονται να δραστηριοποιηθούν στον τομέα αυτό.

- Η Αγροτουριστική στοχεύει στην όσο το δυνατόν ευρύτερη διάδοση της πιστοποίησης της ποιότητας, ως ένα από τα σημαντικότερα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα του τουριστικού προϊόντος της Ελληνικής υπαίθρου.
- Να παρέχει την απαιτούμενη στήριξη στους δυνητικούς επενδυτές, σχετικά με τις ευκαιρίες ενίσχυσης που παρουσιάζονται, αλλά και τον τρόπο με τον οποίο οι μελλοντικές επενδύσεις θα καταστούν βιώσιμες και ανταγωνιστικές στον ανερχόμενο τομέα των εναλλακτικών μορφών τουρισμού στην Ελλάδα.
- Η Αγροτουριστική δημιουργεί μια ολοκληρωμένη εκπαιδευτική πρόταση για τους εμπλεκόμενους στον τουρισμό στην ύπαιθρο, κάθε ηλικίας και ειδικότητας, έτσι ώστε να δημιουργηθούν σχέσεις και δίκτυα ικανά να συνδέσουν την εκπαίδευση με την απασχόληση.
- Να προωθήσει τις θεσμικές αλλαγές που είναι απαραίτητες στη χώρα μας ώστε ο αγροτουρισμός και οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού να ενταχθούν σε ένα εξειδικευμένο νομικό πλαίσιο το οποίο θα ενσωματώνει τις ιδιαιτερότητές τους, θα αντικατοπτρίζει τον πολυδιάστατο χαρακτήρα τους και θα διευκολύνει την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας σε αυτόν τον τομέα.

Η Αγροτουριστική για να πετύχει τους στόχους της υλοποιεί προγράμματα ανά την Ελλάδα, συντάσσει μελέτες για την αξιοποίηση τουριστικών πόρων της ελληνικής υπαίθρου, συμμετέχει σε ευρωπαϊκά προγράμματα και παρέχει υποστήριξη και ενημέρωση στους υποψήφιους επενδυτές του χώρου του εναλλακτικού τουρισμού. Πρόσφατα, δημιούργησε την πρώτη δικτυακή «Πύλη» του ελληνικού αγροτουρισμού – τουρισμού υπαίθρου και φιλοδοξεί να ενισχύσει αποφασιστικά τη θέση της χώρας μας στον ευρωπαϊκό και διεθνή χάρτη νέων μορφών τουρισμού. Η εταιρεία θεωρείται ο μοναδικός διαπιστευμένος φορέας πιστοποίησης αγροτουριστικών επιχειρήσεων από το ΕΣΥΔ και απονέμει το αντίστοιχο σήμα ποιότητας στις επιχειρήσεις που πληρούν τους όρους της ελληνικής προδιαγραφής ΕΛΟΤ 1417/2003.

3.11 Η ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Η ποιότητα στον τουρισμό (Βενετσανοπούλου Γ. Μάρω, 2006) παίζει πολύ σημαντικό ρόλο διότι είναι αυτή που εγγυάται ένα θετικό αποτέλεσμα για μια μεμονωμένη επιχείρηση, αλλά και την καθιέρωση ενός τουριστικού προορισμού. Ποιότητα στο τουρισμό, σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού (WTO) είναι το αποτέλεσμα μιας διαδικασίας που

συνεπάγεται την ικανοποίηση όλων των θεμιτών αναγκών για προϊόντα και υπηρεσίες, των προσδοκιών και των απαιτήσεων του καταναλωτή, με ένα αποδεκτό αντίτιμο. Φυσικά, σύμφωνα με συμβατικούς όρους και βαθύτερους προσδιοριστικούς παράγοντες της ποιότητας, όπως είναι η υγιεινή, η σιγουριά, η ασφάλεια, η προσβασιμότητα, η διαφάνεια, η αυθεντικότητα και η αρμονία των τουριστικών δραστηριοτήτων με το ανθρωπογενές και το φυσικό περιβάλλον.

Σε όλο τον κόσμο και στις περισσότερες κατά το δυνατόν επιχειρήσεις εφαρμόζονται, είτε για τα προϊόντα που παράγουν, είτε για τις υπηρεσίες που παρέχουν, συστήματα διαχείρισης ποιότητας με αντίστοιχες πιστοποιήσεις (HACCP, ISO 9001 κτλ.).

Από τον Απρίλιο του 2005 η Αγροτουριστική Α.Ε. είναι ο διαπιστευμένος φορέας της πιστοποίησης, από το Εθνικό Σύστημα Διαπίστευσης (ΕΣΥΔ), για την πιστοποίηση υπηρεσιών σε αγροτουριστικά καταλύματα. Το σήμα ποιότητας αγροτουρισμού αποτελεί μια επιλέξιμη δαπάνη, χρηματοδοτούμενη από το κοινοτικό πρόγραμμα Leader Plus.

Για να πιστοποιηθεί μια αγροτουριστική επιχείρηση είναι απαραίτητο να συμπληρώσει το έντυπο Εκδήλωσης Ενδιαφέροντος που μπορεί να προμηθευτεί από τα γραφεία της Αγροτουριστικής. Αργότερα η ομάδα αξιολόγησης της Αγροτουριστικής αναλαμβάνει τα υπόλοιπα, σύμφωνα με τις προδιαγραφές του ΕΛΟΤ ΠΡΔ 1417.

Μετά την επιτυχημένη ολοκλήρωση διαδικασιών της πιστοποίησης η Αγροτουριστική Α.Ε. απονέμει το σήμα ποιότητας σε αυτές. Το σήμα αυτό έχει διάρκεια ισχύος 3 χρόνια και δηλώνει ότι η επιχείρηση ανταποκρίνεται στις ποιοτικές απαιτήσεις του σύγχρονου τουρίστα – καταναλωτή. Το σήμα δηλαδή είναι αυτό που μπορεί να οδηγήσει τον τουρίστα - καταναλωτή να επιλέξει μια συγκεκριμένη επιχείρηση έναντι κάποιας άλλης και να είναι σίγουρος τόσο για την ποιότητα του προϊόντος ή των υπηρεσιών που παρέχονται όσο και για τον έλεγχο, που έχει πραγματοποιηθεί στις πιστοποιημένες επιχειρήσεις

Τα οφέλη που προσφέρει η πιστοποίηση είναι πολλά και καθημερινά και η Αγροτουριστική έχει σκοπό να τα κάνει απεριόριστα. Η προβολή των πιστοποιημένων επιχειρήσεων θα είναι ευρεία και συνεχής όπως η συμμετοχή σε ειδικούς καταλόγους, προβολή μέσω internet και ιδιαίτερα στο <http://www.agrotravel.gr/> που είναι ο πληρέστερος στον χώρο των εναλλακτικών μορφών τουρισμού. Η προβολή των επιχειρήσεων θα είναι συνεχής σε κάθε συμμετοχή της Αγροτουριστικής σε εκθέσεις στην Ελλάδα και το εξωτερικό, στα ΜΜΕ, στον ίδιο τον καταναλωτή. Το σήμα ποιότητας του Αγροτουρισμού θα γίνει αναγνωρίσιμο παντού και με κάθε δυνατό τρόπο προβολής ώστε να αποκτήσει για τον τουρίστα-καταναλωτή την σημασία όλων όσων αντιπροσωπεύει.

Οι επιχειρήσεις που θα μπουν στην διαδικασία πιστοποίησης, θα αποκτήσουν τα εφόδια να εντοπίσουν τα αδύνατα σημεία τους να βελτιώσουν την ποιότητα τους, και να ανταποκριθούν στον πιο σημαντικό ρόλο. Δηλαδή να προσφέρουν όλα όσα υπόσχονται αλλά και όλα όσα ζητάει ο πελάτης (www.agrotourismos.wordpress.com).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο

ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ - ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΩΝ ΑΡΧΑΝΩΝ

4.1 Ο ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ

Όλα αυτά τα χρόνια η Κρήτη κατέκτησε μια αξιοζήλευτη θέση στο ευρωπαϊκό και διεθνές τουριστικό στερέωμα και αποτελεί έναν από τους δημοφιλέστερους τουριστικούς προορισμούς. Ωστόσο ο κορεσμός και η κρίση του μαζικού τουρισμού είναι ένα διεθνές φαινόμενο. Στην υπόλοιπη Ευρώπη, η τάση εδώ και αρκετά χρόνια ευνοεί την ανάπτυξη του εναλλακτικού τουρισμού της υπαίθρου. Ο σύγχρονος και με υψηλές προδιαγραφές τουρίστας αναζητά ένα συνολικό πακέτο παροχής ποιοτικών υπηρεσιών και υποδομών, όχι σε ένα οποιοδήποτε απρόσωπο περιβάλλον, άλλα σε χώρες και περιοχές με μοναδικά στοιχεία φυσικής ομορφιάς, παραδοσιακής ταυτότητας, πολιτισμού και ιστορίας.

Η Ελλάδα και πιο συγκεκριμένα, η Κρήτη, τα συγκεντρώνει όλα αυτά. Διαθέτει μοναδικά συγκριτικά πλεονεκτήματα ως ταξιδιωτικός προορισμός με διαφοροποιούμενο τουριστικό προϊόν. Κι αυτό ακριβώς είναι που κάνει την ειδοποιό διαφορά του αγροτουρισμού. Δηλαδή, επιμηκύνει την τουριστική περίοδο και δημιουργεί πρόσθετο εισόδημα για τον αγρότη και γενικότερα για τις τοπικές κοινωνίες, διασφαλίζοντας τη σύζευξη της περιφερειακής ανάπτυξης με την φυσική ομορφιά, την παράδοση και την πολιτιστική κληρονομιά ενός τόπου. Γι' αυτό και ο αγροτουρισμός έχει καταστεί ένα από τα βασικά, και συνεχώς ανερχόμενα, τουριστικά προϊόντα στις αγορές, ιδιαίτερα της Ευρώπης (<http://www.anoixtos-kyklos.gr>).

Για τους λάτρεις της ιστορίας, της μυθολογίας και της φυσικής ομορφιάς, η Κρήτη αποτελεί έναν ιδανικό προορισμό. Ερείπια των Μινωικών ανακτόρων, Βυζαντινοί ναοί, επιβλητικά Ενετικά κάστρα και οχυρώσεις συνθέτουν μια πολιτισμική και αρχιτεκτονική πολυμορφία, μαρτυρώντας την πλούσια ιστορία του νησιού. Ο Κρητικός πολιτισμός παραμένει ζωντανός μέσα από την λογοτεχνία, το θέατρο, τη μουσική, το χορό, τα τοπικά φεστιβάλ και άλλα καλλιτεχνικά δρώμενα που πραγματοποιούνται όλο το χρόνο. Η Κρήτη λοιπόν είναι ένα πολύχρωμο παζλ από μυθολογία, ιστορία, περήφανους ανθρώπους, βουνά φαράγγια και θάλασσα. Το κομμάτι αυτού του παζλ συνθέτουν μια μοναδική και μαγική εικόνα (<http://www.alternativegreece.gr>).

Ο περίπατος στο δάσος ή διάσχιση κάποιου φαραγγιού, η βόλτα με άλογα, η ποδηλασία στο βουνό, η καλλιέργεια της γης και το τάισμα των ζώων, η παρασκευή ψωμιού ή παραδοσιακού γλυκού είναι μόνο κάποιες από τις δραστηριότητες που θα έχουν την ευκαιρία οι τουρίστες – επισκέπτες να ασχοληθούν διαμένοντας σε ένα παραδοσιακό ξενοδοχείο ή οικισμό στην Κρήτη. Ενώ αν έχουν ανάγκη από ξεκούραση, τότε η διαμονή

δίπλα στην Κρητική ύπαιθρο θα τους χαρίσει άφθονες στιγμές γαλήνης και χαλάρωσης, ακούγοντας απλώς τους ήχους της φύσης (<http://www.crete.tournet.gr>).

Κατά τη διάρκεια των διακοπών τους στην Κρήτη θα έχουν την ευκαιρία να δοκιμάσουν τα παραδοσιακά φαγητά του νησιού. Οι περισσότερες αγροτουριστικές μονάδες έχουν ιδιόκτητες καλλιέργειες και φάρμες, όπου παράγονται βιολογικά προϊόντα. Έτσι γνήσια κρητικά προϊόντα όπως λαχανικά, ελαιόλαδο, τυρί, μέλι, θυμάρι, φασκόμηλο, παξιμάδια, ρίγανη, κρασί και τσικουδιά από ντόπια σταφύλια καθώς και πολλά άλλα θα αποτελέσουν τα κύρια συστατικά του φαγητού, που συνήθως θα είναι μαγειρεμένο από την ίδια την ιδιοκτήτρια ή κάποια άλλη νοικοκυρά του πλησιέστερου χωριού βασισμένο πάντα σε παραδοσιακές συνταγές.

Είναι γνωστό σε όλους ότι τόσο η Κρητική διατροφή όσο και η Μεσογειακή διατροφή δεν είναι απλά μόνο νόστιμη και αρωματική, αλλά και εξαιρετικά υγιεινή. Το φαγητό έχει πάρει τη σωστή του θέση στην κουλτούρα μας. Μια θέση εξίσου σημαντική για την ταυτότητά μας όσο ο ήλιος, η θάλασσα και τα αρχαία μνημεία. Το σημαντικότερο από τα προϊόντα που ευθύνονται για την αίγλη της Κρητικής διατροφής είναι το παρθένο ελαιόλαδο. Φυσικά, σημαντική είναι και η συμβολή του τοπικού κρασιού, των λαχανικών, των κρέατος, αλλά και των τυροκομικών προϊόντων (π.χ. φέτα) (<http://www.crete.tournet.gr>).

Ο αριθμός των παραδοσιακών οικισμών ολοένα αυξάνεται και η χώρα εξελίσσεται με ταχύτητα σε κορυφαίο προορισμό αγροτουρισμού. Αρκετά χωριά σε όλη τη χώρα διαθέτουν πανδοχεία με παραδοσιακή αρχιτεκτονική, και απλά αλλά άνετα δωμάτια. Μερικά από αυτά τα καταλύματα έχουν υιοθετήσει μια ολιστική στάση με οργανικούς κήπους και παραδοσιακές ταβέρνες που σερβίρουν γευστικές απολαύσεις με αγνά υλικά. Είναι γεγονός ότι καταβάλλεται μεγάλη προσπάθεια να διατηρηθεί η ζωή στον αγροτικό χώρο και ολοένα και αυξάνεται η δημιουργία αυτοδύναμων συγκροτημάτων που συνδυάζουν κατοικία και παραγωγική δραστηριότητα (<http://www.alternativegreece.gr>).

Μερικά αγροτουριστικά καταλύματα που βρίσκονται στην Κρήτη είναι:

➤ Το σπίτι των Κουρητών (Ρέθυμνο).

Το σπίτι των Κουρητών βρίσκεται στο Βυζαντινό οικισμό Τζανακιανά, στους πρόποδες του Ψηλορείτη, 100μ. από τις Μαργαρίτες (διεθνές κέντρο κεραμικής) και σε μικρή

απόσταση από την Αρχαία Ελεύθερνα, τη μονή Αρκαδίου, το Ιδαίο Άντρο, τις παραλίες του Πανόρμου με τις ψαροταβέρνες. Απέχει περίπου 25 χλμ. από το Ρέθυμνο. Οι τουρίστες – επισκέπτες δεν θα φιλοξενηθούν απλά σε ένα παραδοσιακό κρητικό σπίτι, αλλά θα ταξιδέψουν στο χρόνο και θα έρθουν σε επαφή με τις παραδόσεις, τις ιστορίες και τους θρύλους της Κρήτης. Το Σπίτι των Κουρητών είναι ένα πετρόχτιστο αγροτικό αρχοντικό του 1750. Χαρακτηρίστηκε ως ιστορικό – διατηρητέο λόγω της παραδοσιακής δομής του Κρητικού σπιτιού που έχει τις ρίζες του στο προϊστορικό μινωικό μέγαρο. Η αυλή με τις πετρόχτιστες πεζούλες και τους χώρους συνάντησης της κρητικής παρέας, οι οντάδες και οι εσωτερικές ξύλινες σκάλες, τα ξεχωριστά παραδοσιακά αντικείμενα που διακοσμούν κάθε γωνιά των Κουρητών, το φουρνόσπιτο, θα τους οδηγήσουν πολλά χρόνια πίσω. Η ευωδιά από τη συλλογή των βοτάνων και των αρωματικών φυτών, οι μυρωδιές της παραδοσιακής κρητικής κουζίνας, η γνωριμία με τους ελληνικούς χορούς, τα μαθήματα κεραμικής, η διδασκαλία της Ελληνικής γλώσσας, η συμμετοχή σε λαϊκά πανηγύρια, σε εκδηλώσεις σχετικά με την λαϊκή τέχνη και την παράδοση, σε οικολογικές περιηγήσεις είναι μόνο μερικές από τις εμπειρίες που μπορούν να έχουν στο Σπίτι των Κουρητών, μαθαίνοντας μυστικά που λίγοι γνωρίζουν. Σε ένα τέτοιο περιβάλλον, είναι ευνόητο ότι το πρωινό ή το γεύμα αποτελούν μια αξέχαστη εμπειρία (<http://www.kouriteshouse.gr>).

➤ Το αγρόκτημα «Έναγρον» (Ρέθυμνο).

Το “Έναγρον” βρίσκεται στο χωριό Αξός στην επαρχία Μυλοποτάμου Ρεθύμνου. Είναι χτισμένο σε ένα αγρόκτημα σε ημιορεινή περιοχή, δίπλα σε συστάδες βελανιδιάς. Με απόλυτο σεβασμό την περιοχή, χωρίς αρχιτεκτονικές ακρότητες, οι ιδιοκτήτες κατάφεραν να «δέσουν» το συγκρότημα με το περιβάλλον, χρησιμοποιώντας παραδοσιακά υλικά, όπως είναι η πέτρα, το ξύλο και το κεραμίδι. Το Έναγρον περιβάλλεται από διάφορα χωριά, στα οποία διατηρείται το κρητικό στοιχείο όπως είναι το Βενί, τα Ζωνιανά, τα Ανώγεια, τα Λειβάδια και το Γαραζό. Η μετάβαση εκεί μπορεί να γίνει είτε με τα πόδια, είτε με το

αυτοκίνητο. Έτσι δίνεται η δυνατότητα στους επισκέπτες να έρθουν σε επαφή με τους κατοίκους της περιοχής.

Στο χώρο του Έναγρον οι προτάσεις είναι πολλές. Εδώ μπορεί κανείς να ηρεμήσει είτε περπατώντας στη φύση, θαυμάζοντας συνάμα τα αξιοθέατα της περιοχής είτε εντός των κτιρίων του οικισμού. Επιπλέον, ο τουρίστας – επισκέπτης έχει τη δυνατότητα να παίξει επιτραπέζια παιχνίδια και να περάσει ευχάριστα την ώρα του διαβάζοντας ένα βιβλίο, που μπορεί να δανειστεί από τη βιβλιοθήκη καθώς και να γίνει ένα με τους ιδιοκτήτες του καταλύματος, παίρνοντας μέρος σε δραστηριότητες όπως είναι το μαγείρεμα και η ενασχόληση με τα ζώα που διαθέτει ο οικισμός. Μπορεί επίσης κάποιος να αξιοποιήσει τον χρόνο του μαζεύοντας πορτοκάλια, λεμόνια και άλλα φρούτα αλλά και παρακολουθώντας τη διαδικασία της τυροκόμησης. (<http://www.enagron.gr>).

➤ Αρόλιθος (Ηράκλειο).

Η λέξη «Αρόλιθος» προέρχεται από το κρητικό λεξιλόγιο, και η οποία σημαίνει λακκούβα του βράχου που συγκεντρώνει το νερό της βροχής. Ο Αρόλιθος (χτισμένος στην πλαγιά ενός βουνού, μέσα σε ένα αγρόκτημα 22 στρεμμάτων), είναι το παραδοσιακό ξενοδοχείο του ομώνυμου πρότυπου κρητικού παραδοσιακού οικισμού. Βρίσκεται μόλις 10 χλμ. έξω από το Ηράκλειο, στον παλιό εθνικό δρόμο Ηρακλείου – Ρεθύμνου. Μέσα στο άγριο κρητικό τοπίο αποτελεί ένα στολίδι στο χάρτη της κρητικής φύσης, θυμίζοντας στους παλαιότερους αναμνήσεις από τον τρόπο της ζωής τους και δείχνοντας στους νεότερους την απλότητα και την ομορφιά του παρελθόντος.

Το παραδοσιακό ξενοδοχείο Αρόλιθος διαθέτει συνολικά 34 δωμάτια, εκ των οποίων τα 6 είναι μονόκλινα και τα 28 δίκλινα. Στο εσωτερικό των περισσότερων υπάρχει τζάκι και είναι επιπλωμένα σύμφωνα με την κρητική παραδοσιακή αρχιτεκτονική. Ακόμα τα περισσότερα δωμάτια διαθέτουν θέα στη θάλασσα, η οποία απέχει μόλις 6 χλμ. από τον

οικισμό, αλλά και το βουνό. Έτσι δίνεται η δυνατότητα στο τουρίστα – επισκέπτη να απολαύσει τις φυσικές ομορφιές της Κρήτης σε όλο τους το μεγαλείο.

Ο Αρόλιθος θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως ένα τουριστικό συγκρότημα, το οποίο αναπαριστά ένα κρητικό χωριό, και διαθέτει δύο παραδοσιακά σπίτια, ξενοδοχείο Α κατηγορίας, ένα εστιατόριο και μια ταβέρνα, καφετέρια και καφενείο όπως επίσης και μια μικρή εκκλησία για γάμους και βαφτίσια. Το χωριό διαθέτει ακόμα παραδοσιακό σιδεράδικο, ρακάδικο, εργαστήρι αγγειοπλαστικής, καλαθάδικο, σαμαράδικο, εργαστήρια ξυλογλύπτη, παλαιοπώλη, μαχαιρά, υφαντικής και κεντήματος. Ο τουρίστας – επισκέπτης έχει την δυνατότητα να επισκεφτεί το μουσείο Αγροτικής ζωής και Λαϊκής Τέχνης να παρακολουθήσει μαθήματα ελληνικής γλώσσας και χορών, κεραμικής, ύφανσης, αλλά και να πάρει μέρος στα μαθήματα κρητικής μουσικής που παραδίδουν έμπειροι μουσικοί. Μετά το τέλος των δραστηριοτήτων, μπορεί να χαλαρώσει στο γραφικό καφενείο με την πανοραμική θέα στο Ηράκλειο, απολαμβάνοντας ελληνικό καφέ και μυρωδάτη κρητική ρακί. (<http://www.arolithos.gr>).

➤ Βιλαέτι (Οροπέδιο Λασιθίου).

Ο παραδοσιακός ξενώνας “Βιλαέτι” βρίσκεται κρυμμένος στα στενά σοκάκια του χωριού Άγιος Κωνσταντίνος, που ζωντανεύουν αναμνήσεις από το παρελθόν του Οροπεδίου Λασιθίου.

Το αρχοντικό χωρίστηκε και διαμορφώθηκε σε δύο ξενώνες με ανεξάρτητες και πλήρως εξοπλισμένες κουζίνες, λουτρά με ζεστό νερό, αυτόνομη θέρμανση, τζάκια, τηλεόραση, στερεοφωνικό σύστημα και DVD.

Στην κουζίνα του ενός ξενώνα, που ονομάστηκε "Ανυφορά", ο τουρίστας – επισκέπτης μπορεί να βρει διάφορα ντόπια προϊόντα κρεμασμένα από την οροφή, όπως πιπεριές, ντοματίνια, ρίγανη, σκόρδα κτλ. που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την παρασκευή του φαγητού. Με αυτόν τον τρόπο, προσφέρονται στον επισκέπτη διάφορα ντόπια καλούδια και ταυτόχρονα προσδίδεται στο χώρο μια νότα παράδοσης.

Ο άλλος ξενώνας, ο οποίος ονομάστηκε "Πόρτεγο", και είναι μεγαλύτερος αποτελείται από το δωμάτιο του φούρνου, το δωμάτιο του πατητηριού και τον παλιό αχυρώνα, που μετατράπηκε σε υπνοδωμάτιο. Τους τοίχους κοσμούν περίτεχνα παλαιά χειροποίητα Κρητικά υφαντά ενώ, την εξαιρετική αυτή διακόσμηση συμπληρώνουν τα επίσης χειροποίητα Κρητικά μαξιλάρια. Ο φούρνος, επιβλητικός μέσα στο χώρο, φανερώνει τον πλούτο και την αρχοντιά του αρχοντικού.

Παραδοσιακά έπιπλα, χειροποίητα υφαντά, ονειρεμένα δωμάτια με κουνουπιέρες, και κλινοσκεπάσματα, αντίκες άνω των 100 ετών, οι γνωστές "πατητές", κοσμούν όλους τους χώρους του αρχοντικού και δημιουργούν μια γλυκιά ζεστασιά και μια φιλική ατμόσφαιρα (<http://www.vilaeti.gr>).

➤ Βάμος Α.Ε (Χανιά)

Τα πανέμορφα αγροτουριστικά καταλύματα "Βάμος" προβάλλουν την εικόνα της πραγματικής Κρήτης, χωρίς να παραμελούνται οι απαιτήσεις της σύγχρονης ζωής, μέσα από λαογραφικά και αρχιτεκτονικά στοιχεία. Σήμερα αποτελούν ένα σημαντικό παραδοσιακό τουριστικό προορισμό συνδυάζοντας την αληθινή επαφή με τη φύση, την τοπική κουλτούρα τα έθιμα αλλά και την πραγματική ξεκούραση και γαλήνη. Πρόκειται για αναστηλωμένα κτίσματα του περασμένου κυρίως αιώνα. Στους χώρους του επίσης θα βρούμε μεζεδοπωλείο, οινοπαντοπωλείο, καφέ, χώρους τέχνης, σάουνα και βιοτεχνία παραδοσιακών προϊόντων. Ο τουρίστας – επισκέπτης έχει τη δυνατότητα να παρακολουθήσει προγράμματα και να εμπλακεί σε δραστηριότητες που θα τον κάνουν να γνωρίσει τη φύση, την ιστορία, τις διατροφικές συνήθειες και τον πολιτισμό της περιοχής. Πρόκειται για μία από τις πιο ολοκληρωμένες προσπάθειες αγροτουρισμού στην Κρήτη. Άνθρωποι με όραμα προσφέρουν άψογη φιλοξενία. Σίγουρα όποιος επισκέπτεται την περιοχή αποκτά τις καλύτερες εντυπώσεις (<http://www.vamos.gr>).

4.2 ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Στην Κρήτη, όπως και σε ολόκληρη την Ελλάδα, τα τελευταία χρόνια έχουν γίνει αξιόλογες προσπάθειες στον τομέα του αγροτουρισμού, σχεδιάζοντας και υλοποιώντας διάφορα προγράμματα. Με τα αγροτουριστικά προγράμματα, ο κουρασμένος κάτοικος της πόλης καλύπτει την ανάγκη του για μια πιο στενή επαφή με την φύση και δραστηριότητες από καιρό ξεχασμένες ή πρωτόγνωρες όπως η παρασκευή ψωμιού ή παραδοσιακού γλυκού, ο περίπατος στο δάσος, η βόλτα με άλογα, η καλλιέργεια της γης, η ζωή στη φύση με γαλήνιους ρυθμούς.

Η προώθηση ανάπτυξης του αγροτουρισμού λοιπόν εντάχθηκε στη στρατηγική της ΕΕ με στόχο:

- Τη διαφοροποίηση της τοπικής οικονομίας στην ύπαιθρο
- Τη συγκράτηση του αγροτικού πληθυσμού

Για αυτό το σκοπό η ΕΕ θέσπισε χρηματοδοτικά προγράμματα για την προώθηση, μέσω επιδότησης, αγροτουριστικών δραστηριοτήτων. Τα προγράμματα αυτά είναι τα εξής:

1. Κανονισμός 1257/99.

Το Πρόγραμμα αυτό τέθηκε σε εφαρμογή το 1985. Ο κύριος στόχος του είναι η βελτίωση της δομής των γεωργικών εκμεταλλεύσεων με αποτέλεσμα τη βελτίωση της αποτελεσματικότητάς τους. Ενώ, δευτερεύων στόχος είναι η δημιουργία συμπληρωματικών εισοδημάτων στη γεωργία. Στα πλαίσια του δευτερεύοντος στόχου είναι η προώθηση αγροτουριστικών ή αγροβιοτεχνικών δραστηριοτήτων από τη γεωργική εκμετάλλευση. Κατά συνέπεια το Πρόγραμμα αφορά μόνο τους κατά κύριο επάγγελμα γεωργούς (δηλαδή αυτούς που τουλάχιστον το 51% του εισοδήματός τους προέρχεται από τη γεωργία / κτηνοτροφία).

2. Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΠΕΠ) του Α', Β' και Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης.

Τα Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης (ΚΠΣ) έχουν περιφερειακά σκέλη, τα ΠΕΠ. Υπήρξαν τρία ΚΠΣ:

- **1ο ΚΠΣ: 1988 – 1994**
- **2ο ΚΠΣ: 1994 – 2000**
- **3ο ΚΠΣ: 2000 – 2006**

Ενώ, αυτή την χρονική περίοδο βρισκόμαστε στην εφαρμογή του 4^{ου} ΚΠΣ 2007-2013.

Τα ΠΕΠ είναι πολυτομεακές διαρθρωτικές παρεμβάσεις που στοχεύουν στη βελτίωση της οικονομικής αποτελεσματικότητας και στην αναβάθμιση της ποιότητας ζωής στην περιφέρεια. Καταρτίζονται από κάθε περιφέρεια στο πλαίσιο ενός στρατηγικού σχεδιασμού ανάπτυξης. Περιλαμβάνουν: Άξονες – Δράσεις – Μέτρα. Ο αγροτουρισμός αποτελεί έναν από τους άξονες των ΠΕΠ.

Όσον αφορά το 3^ο ΚΠΣ οι στρατηγικοί στόχοι του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος Κρήτης 2000-2006 είναι οι εξής:

- η αναβάθμιση του τουρισμού
- η προστασία του περιβάλλοντος
- η ανάπτυξη της υπαίθρου
- η βελτίωση των μεταφορών
- η τόνωση της ζήτησης τεχνολογικών υπηρεσιών από επιχειρήσεις της Κρήτης

Οι παραπάνω στρατηγικοί στόχοι περιλαμβάνονται σε 7 άξονες προτεραιότητας του ΠΕΠ της Κρήτης και είναι οι εξής:

1. Η ενίσχυση της Περιφέρειας ως ερευνητικού και τεχνολογικού πόλου στη Νοτιοανατολική Μεσόγειο, η προώθηση της καινοτομίας και η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας.
2. Η προστασία του περιβάλλοντος και η μείωση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων.
3. Η συμμετοχή της Περιφέρειας στα διεθνή μεταφορικά δίκτυα ως κόμβου διαμετακόμισης.
4. Η βελτίωση των οικονομικών λειτουργιών και της ποιότητας ζωής στα μεγάλα αστικά κέντρα.
5. Η ανάπτυξη ορεινών, μειονεκτικών και λοιπών αγροτικών περιοχών.
6. Η προώθηση της απασχόλησης – παροχή ίσων ευκαιριών στη γνώση.
7. Η τεχνική βοήθεια.

Για να επιτευχθούν οι παραπάνω στόχοι κάθε άξονα προτεραιότητας του Επιχειρησιακού Προγράμματος, καθορίζονται συγκεκριμένα μέτρα, μέσα στα οποία θα ενταχθούν ανάλογα έργα, προκειμένου, να δομηθεί ένα συνεκτικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα για την Περιφέρεια Κρήτης, Αυτό το Αναπτυξιακό Πρόγραμμα, σε συνδυασμό με τα υπόλοιπα μέτρα και τις δράσεις του Εθνικού Σκέλους του ΚΠΣ και των Κοινοτικών Πρωτοβουλιών θα κατορθώσουν να επιτύχουν την ζητούμενη αναπτυξιακή προώθηση της

Περιφέρειας, στην ολοκληρωμένη ανάπτυξη υποβαθμισμένων αστικών περιοχών καθώς και στην ολοκληρωμένη αντιμετώπιση ειδικών μειονεκτικών προβληματικών περιοχών της υπαίθρου.

3. Πρόγραμμα Leader (Leader I, Leader II, Leader Plus)

Η κοινοτική πρωτοβουλία Leader (Liaisons Entre Actions de Developpement de l' Economie Rurale, δηλαδή Δεσμοί Μεταξύ των Δράσεων για την Ανάπτυξη της Αγροτικής Οικονομίας) ξεκίνησε το 1991 και διήρκεσε μέχρι το 2001. Η πρώτη του μορφή ήταν το Leader I (1991-1996). Ενώ αργότερα συνεχίστηκε ως Leader II (1996-2001). Μετά το τέλος του Leader II, το πρόγραμμα συνεχίζεται ως το 2006 ως Leader Plus. Τα κύρια χαρακτηριστικά που διαφοροποιούν το Leader από τα άλλα προγράμματα είναι τα εξής:

- η χωρική προσέγγιση
- η εκ των κάτω προς τα πάνω προσέγγιση
- η διαχείριση μέσω των «Ομάδων Τοπικής Δράσης» (ΟΤΔ)
- ο καινοτόμος χαρακτήρας των δράσεων
- διασύνδεση μεταξύ δράσεων, δηλαδή ολοκληρωμένη και πολυτομεακή προσέγγιση.

Η Κοινοτική Πρωτοβουλία Leader Plus έχει βρει πρόσφορο έδαφος αποδοχής και αναγνώρισης στην Κρήτη. Αυτό αποδεικνύεται από το αυξημένο ενδιαφέρον για το πρόγραμμα, που στο σύνολο των προκηρύξεων που έχουν γίνει μέχρι σήμερα, υπερέβη μέχρι και τρεις φορές τις διαθέσιμες πιστώσεις.

Η Αναπτυξιακή Ηρακλείου Α.Ε. είναι υπεύθυνη για το σχεδιασμό και την υλοποίηση του τοπικού προγράμματος Κοινοτικής Πρωτοβουλίας Leader Plus.

Η Αναπτυξιακή Ηρακλείου Α.Α.Ε.Ο.Τ.Α., αφού πρώτα ακολούθησε τις υποδείξεις, της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε), και του Υπουργείου Γεωργίας, καθώς και την αριθ. 198/15.3.2002 πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος για την υποβολή σχεδίων τοπικών προγραμμάτων στα πλαίσια του Επιχειρησιακού προγράμματος κοινοτικής πρωτοβουλίας Leader Plus, σχεδίασε και συνέταξε το τοπικό πρόγραμμα για την περιοχή παρέμβασης της στην Ενδοχώρα του Ν. Ηρακλείου.

Ο σχεδιασμός και η σύνταξη του σχεδίου αυτού έγινε αφού λήφθηκαν υπόψη, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της περιοχής, τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα της, οι δυνατότητες ανάπτυξης της καθώς και η εμπειρία της Ομάδας Τοπικής Δράσης (ΟΤΔ) από την επιτυχημένη εφαρμογή της κοινοτικής πρωτοβουλίας Leader II. Η ΟΤΔ εφάρμοσε την από κάτω προς τα πάνω προσέγγιση, με διαδικασίες δημοκρατικής διαβούλευσης (όπως

συναντήσεις, συζητήσεις, εκδηλώσεις κτλ.) με τη συμμετοχή των φορέων και των κατοίκων της περιοχής, αποσκοπώντας στη διαμόρφωση προτάσεων για την κατάρτιση του προγράμματος και έχοντας ως βασικό στόχο την κοινωνικό – οικονομική και αειφόρο ανάπτυξη της. Το πρόγραμμα αυτό κατατέθηκε προς αξιολόγηση στις 17.06.2002 στην αρμόδια επιτροπή του Υπουργείου Γεωργίας.

Αργότερα και με την αριθ. 830/01-08-2002 απόφαση του Υπουργού Γεωργίας, σχετικά με την έγκριση τοπικών προγραμμάτων στα πλαίσια των Αξόνων Προτεραιότητας 1 & 2 του Ε.Π κοινοτική πρωτοβουλία Leader Plus η ΟΤΔ της Αναπτυξιακής Ηρακλείου, ορίστηκε φορέας υλοποίησης της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας Leader Plus για την Ενδοχώρα του Νομού Ηρακλείου

Το συνολικό ποσό σε Δημόσια Δαπάνη που εγκρίθηκε για την υλοποίηση του τοπικού προγράμματος, ανήλθε στο ποσό των 6.800.000 euro

Τα κεντρικά θέματα συσπείρωσης για την περιοχή παρέμβασης, γύρω από τα οποία διαρθρώνεται η αναπτυξιακή στρατηγική και εξειδικεύονται οι στόχοι του τοπικού προγράμματος Leader Plus είναι:

- Η αναπαραγόμενη, βιώσιμη ανάπτυξη της περιοχής, η οποία θα βασιστεί στην ορθολογική αξιοποίηση των πόρων και των συγκριτικών της πλεονεκτημάτων, στην ανάδειξη των ποιοτικών και ανταγωνιστικών της στοιχείων και στην ενεργοποίηση του ενδογενούς δυναμικού.
- Η βελτίωση της ποιότητας ζωής, προκειμένου να καταστεί η περιοχή ένας ελκυστικός τόπος διαβίωσης

Με βάση τα παραπάνω θέματα συσπείρωσης εξειδικεύονται και οι στρατηγικοί στόχοι του προγράμματος ως εξής:

1. Ο πρώτος στρατηγικός στόχος σχετίζεται με την ισόρροπη ανάπτυξη της τοπικής οικονομίας, την αύξηση των εισοδημάτων και της απασχόλησης και αποβλέπει στην υπέρβαση των επιπτώσεων πιθανών και αναμενόμενων εξωγενών shocks στη τοπική οικονομική βάση, στην ανάδειξη των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της περιοχής και στην ισόρροπη ανάπτυξη της οικονομίας σε τομεακό και χωρικό επίπεδο (εστίες ανάπτυξης).
2. Ο αμέσως επόμενος στρατηγικός στόχος αναφέρεται στην αύξηση του ποσοστού συμμετοχής του δευτερογενή και τριτογενή τομέα στο τοπικό ΑΕΠ και την απασχόληση, και ο οποίος αποσκοπεί στην δημιουργία σύγχρονων και

ανταγωνιστικών επιχειρήσεων στο δευτερογενή και τριτογενή τομέα της οικονομίας.

3. Ο τρίτος στρατηγικός στόχος για την ανάπτυξη της περιοχής είναι η ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και ο οποίος αποσκοπεί στην αναβάθμιση όλων των παραγόντων που προωθούν την επιχειρηματικότητα σε όλους τους τομείς της οικονομίας της ενδοχώρας του Ν. Ηρακλείου και εν τέλει, συμβάλλουν στη δημιουργία καινοτόμων και σύγχρονων επιχειρηματιών.
4. Η επίτευξη περιβαλλοντικής ισορροπίας, μέσω της προστασίας και της ανάδειξης των περιβαλλοντικών – πολιτισμικών στοιχείων της περιοχής και της προώθησης μίας πολύ – λειτουργικής γεωργίας που θα σέβεται το περιβάλλον, αποτελεί τον τέταρτο στρατηγικό στόχο για την ανάπτυξη της ενδοχώρας του Ν. Ηρακλείου.
5. Τέλος, ο πέμπτος στρατηγικός στόχος αναφέρεται στην επίτευξη της κοινωνικής ισορροπίας και τη διατήρηση της κοινωνικής συνοχής στη περιοχή παρέμβασης, μέσω της ενδυνάμωσης των θεσμών κοινωνικής προστασίας, της άρσης της απομόνωσης τμημάτων του πληθυσμού και περιοχών, της παροχής ίσων ευκαιριών απασχόλησης και κοινωνικοοικονομικών υποδομών στις κοινωνικά αποκλεισμένες πληθυσμιακές ομάδες (γυναίκες, μετανάστες, ηλικιωμένους, άτομα ηλικίας 45-65 ετών) αλλά κυρίως στους νέους της περιοχής.

Το Leader χρηματοδοτεί προγράμματα τα οποία καταρτίζονται από τοπικούς αναπτυξιακούς φορείς και αναφέρονται στην ανάπτυξη του αγροτικού χώρου στο σύνολό του με ποικίλες δράσεις. Οι δράσεις επιβάλλεται να έχουν χαρακτηριστικά καινοτομίας, δυνατότητας μεταφοράς τεχνογνωσίας, πολλαπλασιαστικότητας των αποτελεσμάτων, συμπληρωματικότητας με άλλες παρεμβάσεις, δημιουργίας θέσεων εργασίας, διαφοροποίησης της απασχόλησης και της παραγωγής, κλπ. Οι δράσεις αυτές μπορεί να είναι:

- αγροτουρισμός
- μικρές επιχειρήσεις
- επαγγελματική κατάρτιση του αγροτικού πληθυσμού
- αξιοποίηση επί τόπου και εμπορία γεωργικής, κτηνοτροφικής, δασοκομικής και αλιευτικής παραγωγής
- διατήρηση και βελτίωση του περιβάλλοντος

Πιο συγκεκριμένα το τοπικό πρόγραμμα της κοινοτικής πρωτοβουλίας Leader Plus είναι το εξής :

ΛΕΟΝΑΣ 1

ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΜΕ ΠΙΛΟΤΙΚΟ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ

ΜΕΤΡΟ 1

1.1 ΤΕΧΝΙΚΗ ΣΤΗΡΙΞΗ ΦΟΡΕΩΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ (ΟΤΔ)

ΜΕΤΡΟ 2

1.2 ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ ΣΕ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ – ΣΤΗΡΙΞΗ ΣΤΗΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

1.2.1 ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

1.2.1.1 Δημιουργία και βελτίωση των υποδομών διανυκτέρευσης, για τη συμπλήρωση της δυναμικότητας της περιοχής.

1.2.1.2 Δημιουργία και βελτίωση υποδομών εστίασης για τη συμπλήρωση της δυναμικότητας της περιοχής

1.2.1.3 Ανάπτυξη αγροτουρισμού (επισκέψιμα αγροκτήματα με πρόβλεψη υποδομής και διανυκτέρευσης)

1.2.1.4 Ανάπτυξη ειδικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού αγροτικού τουρισμού (θρησκευτικός, εκπαιδευτικός κτλ.)

1.2.1.5 Επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών για την εξυπηρέτηση του αγροτικού τουρισμού (κέντρα δημιουργικής απασχόλησης επισκεπτών, παραδοσιακά καφενεία κτλ.)

1.2.1.6 Βελτίωση επιχειρήσεων αγροτικού τουρισμού για προσαρμογή στις ανάγκες πιστοποίησης ή δικτύωσης

1.2.2 ΜΙΚΡΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΛΟΙΠΩΝ ΤΟΜΕΩΝ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

1.2.2.1 Βιοτεχνικές μονάδες οικοτεχνίας, χειροτεχνίας, ειδών παραδοσιακής τέχνης κτλ.

1.2.2.2 Επιχειρηματική αξιοποίηση τοπικών φυσικών πόρων

1.2.2.3 Επιχειρήσεις μεταποίησης τυποποίησης προϊόντων φυσικής παραγωγής

1.2.2.4 Επιχειρήσεις μεταποίησης τυποποίησης προϊόντων ζωικής παραγωγής

1.2.2.5 Επιχειρήσεις αξιοποίησης αρωματικών και φαρμακευτικών φυτών σε πρωτότυπες εφαρμογές

1.2.2.6 Επιχειρήσεις παραγωγής ειδών διατροφής μετά την πρώτη μεταποίηση

1.2.2.7 Αξιοποίηση παραδοσιακών τεχνικών και χώρων (κελάρια, πατητήρια, επισκέψιμα οινοποιεία)

1.2.2.8 Επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών για την υποστήριξη της κοινωνικής οικονομίας και της κοινωνικής εξυπηρέτησης

1.2.2.9 Βελτίωση επιχειρήσεων (εκτός γεωργικού τομέα) για τις ανάγκες της πιστοποίησης ή δικτύωσης

1.2.2.10 Βελτίωση επιχειρήσεων (γεωργικό τομέα) για τις ανάγκες πιστοποίησης ή δικτύωσης

1.2.3 ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΠΟΥ ΕΝΙΣΧΥΟΥΝ ΤΗ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗ, ΤΟΜΕΑΚΗ ΚΑΙ ΔΙΑΤΟΜΕΑΚΗ ΔΡΑΣΗ ΜΕ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ, ΤΕΧΝΟΓΝΩΣΙΑΣ ΚΑΙ ΝΕΩΝ ΤΕΧΝΙΚΩΝ

1.2.3.α Δικτύωση ομοειδών ή συμπληρωματικών επιχειρήσεων (Clusters) για γεωργικά προϊόντα

1.2.3.β Δικτύωση ομοειδών ή συμπληρωματικών επιχειρήσεων (Clusters) για μη γεωργικά προϊόντα

ΜΕΤΡΟ 3

1.3 ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ

1.3.1 ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ – ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ

1.3.1.α Κατάρτιση για τις ποιοτικές παροχές υπηρεσιών σε παραδοσιακές επιχειρήσεις εστίασης και αγροτουριστικά καταλύματα

1.3.1.β Κατάρτιση για το «Κρητικό διατροφικό πρότυπο και γυναικεία επιχειρηματικότητα»

1.3.1.γ Κατάρτιση παραγωγών για τη «δημιουργία καθετοποιημένων μονάδων παραγωγής κρασιού περιορισμένης κλίμακας»

1.3.2 ΠΑΡΟΧΗ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ

1.3.2.1 Μελέτη για την ανάπτυξη του αγροτουρισμού

1.3.3 ΤΟΜΕΑΣ ΕΝΕΡΓΕΙΩΝ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ – ΠΡΟΒΟΛΗΣ

1.3.3.1 Έκδοση εντύπου και ηλεκτρονικού υλικού που εξυπηρετεί τους στόχους της προβολής της περιοχής

1.3.3.2 Λοιπές συναφείς δραστηριότητες

ΜΕΤΡΟ 4

1.4 ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ – ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΦΥΣΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

1.4.1 ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ, ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΦΥΣΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

1.4.1.1 Αξιοποίηση, ανάδειξη και προστασία περιοχών φυσικού κάλλους, τοπίων και περιοχών Natura 2000

1.4.1.2 Συστήματα προστασίας περιβάλλοντος

1.4.2 ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΟΙΚΙΣΤΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ

1.4.2.1 Οικιστική αναβάθμιση περιοχών (οικισμών, γειτονιών κτλ.) με αρχιτεκτονικό ενδιαφέρον, σε εφαρμογή ολοκληρωμένου σχεδίου οικιστικής ανάπτυξης

1.4.2.2 Μουσεία αγροτικής, λαογραφικής και πολιτιστικής κληρονομιάς / κέντρα πολιτιστικών και λοιπών δραστηριοτήτων

1.4.3 ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ ΑΝΑΔΕΙΞΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

1.4.3.α Τοπικές εκδηλώσεις (πανηγύρια, εκθέσεις, διαγωνισμοί, θεατρικές – μουσικές εκδηλώσεις)

1.4.3.β Διοργάνωση διαγωνισμών για βράβευση – προβολή – προώθηση παραδοσιακών τεχνικών παραγωγής τοπικών προϊόντων κτλ.

ΑΞΟΝΑΣ 2

ΣΤΗΡΙΞΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΜΕΤΑΞΥ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ

ΜΕΤΡΟ 1

2.1 ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕΤΑΞΥ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ: ΔΙΑΤΟΠΙΚΗ – ΔΙΑΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

2.1.1 ΠΑΓΚΡΗΤΙΟ ΔΙΚΤΥΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΡΑΣΙΝΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

2.1.2 ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΠΟΙΟΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΕ ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ

ΜΕΤΡΟ 2

2.2 ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕΤΑΞΥ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΔΥΟ Ή ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΩΝ ΚΡΑΤΩΝ: ΔΙΑΚΡΑΤΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

2.2.1 ΔΙΚΤΥΟ MED NET ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Το συνολικό κόστος του παραπάνω προγράμματος ανήλθε στο ύψος των 9.826.000 euro.

Ο πιλοτικός χαρακτήρας του προγράμματος εξασφαλίζεται μέσα από τις συνεργασίες και τις δικτυώσεις (clusters). Για το λόγο αυτό, η δικτύωση ομοειδών ή συμπληρωματικών επιχειρήσεων, η κοινή προβολή και προώθηση, η συνεργασία και η συλλογική στήριξη επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, αποκτούν ιδιαίτερη βαρύτητα διότι μπορούν να εξασφαλίσουν τη βιωσιμότητα και τη συμπληρωματικότητα των δράσεων.

Επομένως, η έννοια «πιλοτικός» επιτυγχάνεται με:

- Την ανάπτυξη νέων προϊόντων και υπηρεσιών που ενσωματώνουν τις τοπικές ιδιομορφίες
- Την εφαρμογή νέων μεθόδων που αξιοποιούν τόσο το ανθρώπινο δυναμικό όσο και τους φυσικούς και χρηματοδοτικούς πόρους της περιοχής.
- Τη διασύνδεση έργων και δράσεων ή και επιχειρήσεων όλων των τομέων της οικονομίας, που κατά παράδοση είναι ανεξάρτητοι.
- Την υιοθέτηση πρωτότυπων μορφών οργάνωσης και συμμετοχής του τοπικού πληθυσμού στη διαδικασία λήψης αποφάσεων (<http://www.anher.gr>).

4.3 ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ Α.Ε.

Η Αναπτυξιακή Ηρακλείου Α.Ε. Ο.Τ.Δ. είναι μια αναπτυξιακή ανώνυμη εταιρεία που ιδρύθηκε το 1989, εδρεύει στις Αρχάνες και δραστηριοποιείται σε όλη την Περιφέρεια Κρήτης. Μέτοχοι της εταιρείας είναι όλοι οι δήμοι του Νομού Ηρακλείου. Βασικό της στόχος είναι η στήριξη της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, των τοπικών φορέων αλλά και του τοπικού πληθυσμού για την πολύπλευρη ανάπτυξη της περιοχής παρέμβασής της, μέσα από τη μέγιστη αξιοποίηση εθνικών και κοινοτικών πόρων. Επίσης:

- Παρέχει τεχνική στήριξη των κατοίκων και των φορέων της περιοχής στους τομείς επιμόρφωσης, βελτίωσης ποιότητας ζωής και γενικότερα της κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης.
- Αναλαμβάνει πρωτοβουλίες σε θέματα προστασίας περιβάλλοντος, διατήρησης πολιτιστικής κληρονομιάς και ανάπτυξης της εσωτερικής συνοχής της περιοχής.

- Υλοποιεί προγράμματα περιφερειακά, εθνικά και ευρωπαϊκά, κύρια ως συντονιστής φορέας, αλλά και ως συνεργαζόμενος φορέας εταίρος.
- Είναι πιστοποιημένη από το ΕΚΕΠΙΣ ως Κέντρο Συνοδευτικών Υποστηρικτικών Υπηρεσιών και υλοποιεί προγράμματα συμβουλευτικής στήριξης ανέργων ευπαθών ομάδων πληθυσμού και προώθησης στην απασχόληση από το 1999, στα πλαίσια του ΕΠ "Καταπολέμηση του Αποκλεισμού από την Αγορά Εργασίας" (Β ΚΠΣ), στη συνέχεια στα πλαίσια του ΕΠ "Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση" (Γ ΚΠΣ - Α Κύκλος) και στα πλαίσια του ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ 2000 - 2006, Μέτρο 6.1. "Τοπικές Πρωτοβουλίες Απασχόλησης".
- Η δραστηριότητα της εταιρείας αφορά εκτός των άλλων την υλοποίηση προγραμμάτων όπως Κ.Π. Leader Plus, ΟΠΑΑΧ, Κ.Π. Equal, κ.α. καθώς και άλλων διακρατικών προγραμμάτων (π.χ. COESO, SIN, INTEREG κ.α.).
- Συμμετέχει σε περιφερειακά, εθνικά και ευρωπαϊκά δίκτυα (π.χ. το Δίκτυο MED NET, το Δίκτυο ΖΕΥΞΙΣ, το Διακρατικό Δίκτυο RETIS, κ.α.) και έχει αναπτύξει τη δικτύωση μέσα από την υλοποίηση προγραμμάτων και μέσα από συνεργασίες ανταλλαγής εμπειριών και τεχνογνωσίας σε τοπικό, εθνικό και διακρατικό επίπεδο.
- Σε συνεργασία με τους δήμους της περιοχής υλοποιεί προγράμματα απασχόλησης (π.χ. Μονάδες Βοήθειας στο Σπίτι και Κοινωνικής Μέριμνας, Βρεφονηπιακούς Σταθμούς).
- Δραστηριοποιείται στην εκπόνηση αναπτυξιακών μελετών, στην παροχή Συμβουλευτικών Υπηρεσιών σε ΟΤΑ.
- Συνεργάζεται με άλλους φορείς για υποβολή προτάσεων σε εθνικά ή κοινοτικά προγράμματα.

Συνεπώς, η Αναπτυξιακή Ηρακλείου αποτελεί ένα σημαντικό φορέα για την τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη. Ενώ, παράλληλα διαθέτει και γραφείο αντιπροσωπείας στις Βρυξέλες, το οποίο αποτελεί σημαντικό εργαλείο για τη μεταφορά των πληροφοριών από τα ευρωπαϊκά κέντρα αποφάσεων (<http://www.anher.gr>).

4.3 Η ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΩΝ ΑΡΧΑΝΩΝ

Το όνομα Αρχάνες προέρχεται από τον 5ο αιώνα και από τη λέξη “Αρχάνα”, η οποία έχει ινδοευρωπαϊκές ρίζες και σχετίζεται με το νερό. Οι αρχαίοι μετέφεραν νερό από τις Αρχάνες στην Κνωσό, ενώ, αργότερα κατά την Ενετική Εποχή οι Αρχάνες υπήρξαν πηγή νερού ακόμα και για την πόλη του

Ηρακλείου. Στη Βενετοκρατία ο Μοροζίνης μετέφερε νερό στο Ηράκλειο, γι' αυτό και στις Αρχάνες υπάρχει και η ομώνυμη κρήνη Μοροζίνη.

Οι Αρχάνες θεωρούνται ένας από τα σημαντικότερους ημιαστικούς Δήμους της Κρήτης, ο οποίος εν δυνάμει μπορεί να αναβαθμίσει το ρόλο του σε ολόκληρο το Νομό Ηρακλείου και να εξελιχθεί σε έναν κεντρικό κόμβο ανάπτυξης για όλη την περιφέρεια. Ένα σύνολο χαρακτηριστικών κατατάσσουν το Δήμο Αρχανών ως μία περιοχή ιδιαίτερης σημασίας για την ευρύτερη περιοχή, αλλά και στην ιεραρχία των Δήμων της Νομού Ηρακλείου.

Οι Αρχάνες, είναι μια όμορφη κωμόπολη (στους πρόποδες του όρους Γιούχτα) σε υψόμετρο 380 μ. στην επαρχία Τεμένους, που απέχει 15 περίπου χιλιόμετρα από το Ηράκλειο. Βρίσκεται σε μια από τις πιο εύφορες περιοχές της Κρήτης, ενώ, παράλληλα αποτέλεσε πόλο έλξης για τους προϊστορικούς αλλά και για τους μεταγενέστερους κατοίκους της περιοχής.

Οι αυλές και τα μπαλκόνια των σπιτιών είναι πνιγμένα στα λουλούδια. Στο κέντρο της κωμόπολης, υπάρχουν αρκετά νεοκλασικά σπίτια και στενά δρομάκια. Εκεί είναι και τα εμπορικά καταστήματα. Σε απόσταση 4,5 χλμ. Βόρεια βρίσκεται το χωριό Κάτω Αρχάνες, που αποτελεί ξεχωριστή κοινότητα.

Ο προϊστορικός οικισμός των Αρχανών απλώνονταν περίπου όσο και το σημερινό χωριό. Στο κέντρο του οικισμού, στη θέση Τουρκογειτονιά, έχει ανασκαφεί το κεντρικό τμήμα ενός κτιριακού συγκροτήματος, που πιστεύεται ότι ήταν ανάκτορο και χρονολογείται από το 1900 π.Χ. Η ύπαρξη ενός δεύτερου διοικητικού κέντρου τόσο κοντά στο πανίσχυρο

ανάκτορο της Κνωσού αποδεικνύει την σπουδαιότητα του οικισμού. Η κατοίκηση στις Αρχάνες και τους γύρω οικισμούς συνεχίζεται αδιάκοπα και τους επόμενους αιώνες όπως αποδεικνύουν τα ευρήματα των κλασικών, ελληνιστικών και ρωμαϊκών χρόνων. Η παράδοση μάλιστα αναφέρει ότι πολλοί Αρχανιώτες έγιναν Χριστιανοί μετά την επίσκεψη του Αποστόλου Παύλου, ο οποίος προσκλήθηκε στο χωριό για να διώξει με την προσευχή του τα δηλητηριώδη ερπετά από το Γιούχτα.

Από την αρχαιότητα, οι Αρχάνες ήταν μια αγροτική κοινότητα. Υπάρχουν ευρήματα που δείχνουν ότι οι κάτοικοι του χωριού ασχολούνταν με την παραγωγή του κρασιού και του ελαιόλαδου. Η περιοχή μάλιστα φημίζεται για το κρασί της, που είναι βραβευμένο σε πολλές εκθέσεις.

Οι Αρχάνες διαθέτουν ορισμένα εντυπωσιακά Μινωικά μνημεία, όπως είναι το Θερινό Ανάκτορο, το Ιερό και το Νεκροταφείο, τα οποία μαρτυρούν ότι ήταν μια σημαντική περιοχή κατά την Μινωική Περίοδο. Επίσης, εικάζεται ότι οι κάτοικοι της περιοχής λάτρευαν τον θεό Ποσειδώνα.

Ωστόσο, θεωρείται ένας από τους σπουδαιότερους αρχαιολογικούς χώρους της Κρήτης και παράλληλα έχει χαρακτηριστεί ως αρχιτεκτονικό σύνολο ιστορικής και παραδοσιακής κληρονομιάς. Από τους προϊστορικούς χρόνους μέχρι σήμερα αποτελεί σημαντικό οικονομικό κέντρο της ευρύτερης περιοχής. Η περιοχή χαρακτηρίζεται τόσο από το ιδιαίτερο φυσικό περιβάλλον (φαράγγια, λόφους, βουνά, πεδινές καλλιεργήσιμες εκτάσεις, με παρουσία σπάνιας χλωρίδας και πανίδας) όσο και από το δομημένο περιβάλλον με την ξεχωριστή αρχιτεκτονική που αποτελεί μίξη όψιμου νεοκλασικισμού με στοιχεία ντόπιας παραδοσιακής αλλά και βενετσιάνικης αρχιτεκτονικής.

Με τις συντονισμένες προσπάθειες των εκάστοτε δημόσιων φορέων αλλά κυρίως των κατοίκων του χωριού, οι Αρχάνες σταδιακά εξελίχθηκαν σε σημαντικό οικονομικό, πολιτιστικό και τουριστικό κέντρο. Ήδη, αποτελούν χωριό πρότυπο όχι μόνο για την αναπτυξιακές δραστηριότητες των τελευταίων χρόνων αλλά και για το υψηλό βιοτικό και πνευματικό επίπεδο των κατοίκων τους. Επίσης αξίζει να επισημανθεί ότι οι Αρχάνες και κατ' επέκταση η Ελλάδα, κατέκτησαν σημαντική διάκριση στον διαγωνισμό της "Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Αγροτική Ανάπτυξη και Αναβάθμιση Χωριών" και τη "Διεθνή Ένωση R.E.D. (Ruralite - Environment - Development) για το Ευρωπαϊκό Βραβείο 2000 Αναβάθμισης Χωριών με τίτλο: "Δεν υπάρχει παρελθόν χωρίς

μέλλον", όπου η χώρα μας έλαβε μέρος (με την υποστήριξη του υπουργείου Γεωργίας) με τρεις υποψηφιότητες. Στόχος του διαγωνισμού ήταν η διάκριση εκείνων των χωριών της Ευρώπης, που με την πρωτοβουλία και τη συμμετοχή των πολιτών καθώς και των αρμοδίων

αρχών, είχαν ως αποτέλεσμα την αναβάθμισή τους και την ανάπτυξη της περιοχής. Με την εκπόνηση ειδικών μελετών εντοπίστηκαν τα προβλήματα και οι προοπτικές του τόπου και δημιουργήθηκαν ειδικά προγράμματα δράσης του Δήμου, τα οποία υποστηρίχθηκαν ενεργά από τους κατοίκους. Η υλοποίηση των προγραμμάτων αυτών επέφερε ριζικές αλλαγές στην εικόνα του οικισμού, στην ποιότητα ζωής των κατοίκων, στην ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος, των αρχαιολογικών χώρων κτλ. Επιπλέον πήρε το χρυσό βραβείο Περιβάλλοντος «Ελευθέριος Πλατάκης» του Πανεπιστημίου Κρήτης για τις παρεμβάσεις που έχει κάνει σε σχέση με την προστασία και ανάδειξη τόσο στο φυσικό όσο και στο δομημένο περιβάλλον το 2001

Σήμερα, οι Αρχάνες αποτελούν την έδρα του Δήμου Αρχανών και έχουν να επιδείξουν σπουδαία αγροτική, πολιτιστική και τουριστική δραστηριότητα. Διαθέτουν Ειρηνοδικείο, Αστυνομικό Σταθμό, Ταχυδρομείο, ΟΤΕ, ΔΕΗ, Τράπεζες, Κέντρο Υγείας, Παράρτημα Ωδείου, θερινό κινηματογράφο, παραδοσιακά καφενεία, ταβέρνες αλλά και αξιόλογη καλλιτεχνική κίνηση το καλοκαίρι.

Οι Αρχάνες έχουν υποδειγματική ανάπλαση και σε κάθε βήμα του ο τουρίστας – επισκέπτης αισθάνεται την εκλεπτυσμένη αισθητική και την ισορροπία ανάμεσα στο παλιό και το καινούργιο.

Το ενδιαφέρον του τουρίστα – επισκέπτη κατά την παραμονή του στις Αρχάνες παραμένει αμείωτο για πολλές ημέρες με τις διάφορες ενασχολήσεις που μπορεί να έχει. Η περιήγηση του στις Αρχάνες θα τον ενθουσιάσει. Έχει την ευκαιρία να επισκεφθεί τα μουσεία της κωμόπολης ανακαλύπτοντας την ιστορία της περιοχής μέσα από τα ευρήματα των Μινωικών και Βυζαντινών χρόνων μέχρι και τα εκθέματα λαογραφικής τέχνης. Ωστόσο, πλήθος κτιρίων θαυμάσιας αρχιτεκτονικής και βυζαντινές εκκλησίες επιβεβαιώνουν το χαρακτηρισμό των Αρχανών ως πρότυπο παραδοσιακό οικισμό.

Οι επιλογές λοιπόν είναι πολλές. Πιο συγκεκριμένα, ο τουρίστας – επισκέπτης, ανάλογα με τα ενδιαφέροντά του μπορεί να επισκεφτεί και να θαυμάσει:

- Αρχαιολογικούς χώρους, μνημεία (όπως είναι ο μινωικός ναός στα Ανεμόσπηλια, το μινωικό νεκροταφείο στο Φουρνί, η μινωική έπαυλη στο Βαθύπετρο, το

μινωικό ανάκτορο στην Τουρκογειτονιά, το Ιερό στην κορυφή του Γιούχτα, το υδραγωγείο Μοροζίνι, το Ηρώ των Πεσότων).

- Βυζαντινές εκκλησίες, μοναστήρια και ξωκλήσια (η Υπαπαντή ή Αγία Τριάδα, η Παναγία των Αρχανών που δεν αποτελεί μόνο ένα ιερό τόπο λατρείας αλλά και ένα ιστορικό εκκλησιαστικό και εθνικό τοπικό μουσείο, έχει ανακαινισθεί πλήρως και έχει εφοδιαστεί ταυτόχρονα με συναγερμό ασφαλείας. Ο Μιχαήλ Αρχάγγελος, η Αγία Παρασκευή Περιβολίων, ο Άγιος Νικόλαος, ο Άγία Γεώργιος, ο Αφέντης Χριστός, ο Άγιος Μάμας, η Παναγία Βαθυπέτρου – Γενέσιο της Θεοτόκου, η Αγία Παρασκευή Βαθυπέτρου κτλ.).
- Μουσεία (το Αρχαιολογικό Μουσείο του οποίου η αρχαιολογική συλλογή δημιουργήθηκε το 1993 με πρωτοβουλία των αρχαιολόγων Γιάννη και Έφης Σακελλαράκη, το Λαογραφικό μουσείο όπου παρουσιάζονται εκθέματα από την παράδοση αλλά και την καθημερινή ζωή των Αρχανών, το Μουσείο Κρητικής Ιστορίας και Παράδοσης που εκθέτονται αντικείμενα που αντιπροσωπεύουν την Κρητική Ιστορία και Παράδοση από τον 9ο αιώνα μέχρι σήμερα και τα οποία συγκεντρώθηκαν από διάφορα χωριά της Κρήτης, το εργαστήριο και η έκθεση γλυπτικής του γλύπτη Τζομπανάκη Μανόλη και της χαράκτριας συζύγου του Κριτσωτάκη Αριστέας, η Φάμπρικα «Ελένη» μια πετρόκτιστη φάμπρικα λαδιού που βρίσκεται στην Τουρκογειτονιά ή αλλιώς Μεσοχωριά, που χτίστηκε το 1870 πάνω σε μινωική τοιχοποιία ακολουθώντας τις ιδιαιτερότητες της ντόπιας αρχιτεκτονικής και αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι μιας περιοχής γεμάτης αρχαιολογικών ευρημάτων).
- Χώρους παραγωγής, μονάδες έκθεσης και τυποποίησης παραδοσιακών αγροτικών προϊόντων (μονοκαλλιεργούμενες εκτάσεις αμπελώνων και ελαιώνων, Οίκος Οίνου και Γευσιγνωσίας, Γεωργικός Συνεταιρισμός Αρχανών, μονάδα τυποποίησης πιστοποιημένου βιολογικού οίνου, μονάδες τυποποίησης αγροτικών παραδοσιακών προϊόντων κτλ.).
- Σπήλαια (το σπηλαιώδες χάσμα του Ιερού του Γιούχτα, το Χωστό νερό, το Σπήλαιο του Στραβομύτη, τα Ανεμόσπηλια).
- Φαράγγια (το Κνωσανό Φαράγγι ή Αγίας Ειρήνης. Η περιοχή του φαραγγιού, η οποία ονομάζεται και Παράδεισος, έχει χαρακτηριστεί ως τόπος ιδιαίτερου φυσικού κάλλους και έχει ενταχθεί στο δίκτυο Natura 2000).
- Το όρος Γιούχτα (περιοχή δικτύου Natura 2000), Ο Γιούχτας έχει χαρακτηριστεί ως αναδασωτέα έκταση (1969), ως Τοπίο Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους (από το

1970) και προστατεύεται ως αρχαιολογικός χώρος (από το 1980). Ενώ έχει ανακηρυχθεί ως Σημαντικός Βιότοπος σε Ευρωπαϊκό Επίπεδο. Εκεί στην περιοχή, εκτός από το υδραγωγείο του Μοροζίνη, υπάρχει και το Κέντρο Ενημέρωσης Πληροφόρησης - Μουσείο Φυσικής Ιστορίας του Οικολογικού Αρχαιολογικού Πάρκου "Γιούχτα",

- Τον αναπλασμένο οικιστικό πυρήνα του δήμου με τα αναστηλωμένα παραδοσιακά κτίρια, τα πεζοδρομημένα σοκάκια, την πλατεία, το πάρκο Αϊ Γιάννη του Μαγγανίτη καθώς και το δασικό ασύλλιο στην περιοχή Κεφάλα.
- Η λειτουργία Δημοτικού Θερινού Κινηματογράφου ο «Παράδεισος», ενταγμένος στο δίκτυο θερινών κινηματογράφων του Υπ. Πολιτισμού, σε χώρο εναρμονισμένο με την αισθητική του οικισμού και την ελληνική παράδοση των θερινών σινεμά.
- Παράλληλα, η πολύ κοντινή απόσταση από το Ηράκλειο, τη Κνωσό κτλ. καθιστά εύκολη την πρόσβαση στους αρχαιολογικούς χώρους, τα μουσεία, τα λοιπά αξιοθέατα, τα καταστήματα αλλά και στην νυχτερινή ζωή της πόλης, ενώ οι λάτρεις του ήλιου και της θάλασσας μπορούν να απολαύσουν τις όμορφες κοντινές παραλίες.

Επίσης, στην όμορφη πλατεία των Αρχανών μπορεί κανείς να απολαύσει ποικιλία

μεξέδων στις πανέμορφες ταβέρνες με την αυθεντική Κρητική παραδοσιακή κουζίνα, όπως και να γευθεί τα περίφημα βραβευμένα κρασιά των Αρχανών. Στα παραδοσιακά λιοτρίβια (φάμπρικες) και τα πατητήρια θα ανακαλύψει τον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι του χωριού παρήγαγαν από αιώνες πριν τα θαυμαστά προϊόντα, το λάδι και το κρασί. Το καλοκαίρι μπορεί να συμμετέχει στον τρύγο του αμπελιού παίρνοντας μέρος στην γιορτή του Αρχανιώτη αγρότη αλλά και σε άλλες αγροτικές δραστηριότητες και πολιτιστικές εκδηλώσεις.

Για τους λάτρεις της φύσης και της πεζοπορίας υπάρχουν πολλές επιλογές: πηγαίνοντας στο Γιούχτα, το ιερό βουνό των Αρχανών όπου σύμφωνα με το θρύλο έχει ταφεί ο πατέρας των Θεών και των ανθρώπων Δίας, θα μαγευτεί από τα αρώματα των σπάνιων βοτάνων και την μοναδική άγρια φύση. Ακολουθώντας το ευρωπαϊκό μονοπάτι E4 θα διασχίσει το Συλλαμιανό φαράγγι, κάτω από την σκιά των αιωνόβιων δρυών και πλατάνων

Έτσι λοιπόν, εκτός από τις επισκέψεις του σε μνημεία και σε αρχαιολογικούς χώρους των Αρχανών, μπορεί να λάβει μέρος σε διάφορες δραστηριότητες εκ των οποίων είναι:

- Η συμμετοχή στα ήθη και έθιμα του χωριού, στις πολιτιστικές εκδηλώσεις του δήμου των Αρχανών και της ευρύτερης περιοχής (πανηγύρια, μουσικές εκδηλώσεις, παραδοσιακοί χοροί, θεατρικές παραστάσεις, θερινός κινηματογράφος).
- Η συμμετοχή στο μάζεμα των σταφυλιών από τα μέσα Ιουλίου και στη διαδικασία παραγωγής κρασιού στον οινοποιητικό συνεταιρισμό του Δήμου.
- Η συμμετοχή στην ελαιοσυγκομιδή και στη παραγωγή λαδιού στο τοπικό ελαιοτριβείο από αρχές Νοέμβρη μέχρι τέλος Γενάρη.
- Η συμμετοχή στα φημισμένα καζάνια (ρακοκάζανα) παρασκευής ρακί και στα τρικούβερτα γλέντια που ακολουθούν από τέλος Οκτώβρη έως αρχές Γενάρη.
- Η εκπαίδευση στις διατροφικές συνήθειες της περιοχής, επίδειξη παραδοσιακού τρόπου παρασκευής γευμάτων, γλυκών του κουταλιού και ζύμωμα ψωμιού.
- Το μάζεμα φρέσκων λαχανικών από διπλανό περιβόλι.
- Οι περιηγήσεις στην ύπαιθρο, περίπατοι στον παραδοσιακό οικισμό και επαφή με τους κατοίκους της περιοχής.
- Το αγνάντεμα του πετάγματος του γυπαετού από συγκεκριμένα παρατηρητήρια του Γιούχτα.
- Η επίσκεψη σε τοπικό εργαστήριο αγγειοπλαστικής μέσα στον οικισμό.
- Η επίσκεψη σε εργαστήριο παρασκευής γλυκών του κουταλιού, μαρμελάδας και τυποποίησης αμπελόφυλλων και σαλιγκαριών.
- Οι βόλτες με κρητικά άλογα που υπάρχουν σε γειτονική φάρμα.
- Mountain bike.

Επομένως, οι Αρχάνες θεωρούνται από τις ομορφότερες κωμοπόλεις της Κρήτης με πλακόστρωτα στενά σοκάκια, πολλά αναπαλαιωμένα νεοκλασικά κτίρια βαμμένα με γήινα χρώματα, παραδοσιακά καφενεία και φιλόξενα μικρά ξενοδοχεία (<http://www.archanes.gr>).

4.4 ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ ΑΡΧΑΝΩΝ

Οι Αρχάνες διαθέτουν άφθονα καταλύματα με σύγχρονη ή παραδοσιακή αρχιτεκτονική και άνετα δωμάτια για μια ευχάριστη διαμονή των τουριστών – επισκεπτών, εκ των οποίων είναι:

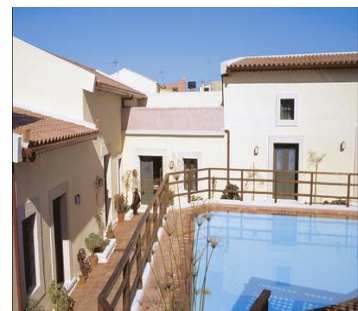
➤ “VILLA ARCHANES”

Η “Villa Archanes” είναι ένα συγκρότημα με πολυτελή παραδοσιακά διαμερίσματα, που βρίσκεται στους πρόποδες του Γιούχτα στον οικισμό των Αρχάνων. Πρόκειται για ένα αυθεντικό αναπαλαιωμένο κρητικό αρχοντικό του 1890 που αναπαλαιώθηκε το χειμώνα του 2000, διατηρώντας ανέπαφα τα θεμέλια, τους πέτρινους τοίχους του, τον σκελετό και το ξύλο. Η “Villa Archanes” αποτελείται από 6 διαμερίσματα με δυνατότητα φιλοξενίας 2-7 ατόμων, καθ’ όλη την διάρκεια του χρόνου. Τα διαμερίσματα συνδυάζουν την παραδοσιακή αρχιτεκτονική με όλες τις σύγχρονες ανέσεις. Τέσσερα από αυτά έχουν τα ονόματα των αντίστοιχων εποχών του έτους, και συμβολίζουν τον ρυθμό της ζωής και της φύσης, δηλ. τον θάνατο και την αναγέννησή της, ενώ τα άλλα δύο έχουν τα ονόματα του Διονύσου (θεού της τέρψης, της επικοινωνίας και της γονιμότητας) και της Αριάδνης (που γέννησε τον Στάφυλο και τον Οινοπίωνα). Στους χώρους της “Villa Archanes” οι τουρίστες – επισκέπτες θα μπορούν να απολαύσουν αγνά οικολογικά προϊόντα της παραδοσιακής κρητικής κουζίνας, ενώ διαθέτει επίσης παραδοσιακό καφενείο και πισίνα.

Η διαμονή εκεί θα είναι άνετη καθώς στα δωμάτια υπάρχουν πολλές διευκολύνσεις: κουζίνα με φούρνο, κλιματισμός, δορυφορική τηλεόραση, ραδιόφωνο, ψυγείο, χρηματοκιβώτιο και σεσουάρ.

Αποτελεί μια καλή επιλογή για ανθρώπους με ευαισθησίες, ιδιαίτερη συμπάθεια για τη φύση και την επιθυμία για ανάπαυση, διατροφή με αγνά οικολογικά προϊόντα, διασκέδαση και επικοινωνία με τους ντόπιους και χρόνο για περισυλλογή. Ο φιλοξενούμενος έχει τη δυνατότητα να συμμετέχει σε αγροτικές και άλλες δημιουργικές δραστηριότητες που σχετίζονται με τη φύση και την κρητική αγροτική παράδοση (<http://www.agrotravel.gr>).

➤ ΑΡΝΑΟΥΤΑΚΗ ΑΝΤΩΝΙΑ – ΟΡΕΣΤΗΣ - “VILLA ORESTIS”

Το ξενοδοχείο των Αρναουτάκη Αντωνία και Ορέστη “Villa Orestis” βρίσκεται στις Άνω Αρχάνες. Παρέχει χώρο για τα παιδιά, κλιματισμό, τηλεόραση, parking, ασφάλεια. Οι χώροι είναι άνετοι και φωτεινοί, διακοσμημένοι με ιδιαίτερη

φροντίδα και γούστο. Οι τουρίστες – επισκέπτες θα μπορούν να απολαύσουν την φιλική και ζεστή φιλοξενία κατά την παραμονή τους εκεί, αλλά και να θαυμάσουν, να περιηγηθούν στο παραδοσιακό οικισμό των Αρχανών (<http://www.villaorestis.gr>).

➤ “KALIMERA ARCHANES VILLAGE”

Το “Kalimera Archanes Village” βρίσκεται στο κέντρο των Αρχανών, σε απόσταση περίπου 15 χλμ. από το Ηράκλειο. Το φιλόξενο αλλά και ήσυχο περιβάλλον του συγκροτήματος απευθύνεται σε τουρίστες – επισκέπτες που ψάχνουν να βρουν στις διακοπές τους έναν συνδυασμό γαλήνης, ποιότητας και άνεσης. Το “Kalimera Archanes Village” αποτελείται από 3 ανεξάρτητα διατηρητέα κτίρια: τη Δροσοσταλίδα, την Αύρα και τη Ζέφυρο. Αυτά τα 3 κτίρια έχουν πρόσφατα αναπαλαιωθεί με ιδιαίτερη φροντίδα και

είναι εναρμονισμένα με το αρχιτεκτονικό ύφος του οικισμού. Το παραδοσιακό στοιχείο που υπάρχει στην διακόσμηση και την επίπλωση συναντά τη λειτουργικότητα και τις ανέσεις ενός σύγχρονου καταλύματος, παρέχοντας έτσι στον τουρίστα – επισκέπτη μοναδικές στιγμές χαλάρωσης. Οι διάφορες δραστηριότητες που προσφέρει η περιοχή (όπως φυσικό τοπίο, αρχαιολογικοί χώροι, βυζαντινοί ναοί) καθιστούν το “Kalimera Archanes Village” έναν από τους πιο ιδανικούς προορισμούς διακοπών.

Το κτίριο «Δροσοσταλίδα» μπορεί να φιλοξενήσει στους άνετους χώρους του 2-4 επισκέπτες. Στο ισόγειο διαθέτει καθιστικό με τζάκι, πλήρως εξοπλισμένη κουζίνα με χώρο φαγητού και μπάνιο. Μια ξύλινη σκάλα οδηγεί σε όροφο, όπου βρίσκεται ένα κλιματιζόμενο υπνοδωμάτιο που έχει διακοσμηθεί με φροντίδα, καθώς και ένα μεγάλο μπαλκόνι με εξαιρετική θέα στο ανατολικό μέρος του Γιούχτα. Η επίπλωση και η διακόσμηση, με ξύλινα έπιπλα – αντίκες, κρύσταλλα και πορσελάνες, έγιναν με προσεκτική επιλογή και δίνουν στις «Δροσοσταλίδες» ένα ιδιαίτερο ύφος που θα εκτιμήσει ο απαιτητικός τουρίστας – επισκέπτης.

Το άλλο κτίριο λέγεται «Αύρα» είναι διώροφο και φιλοξενεί 2-3 άτομα. Επίσης, αποτελεί μοναδικό συνδυασμό παραδοσιακού στοιχείου και λειτουργικότητας. Στο ισόγειο υπάρχει άνετο καθιστικό με τζάκι, πλήρως εξοπλισμένη κουζίνα με χώρο φαγητού και μπάνιο, ενώ παράλληλα διαθέτει πρόσβαση στην αυλή. Στο δεύτερο επίπεδο βρίσκεται το υπνοδωμάτιο, με ξύλινη επίπλωση και παραδοσιακή ζωγραφισμένη κούνια μωρού καθώς και ένα μεγάλο μπαλκόνι, με θέα στην πόλη και στο βουνό, που φέρνει τον τουρίστα – επισκέπτη σε επαφή με την αύρα του τοπίου.

Το επόμενο κτίριο λέγεται «Ζέφυρος» και μπορεί να παρέχει φιλοξενία σε 5 τουρίστες – επισκέπτες. Θεωρείται η ιδανική επιλογή για οικογενειακές διακοπές. Στο ισόγειο υπάρχει ευρύχωρο καθιστικό με τζάκι, πλήρως εξοπλισμένη κουζίνα με χώρο φαγητού και μπάνιο, ενώ παράλληλα διαθέτει δυνατότητα πρόσβασης στην αυλή και στον κήπο. Στον όροφο βρίσκονται επίσης ένα ακόμα μπάνιο με μαρμαρίνη επένδυση και τρία υπνοδωμάτια, εκ των οποίων το πρώτο διαθέτει διπλό κρεβάτι, το δεύτερο δύο μονά κρεβάτια, ενώ το τρίτο ένα μονό κρεβάτι. Ωστόσο, και τα τρία δωμάτια είναι κλιματιζόμενα με παραδοσιακή επίπλωση, διαθέτουν ξύλινη οροφή και έχουν πρόσβαση σε μεγάλο μπαλκόνι. Η ζεστή ατμόσφαιρα του «Ζέφυρου» αναμένει τους τουρίστες – επισκέπτες για να τους προσφέρει αξέχαστες οικογενειακές στιγμές.

Επιπλέον, στο ισόγειο του κτιρίου «Ζέφυρος», υπάρχει μια αυτόνομη σουίτα που λέγεται «Όστρια» και μπορεί να φιλοξενήσει δύο ακόμα επισκέπτες. Ο άνετος, φωτεινός χώρος που διαθέτει περιλαμβάνει καθιστικό με τριθέσιο καναπέ (που ανοίγοντας γίνεται κρεβάτι), παραδοσιακή ξυλόσομπα με επένδυση πορσελάνης, μικρή κουζίνα και μπάνιο. Η σουίτα αυτή χωρίζεται από το κτίριο «Ζέφυρος» με μια πόρτα και μπορεί να χρησιμοποιηθεί ανεξάρτητα ή και σε συνδυασμό με αυτό. Θεωρείται κατάλληλη επιλογή για αυτούς που έχουν επιθυμία να εξασφαλίσουν στις οικογενειακές διακοπές τους, στιγμές ανεξαρτησίας.

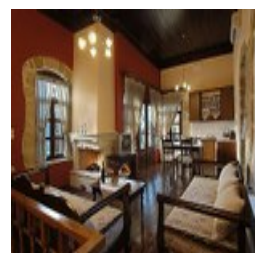
Η αυλή και ο κήπος του “Kalimera Archanes Village” επιτρέπουν στους τουρίστες – επισκέπτες να απολαύσουν το Μεσογειακό κλίμα, ενώ έχουν την δυνατότητα να πάρουν εκεί το πρωινό ή το γεύμα τους. Επίσης μπορούν να δοκιμάσουν παραδοσιακές νοστιμιές (ντάκος, ρακί κτλ.) και να μοιραστούν με τους φίλους τους ξεκούραστες στιγμές σε ένα ήσυχο και απόλυτα ιδιωτικό περιβάλλον (<http://www.archanes-village.gr>).

➤ “ΑΡΧΟΝΤΙΚΟ” ΤΩΝ ΑΡΧΑΝΩΝ”

Το “Αρχοντικό” είναι ένα συγκρότημα με παραδοσιακά διαμερίσματα 4 αστέρων, στο κέντρο του παραδοσιακού οικισμού Αρχανών, στους πρόποδες του ιερού βουνού Γιούχτα. Κτίστηκε το 1893, και θεωρείται ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα της τοπικής αρχιτεκτονικής. Με πέρασμα των χρόνων, το Αρχοντικό έπαιξε σημαντικό ρόλο στην ιστορία των Αρχανών. Αναπαλαιώθηκε με ιδιαίτερη προσοχή και σεβασμό στην ιστορία του διατηρώντας την αρχιτεκτονική φυσιογνωμία του κτιρίου και δίνοντας νέα διάσταση στην έννοια «παραδοσιακό». Έχει χαρακτηριστεί διατηρητέο σύμφωνα με απόφαση του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου Ελλάδος.

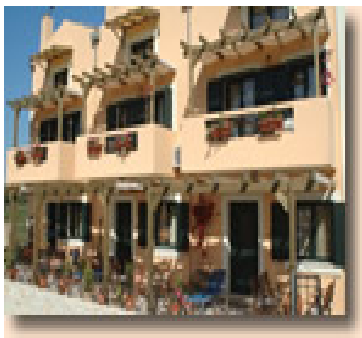
Το Αρχοντικό αποτελείται από 4 ανεξάρτητα και πλήρως εξοπλισμένα διαμερίσματα 2 έως 4 ατόμων που λειτουργούν καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου και διαθέτουν άνετο καθιστικό και τζάκι, υπνοδωμάτια με μεταλλικά παραδοσιακά κρεβάτια, παρέχοντας όλες τις σύγχρονες ανέσεις. Όλοι οι χώροι

του “Αρχοντικού” είναι διακοσμημένοι με κεντήματα της εποχής, χειροποίητα έπιπλα και σκαλιστές αντίκες.

Επιπλέον, διαθέτει πανέμορφη εσωτερική αυλή με τοποθετημένες πάνω της, πέτρες πελεκισμένες στο χέρι, ενώ μέσα σε μια πανδαισία χρωμάτων και αρωμάτων από την πληθώρα των λουλουδιών, όπως μόνο η νοικοκυρά των Αρχανών ξέρει να δημιουργεί ο τουρίστας – επισκέπτης έχει την δυνατότητα να απολαύσει τον καφέ, τη ρακί του αλλά και πληθώρα ροφημάτων από τα μοναδικά βότανα του ιερού βουνού Γιούχτα ή να γευθεί λιχουδιές, φτιαγμένες με μεράκι από τους ιδιοκτήτες του σπιτιού (<http://arhonticoarhanes.gr>).

► “ΝΕΡΑΪΔΟΣΠΗΛΙΟΣ”

Το όνομα Νεραϊδόσπηλιος προέρχεται από έναν τοπικό μύθο των Αρχανών, που αναφέρεται σε ένα σπηλαίο όπου η παράδοση το θέλει ως χώρος εμφάνισης νεραίδων.

Τα παραδοσιακά διαμερίσματα Νεραϊδόσπηλιος αποτελούνται από 3 μεζονέτες και τρία στούντιο και διαθέτουν καθιστικό, TV/DVD, αυτόνομη θέρμανση, κλιματισμός, σεσουάρ, σίδερο, πλήρως εξοπλισμένη κουζίνα, χρηματοκιβώτιο και τζάκι (μόνο στα δυάρια).

Επίσης, στα παραδοσιακά διαμερίσματα Νεραϊδόσπηλιος υπάρχει άνετο parking, καφετέρια ενώ, αποτελούν το ιδανικότερο ορμητήριο για να απολαύσει κάποιος τις ομορφιές της περιοχής.

Τα διαμερίσματα λειτουργούν όλο το χρόνο (<http://www.neraidospilios.gr>).

▶ “ΙΑΝΘΟΣ”

Το ξενοδοχείο “Ίανθος” είναι ένα ωραίο παράδειγμα παραδοσιακής κρητικής αρχιτεκτονικής. 150 χρόνια αργότερα και μετά από μια προσεκτική και λεπτομερή ανακαίνιση, αποτελεί μια ιδανική επιλογή γι’ αυτούς που αναζητούν να κάνουν εναλλακτικές διακοπές. Βρίσκεται στις Κάτω Αρχάνες και λειτουργεί καθ’ όλη τη διάρκεια του έτους. Περιλαμβάνει 2 ορόφους με μια σοφίτα και ένα χωριστό φούρνο σπιτιού. Περιβάλλεται από πλατιά πλακόστρωτη αυλή και κήπο.

Ο Ίανθος παρέχει στους φιλοξενούμενους του μοντέρνες εγκαταστάσεις και υπηρεσίες με ιδιαίτερη φροντίδα και εναρμονισμένες στο παραδοσιακό περιβάλλον των επίπλων και άλλων πραγμάτων που θα τους πάει στο παρελθόν και θα διασφαλίσει μια ευχάριστη διαμονή σε οικογένειες και μεγάλες παρέες φίλων. Με λίγα λόγια ο Ίανθος θα συγκινήσει τον καθένα από τη φυσική του ομορφιά και το αξέχαστο ταξίδι στο χώρο και το χρόνο.

Το ξενοδοχείο Ίανθος βρίσκεται σε μια περιοχή μοναδικής φυσικής ομορφιάς και αρχαιολογικής σημασίας, μια περιοχή που περιλαμβάνεται στο NATURA 2000, ένα πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (το Natura 2000 είναι ένα Ευρωπαϊκό Οικολογικό Δίκτυο Ειδικών Ζωνών Διατήρησης για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας χλωρίδας και πανίδας. Η περιοχή των Αρχανών είναι η ιδανικότερη για τις δραστηριότητες όπως trekking, mountain bike (<http://www.ianthos.gr>).

▶ “ΤΡΟΥΛΛΟΣ”

Στο χωριό Αρχάνες, βρίσκεται το παραδοσιακό συγκρότημα διαμερισμάτων “Τρούλλος” στην περιοχή της Τουρκογειτονιάς, όπου οι ανασκαφές αποκάλυψαν πολύ ενδιαφέροντα ερείπια της Μινωικής περιόδου και όπου πιθανολογείται ότι οι βασιλείς της Κνωσού είχαν το θερινό τους κατάλυμα.

Το παραδοσιακό συγκρότημα διαμερισμάτων αποτελείται από 3 παραδοσιακές κατοικίες, οι οποίες είναι χωρισμένες σε διαμερίσματα (συνολικά 10), που χρονολογούνται από το 1871. Οι κατοικίες αυτές αναπαλαιώθηκαν πλήρως το 2004, με σεβασμό στην τοπική αισθητική και παράδοση και σκοπεύοντας, να δοθεί η ευκαιρία στους τουρίστες – επισκέπτες να γνωρίσουν ένα κομμάτι του Κρητικού πολιτιστικού χρώματος. Τα παραδοσιακά αρχιτεκτονικά στοιχεία όπως τα τζάκια, τα ξύλινα ταβάνια και τα έπιπλα

αντίκες, συνδυάζονται με όλες τις σύγχρονες ανέσεις όπως τον κλιματισμό, την τηλεόραση, τα μπάνια με ντουζιέρα ή μπανιέρα, καθώς και πλήρως εξοπλισμένες κουζίνες, με σκοπό να σας προσφέρουν κρητική φιλοξενία σ' ένα άνετο περιβάλλον. Οι εξωτερικοί χώροι αποτελούνται από μεγάλες πετρόχτιστες αυλές με πληθώρα οπωροφόρων δέντρων (όπως μανταρινιές, λεμονιές, νεραντζιές κτλ.) με παλιούς ξυλόφουρνους, ψησταριές και εξωτερικά μπαρ για να απολαύσει ο τουρίστας – επισκέπτης καφέ και κρητικά παραδοσιακά εδέσματα, καθώς και μεγάλες ξύλινες πέργκολες με πανοραμική θέα το βουνό Γιούχτας και την ευρύτερη περιοχή της κοινοπόλεως των Αρχανών.

Η διαμονή στους χώρους αυτούς αποτελεί μια πολύ καλή επιλογή για χειμερινές ή καλοκαιρινές εξορμήσεις. Αλλά και για τους λάτρεις της παραδοσιακής φιλοξενίας και της φύσης είναι ένα ιδανικό ησυχαστήριο για χαλάρωση, περισυλλογή, μελέτη και γνώση της ευρύτερης περιοχής των Αρχανών με τις αρχαιότητες και τις φυσικές ομορφιές της (<http://www.troullos.gr>).

➤ “ELIATHOS”

Το κτιριακό συγκρότημα «Eliathos» βρίσκεται 500 μ. περίπου από το ιστορικό χωριό των Αρχανών, Είναι χτισμένο στην πλαγιά μιας καταπράσινης έκτασης 10 στρεμμάτων μέσα σε ελαιώνες και αμπελώνες, έχοντας θέα το επιβλητικό βουνό του Γιούχτας, τον παραδοσιακό οικισμό των Αρχανών και το απέραντο γαλάζιο του κόλπου του Ηρακλείου. Αποτελείται από 6 υπέροχα καταλύματα (2 στούντιο με ένα υπνοδωμάτιο «οντά» δηλ. σοφίτα που φιλοξενούν

έως 3 άτομα, 2 οικογενειακές και 2 superior κατοικίες για 4 έως 8 άτομα,) που είναι φτιαγμένα με ιδιαίτερη φροντίδα και γούστο με ονόματα που παραπέμπουν σε ουράνιους αστερισμούς όπως Αυγερινός, Ηριδανός.

Οι κατοικίες και τα στούντιο μπορούν να λειτουργήσουν αυτόνομα, αλλά αν κάποιος επιθυμεί μεγαλύτερο χώρο υπάρχει η δυνατότητα να λειτουργήσουν ως ένα κτίριο, αφού επικοινωνούν μεταξύ τους. Τα καταλύματα αυτά ξεχωρίζουν για την υψηλή αισθητική τους, την ομορφιά, τους άνετους και φιλόξενους χώρους. Η εξωτερική άποψη του συγκροτήματος είναι απόλυτα εναρμονισμένη με τον περιβάλλοντα χώρο, ακολουθώντας το παραδοσιακό ύφος της περιοχής των Αρχανών. Το εκλεπτυσμένο ύφος των εσωτερικών χώρων σε συνδυασμό με την σύγχρονη αντίληψη παροχής υπηρεσιών εξασφαλίζουν στον τουρίστα – επισκέπτη μια ευχάριστη και άνετη διαμονή. Όλοι οι χώροι είναι άνετοι και φωτεινοί, διακοσμημένοι με μοντέρνα έπιπλα και ποιοτικά αντικείμενα επιλεγμένα με γούστο. Περιλαμβάνουν καθιστικό με τζάκι, λουτρό με υδρομασάζ, πλήρως εξοπλισμένη κουζίνα και όμορφες βεράντες με πέργκολα για να απολαμβάνουν οι επισκέπτες το καταπληκτικό φυσικό τοπίο.

Το κτιριακό συγκρότημα «Eliathos» θεωρείται ένας ιδανικός προορισμός αναζωογόνησης και χαλάρωσης καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου. Οι τουρίστες – επισκέπτες έχουν την ευκαιρία να απολαύσουν ένα ζεστό και φιλικό περιβάλλον, και την απόλυτη ηρεμία της φύσης (<http://www.eliathos.gr>).

➤ “TZIBAEPH”

Το TZIBAEPH SUITES βρίσκεται στον οικισμό των Αρχανών σε απόσταση 8 χλμ. από την Κνωσό. Σε κοντινή απόσταση, υπάρχουν πολλές ταβέρνες και εστιατόρια με ελληνικό στυλ, supermarkets και πλήθος καταστημάτων για τα ψώνια των τουριστών – επισκεπτών κατά τη διάρκεια παραμονής τους.

Το TZIBAEPH SUITES αποτελείται από 4 δίχωρες πολυτελείς σουίτες με οντά 80m² η κάθε μια σε έκταση 2000m². Παρέχονται κλιματισμός, πλήρη εξοπλισμένη κουζίνα, μπάνιο με υδρομασάζ, τζάκι, τηλεόραση, δορυφορικά κανάλια, DVD, χώρο για barbecue, parking, συναγεμιά.

Εκεί κοντά βρίσκεται το εστιατόριο TZIBAERI, το οποίο είναι ένα από τα γνωστότερα εστιατόρια στις Αρχάνες. Διαθέσει άψογο σέρβις σε ένα φιλικό περιβάλλον. Ενώ ο κάθε τουρίστας – επισκέπτης έχει την δυνατότητα να απολαύσει την Κρητική φιλοξενία σε συνδυασμό με τις ιταλικές γνώσεις και την παραδοσιακή κουζίνα σε μια ωραία, ήρεμη και οικογενειακή ατμόσφαιρα (<http://www.tzivaeri.gr>).

➤ “ΠΕΤΡΟΤΕΧΝΑ”

Στις Κάτω Αρχάνες, σε ένα μέρος με αξιοζήλευτη αρχιτεκτονική κληρονομιά, υπάρχουν οι παραδοσιακές κρητικές κατοικίες, όπου οι οικοδεσπότες περιμένουν να υποδεχτούν τους τουρίστες – επισκέπτες για να απολαύσουν την κρητική φιλοξενία.

Τα Πετρότεχνα αποτελούνται από 2 παραδοσιακά σπίτια που λέγονται "Οινώ" και "Ελαΐς". Είναι χτισμένα με πέτρα και βρίσκονται μέσα στα γραφικά σοκάκια των Κάτω Αρχανών, παράλληλα εναρμονίζονται με την αρχιτεκτονική του οικισμού, παρέχοντάς όλες τις ανέσεις που θα χρειαστεί κάποιος. Κάθε πρωί, παρέχεται ένα πλούσιο παραδοσιακό πρωινό, το οποίο προσφέρεται δωρεάν στους φιλοξενούμενούς τους.

Τα ονόματα των σπιτιών προέρχονται από την αρχαία κρητική μυθολογία. Πιο συγκεκριμένα, η Οινώ και η Ελαΐς ήταν αδερφές, μαζί με τη Σπερμώ, και εγγονές του Διόνυσου και της Αριάδνης. Όπως μαρτυρούν και τα ονόματά τους, χαρακτηρίζουν την αφθονία σε κρασί, λάδι και δημητριακά κάτι που θα συναντούσε ο οποιοσδήποτε ταξιδιώτης στην Κρήτη.

Η "Οινώ" είναι το πρώτο σπίτι από τα «Πετρότεχνα» και βρίσκεται σε γωνιακό σημείο των Κάτω Αρχανών. Είναι διώροφο και μπορεί να φιλοξενήσει μέχρι και 4 άτομα. Μπαίνοντας μέσα συναντάμε ένα μεγάλο ενιαίο χώρο που χρησιμοποιείται ως σαλόνι, ενώ διαθέτει και μία πλήρως εξοπλισμένη κουζίνα. Στο χώρο αυτό υπάρχουν, επίσης, μία τραπεζαρία, ένας καναπές που μπορεί να χρησιμοποιηθεί και ως κρεβάτι για ένα επιπλέον άτομο, και φυσικά,

το πολύ όμορφο τζάκι του σπιτιού. Ο κάτω όροφος επικοινωνεί με τον πάνω μέσω μίας ξύλινης σκάλας η οποία οδηγεί στα υπνοδωμάτια και στο μπάνιο του σπιτιού. Στα υπνοδωμάτια υπάρχουν ένα διπλό και ένα μονό κρεβάτι και αρκετός αποθηκευτικός χώρος.

Η «Ελαΐς» είναι το όνομα του δεύτερου σπιτιού, του οποίου η αρχιτεκτονική είναι παρόμοια με αυτή της «Οινώ», αλλά είναι λίγο μεγαλύτερο, φιλοξενώντας μέχρι και 5 άτομα. Ο κάτω όροφος διαθέτει κουζίνα, τραπεζαρία και καναπέ – κρεβάτι δίπλα στο τζάκι. Επίσης, υπάρχουν αποθηκευτικοί χώροι. Η κλασική ξύλινη σκάλα οδηγεί στον πάνω όροφο όπου βρίσκεται και η έκπληξη του σπιτιού. Μέσα στο δωμάτιο με το διπλό κρεβάτι υπάρχει ένας πολύ όμορφος ξύλινος οντάς που έχει ένα επιπλέον μονό κρεβάτι, ενώ, μπορεί να χρησιμοποιηθεί και ως μικρό σαλόνι για χαλάρωση. Στο πάνω όροφο, επίσης, υπάρχει ένα δωμάτιο με ένα μονό κρεβάτι και γραφείο εργασίας.

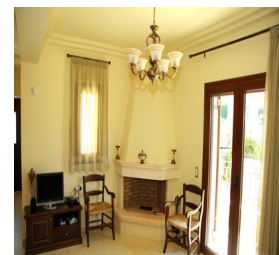
Τα σπίτια είναι σχεδιασμένα και διαθέτουν: Air condition, τζάκι, ηλεκτρική κουζίνα, ψυγείο, τηλέφωνο, πλήρης οικιακός εξοπλισμός, τηλεόραση, πλυντήριο, σίδερο σιδερώματος, πιστολάκι μαλλιών, επιτραπέζια παιχνίδια, βιβλία κτλ. ώστε οι φιλοξενούμενοι να μπορούν να συνδυάσουν την άνετη διαμονή τους με τον παραδοσιακό τρόπο ζωής στην Κρήτη, τις επαγγελματικές τους υποχρεώσεις με την περιπέτεια, και την απομόνωση με την ψυχαγωγία (<http://www.petrotechna.gr>).

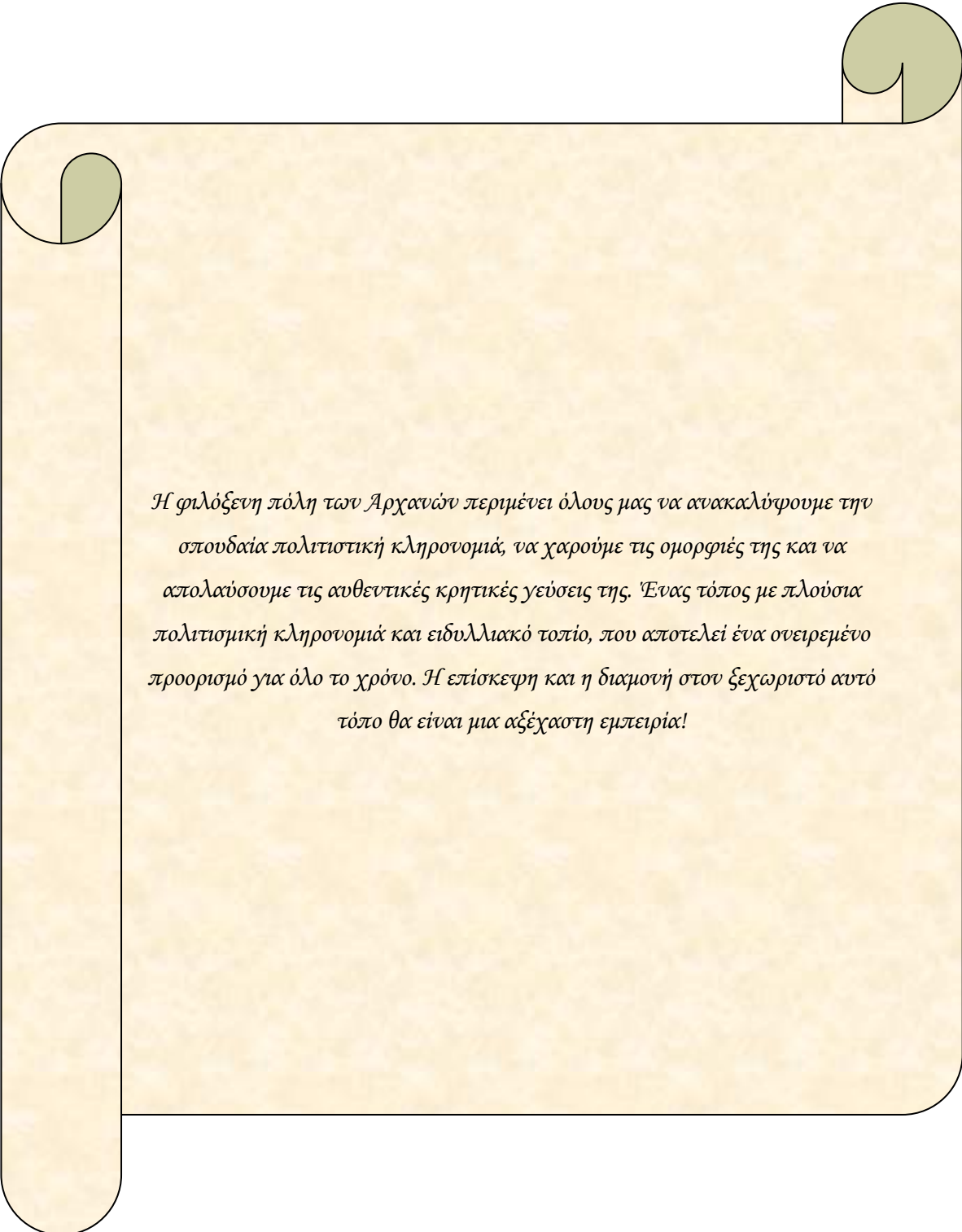
➤ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΙ ΞΕΝΩΝΕΣ “ΜΑΝΙΛΙ”

Οι παραδοσιακοί ξενώνες Μανίλι βρίσκονται στον παραδοσιακό οικισμό Αρχάνες, μόλις 150 μέτρα από την κοσμοπολίτικη πλατεία του χωριού στην ήσυχη και παραδοσιακή γειτονιά “Μανίλι”. Συνδυάζοντας το παραδοσιακό ύφος με τις ευκολίες του σύγχρονου, δημιουργήθηκε αυτός ο χώρος, με στόχο την ευχάριστη και άνετη διαμονή των τουριστών – επισκεπτών.

Το συγκρότημα ξενώνων ολοκληρώθηκε το 2008, έχοντας σκοπό την προσφορά μοναδικών εμπειριών διαμονής και χαλάρωσης. Κάθε ξενώνας – διαμέρισμα διαθέτει: πλήρως εξοπλισμένη κουζίνα, καθιστικό, 3 υπνοδωμάτια. 2 λουτρά, 1 WC, γυμναστήριο, αυτόνομη θέρμανση, κλιματισμό, ζεστό νερό, τζάκι, 2 τηλεοράσεις TFT, NOVA δορυφορική, τηλέφωνο adsl, σύνδεση internet, αυλή με barbecue, μπιλιάρδο, parking, αίθουσες παιχνιδιών με ποδοσφαιράκι (<http://www.manili.gr>).

Η φιλόξενη πόλη των Αρχαίων περιμένει όλους μας να ανακαλύψουμε την σπουδαία πολιτιστική κληρονομιά, να χαρούμε τις ομορφιές της και να απολαύσουμε τις αυθεντικές κρητικές γεύσεις της. Ένας τόπος με πλούσια πολιτισμική κληρονομιά και ειδυλλιακό τοπίο, που αποτελεί ένα ονειρεμένο προορισμό για όλο το χρόνο. Η επίσκεψη και η διαμονή στον ξεχωριστό αυτό τόπο θα είναι μια αξέχαστη εμπειρία!

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5ο

ΕΡΕΥΝΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟ ΣΤΙΣ ΑΡΧΑΝΕΣ

5.1 ΕΡΕΥΝΑ – ΥΠΑΡΧΕΙ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝ ΓΙΑ ΤΟ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΠΡΟΪΟΝ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΩΝ ΑΡΧΑΝΩΝ;

5.1.1 ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ

Στην περιοχή των Αρχανών έγινε έρευνα με την μορφή ερωτηματολογίων, για να διαπιστωθεί αν υπάρχει ενδιαφέρον για τον αγροτουρισμό και αν συντρέχουν οι προϋποθέσεις για την ανάπτυξη του.

Για την έρευνα χρησιμοποιήθηκε η χρήση ερωτηματολογίων. Το δείγμα που πήρε μέρος ήταν 40 άνθρωποι, που μένουν στον οικισμό των Αρχανών. Η δειγματοληψία ήταν τυχαία. Οι ερωτήσεις ήταν συνολικά 15. Το ερωτηματολόγιο συμπληρωνόταν μαζί με κουβέντα γύρω από τα θέματα που ερευνούσε το ερωτηματολόγιο, αφού κάθε ερώτηση έφερνε στο μυαλό των ανθρώπων καθημερινά τους προβλήματα.

Το ερωτηματολόγιο δημιουργήθηκε με σκοπό να διαπιστωθεί ποιες είναι οι απόψεις των κατοίκων των Αρχανών γύρω από το θέμα του αγροτουρισμού. Ο κάθε ερωτώμενος έπρεπε να απαντήσει σε 15 ερωτήσεις. Το πρώτο σκέλος ερωτήσεων 1 έως και 4 αφορούσαν σε κάποια προσωπικά στοιχεία όπως ηλικία, φύλο, επάγγελμα, τόπος κατοικίας. Αντίθετα, το δεύτερο σκέλος σε ερωτήσεις που αναφέρονταν σχετικά με το πώς κατανοούν την έννοια «Αγροτουρισμός», ποιες είναι οι αντιλήψεις τους για την ανάπτυξη του αγροτουρισμού, τα οφέλη και τις επιπτώσεις του στην τοπική τους κοινότητα. Επίσης, τι ενέργειες πρέπει να γίνουν ώστε να ενισχυθεί το αγροτουριστικό προϊόν από τις τοπικές αρχές, ποια πιστεύουν πως είναι η μοναδικότητα των Αρχανών, αν θα ήθελαν να αυξηθεί ο αριθμός των τουριστών που επισκέπτονται τις Αρχάνες και αν προτιμάνε τον αγροτουρισμό ή κάποιο άλλη μορφή τουρισμού.

Το ερωτηματολόγιο παρουσιάζεται στις επόμενες σελίδες.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ – ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΚΑΤΟΙΚΟΥΣ

Στα πλαίσια της ολοκλήρωσης της πτυχιακής μου εργασίας, πραγματοποιώ μια έρευνα. Ο κύριος στόχος της έρευνάς μου είναι να εξεταστεί αν υπάρχει ενδιαφέρον για το αγροτουριστικό προϊόν στις Αρχάνες.

A. ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

1. Σε ποια ζώνη ηλικίας ανήκετε;

α) Κάτω από 25

β) 26 – 34

γ) 35 – 44

δ) 45 – 54

ε) 55 και πάνω

2. Φύλο;

α) Αρσενικό

β) Θηλυκό

3. Είστε κάτοικος των Αρχανών;

α) Ναι

β) Όχι

4. Ποιο είναι το επάγγελμά σας;

.....
.....
.....

B. ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ / ΑΠΟΨΕΙΣ / ΠΡΟΣΔΟΚΙΕΣ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΙΣ ΑΡΧΑΝΕΣ

5. Τι καταλαβαίνετε με την έννοια «Αγροτουρισμός»;

.....
.....
.....

6. Νομίζετε ότι η ανάπτυξη του Αγροτουρισμού μπορεί να στηρίξει οικονομικά την τοπική κοινωνία;

α) Ναι

β) Όχι

Παρακαλώ απαντήστε γιατί

.....
.....
.....

7. Ποιος θα κερδίσει οικονομικά από την ανάπτυξη του Αγροτουρισμού;

α) Οι επιχειρηματίες

β) Οι τουριστικοί πράκτορες

γ) Η τοπική κοινότητα

8. Θα θέλατε να αυξηθεί ο αριθμός των τουριστών που επισκέπτονται τις Αρχάνες, καθ' όλη τη διάρκεια του έτους;

.....
.....
.....

9. Θα λέγατε ότι ο Αγροτουρισμός είναι ένας άριστος τρόπος προστασίας της τοπικής κοινότητας από την κοινωνικό-περιβαλλοντική ρύπανση;

α) Ναι

β) Όχι

Παρακαλώ απαντήστε γιατί

.....
.....
.....

10. Ποια είναι η μοναδικότητα – το πλεονέκτημα των Αρχανών;

.....
.....
.....

11. Θα λέγατε ότι αυτή η μοναδικότητα – το πλεονέκτημα των Αρχανών παίζει σημαντικό ρόλο ώστε να διαφοροποιεί τις Αρχάνες από άλλα χωριά της Κρήτης;

.....
.....
.....

12. Πιστεύετε ότι η ανάπτυξη του Αγροτουρισμού επιδρά αρνητικά στη φυσική ομορφιά των Αρχανών;

α) Ναι

β) Όχι

Αν Ναι απαντήστε γιατί

.....
.....
.....

13. Νομίζετε ότι οι τοπικές αρχές πρέπει να κάνουν κάτι για να ενισχύσουν το προϊόν του Αγροτουρισμού;

.....
.....
.....

14. Αν ήσασταν στη θέση ενός τουρίστα – επισκέπτη θα προτιμούσατε τον Αγροτουρισμό ή κάποια άλλη μορφή τουρισμού και ποια;

.....
.....
.....

15. Θα θέλατε να κάνετε κάποιο άλλο σχόλιο;

.....
.....
.....

5.1.2 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

Οι ηλικίες των κατοίκων μοιράζονται σε άτομα:

- 7,5% κάτω των 25
- 20% σε 26 – 34
- 40% σε 35 – 44
- 25% σε 45 – 54
- 7,5% σε 55 και πάνω

Εκ των οποίων, το 62,5% που απάντησαν ήταν γυναίκες ενώ, το 37,5% άνδρες. Από τους ερωτηθέντες το 77,5% (έναντι 22,5%) διαμένει στις Αρχάνες.

Το 95% καταλαβαίνει τι σημαίνει αγροτουρισμός. Ενώ, το ίδιο ποσοστό πιστεύει επίσης ότι η ανάπτυξη του αγροτουρισμού μπορεί να στηρίξει οικονομικά την τοπική κοινωνία, δημιουργώντας θέσεις εργασίας, ξαναζωντανεύοντας χωριά, προωθώντας την εγχώρια παραγωγή, δημιουργώντας κίνητρο και διέξοδο για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της περιφέρειας. Ο αγροτουρισμός προσελκύει κόσμο που διαφορετικά μια περιοχή δε θα είχε τέτοια δυνατότητα. Φυσικά, εκτός τους τουρίστες θα τραβήξει και τους ντόπιους που θα θέλουν να ασχοληθούν με αυτό το είδος τουρισμού. Αντίθετα, το 5% θεωρεί ότι θα έχουν συμφέρον περισσότερο οι επιχειρηματίες.

Σύμφωνα με τους ερωτηθέντες, από την ανάπτυξη του αγροτουρισμού θα επωφεληθεί περισσότερο η τοπική κοινότητα με 47,5%. Το 12,5% απάντησε οι επιχειρηματίες, το 7,5% οι επιχειρηματίες και η τοπική κοινότητα, το 2,5% οι επιχειρηματίες και οι τουριστικοί πράκτορες ενώ, το 30% ότι θα επωφεληθούν όλοι (επιχειρηματίες, τουριστικοί πράκτορες, τοπική κοινότητα).

Πάντως, το 77,5% θα ήθελε να αυξηθεί ο αριθμός των τουριστών που επισκέπτονται τις Αρχάνες καθ' όλη τη διάρκεια του έτους, αν είναι ποιοτικός και σέβεται το περιβάλλον αλλά και λόγω των ωφελειών που μπορεί να προσφέρει. Φυσικά, θεωρούν ότι οι Αρχάνες σαν ένας παραδοσιακός κρητικός οικισμός, μπορεί προβάλει την Κρήτη.

Επιπλέον, το 57,5% πιστεύει ότι ο αγροτουρισμός είναι ένας άριστος τρόπος προστασίας της τοπικής κοινότητας από την κοινωνικό-περιβαλλοντική ρύπανση, διότι οι αγροτουρίστες έχουν αυξημένη οικολογική συνείδηση και όταν το χωριό αποκτά τουριστική αξία οι κάτοικοι προσέχουν περισσότερο το περιβάλλον. Αντίθετα, το 42,5% θεωρεί ότι δεν παύει να είναι μια μορφή τουρισμού που μπορεί να έχει τις γνωστές συνέπειες του τουρισμού,

επιβαρύνοντας την κοινωνία και το περιβάλλον δημιουργώντας διάφορες τουριστικές υποδομές για την ικανοποίηση των τουριστών και υποστηρίζοντας ότι λείπει η κοινωνικό-περιβαλλοντική συνείδηση των ατόμων.

Σύμφωνα με τους ερωτηθέντες κατοίκους, κάποιο μοναδικό πλεονέκτημα που έχουν οι Αρχάνες είναι:

- Η αξιόλογη φυσική ομορφιά – φυσικό περιβάλλον.
- Η διατήρηση της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής.
- Η φιλοξενία των κατοίκων.
- Η γραφικότητα της περιοχής.
- Η πλούσια πολιτιστική και πολιτισμική παράδοση
- Ο καλά οργανωμένος μηχανισμός προώθησης και διαφήμισης.
- Ένας καλοδιατηρημένος οικισμός.
- Χρηματοδοτείται από προγράμματα.
- Βρίσκεται σε κοντινή απόσταση από το Ηράκλειο.
- Καλή υποδομή για τον αγροτουρισμό.
- Μοναδικά τοπικά προϊόντα (όπως το καλό κρασί).
- Αρχαιολογικούς χώρους.
- Καλό κλίμα.
- Προστατευόμενες περιοχές.
- Η ανάπλαση του δομημένου περιβάλλοντος.

Ωστόσο, από αυτούς το 35% θεωρεί ότι αυτή η μοναδικότητα – το πλεονέκτημα δεν παίζει σημαντικό ρόλο ούτε διαφοροποιεί τις Αρχάνες από τα άλλα χωριά γιατί υπάρχουν και άλλοι οικισμοί με αξιόλογο ενδιαφέρον που έχουν τις δικές τους χάρες, απλώς δεν έχει γίνει καμιά διαφήμιση για να προβληθούν. Επίσης, πιστεύουν ότι σημαντικό ρόλο παίζει η Τοπική Αυτοδιοίκηση.

Το 17,5% υποστηρίζει ότι ο αγροτουρισμός επιδρά αρνητικά στη φυσική ομορφιά των Αρχανών γιατί οι επιχειρηματίες για να ικανοποιήσουν τις ανάγκες των τουριστών χτίζουν πολλά καταλύματα σε τόπους που επιβαρύνουν το περιβάλλον και χαλούν την φυσική ομορφιά της περιοχής. Επίσης, το 75% (έναντι του 5% που λέει όχι και άλλο 5% που δεν ξέρει) πιστεύει ότι πρέπει να κινητοποιηθούν οι τοπικές αρχές για να ενισχύσουν το αγροτουριστικό προϊόν, προτείνοντας :

- Να κατανεμηθούν σωστά τα κονδύλια για τις επιδοτήσεις των αγροτουριστικών μονάδων.

- Να μειωθεί η γραφειοκρατία – απλοποίηση διαδικασιών χορήγησης αδειών οικοδομών ή επισκευής παλιών σπιτιών.
- Με έργα υποδομών που δεν επιβαρύνουν το φυσικό τοπίο.
- Προβολή και διαφήμιση.
- Έλεγχος των μονάδων σχετικά με τις δραστηριότητες τους.
- Οργάνωση και φροντίδα του δημόσιου χώρου.
- Αντιμετώπιση των οικονομικών προβλημάτων που αφορούν την ελαιοκαλλιέργεια και αμπελοκαλλιέργεια.
- Ανάγκη διατήρησης του κόστους λειτουργίας και του κόστους κατασκευής των έργων υποδομής σε χαμηλά επίπεδα.
- Ενίσχυση οικολογικής συνείδησης.
- Έργα βελτίωσης και αναβάθμισης οδικού δικτύου.
- Δράσεις για την ανάδειξη και προώθηση των τοπικών προϊόντων της περιοχής.

Πάντως, το 37,5% προτιμά τον αγροτουρισμό, το 20% δεν ξέρει τι μορφή θα προτιμούσε και εξαρτάται και σε τι οικονομική κατάσταση θα βρισκόταν και τα ενδιαφέροντα που θα είχε τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή για να επιλέξει τι θα ήθελε. Αντίθετα, το 15% δεν έχει πρόβλημα, είτε επιλέξει αγροτουρισμό ή κάποια άλλη μορφή τουρισμού ενώ, το 27,5% θα προτιμούσε κάποια άλλη μορφή όπως θαλάσσιο, συνεδριακό, θρησκευτικό, αθλητικό, πολιτιστικό ή και κοσμοπολίτικο τουρισμό.

Εντούτοις, έχουν την άποψη ότι ο αγροτουρισμός είναι καλός φτάνει να σεβόμαστε όλοι μας τη φύση, χωρίς να κάνουμε ιδιαίτερες παρεμβάσεις και να δημιουργούμε επιπλέον προβλήματα σε αυτήν. Υπάρχουν δυνατότητες ανάπτυξης του στην Ελλάδα, αρκεί να είναι γίνεται οργανωμένα, προγραμματισμένα και με σεβασμό στο περιβάλλον. Επίσης, θεωρείται μια καλή ευκαιρία για τους αγρότες να ασχοληθούν με αυτή τη μορφή τουρισμού.

Συνεπώς, από την έρευνα και τα σχόλια που έκαναν οι κάτοικοι προκύπτει ότι υπάρχει ενδιαφέρον από μέρους των κατοίκων των Αρχανών για την ανάπτυξη του αγροτουρισμού, με την προϋπόθεση να σέβεται το περιβάλλον και να μην γίνεται εκμετάλλευση από τους επιχειρηματίες. Οι Αρχάνες είναι από τα λίγα χωριά της Κρήτης, που όχι μόνο δεν αργοπεθαίνει με το πέρασμα του χρόνου, αλλά συνεχώς αναπτύσσεται. Δεν είναι τυχαίο που έχει καταφέρει να διακριθεί σαν το δεύτερο καλύτερο χωριό της Ευρώπης σε έναν διαγωνισμό που αφορούσε όλους τους τομείς ανάπτυξης και δράσεις της τοπικής κοινωνίας. Δικαίως, οι κάτοικοι των Αρχανών όχι μόνο έχουν παραμείνει στον τόπο τους αλλά καταφέρνουν με τον τρόπο τους να προσελκύουν επισκέπτες και από άλλα μέρη της Κρήτης.

Συχνά, πολλοί κάτοικοι του Ηρακλείου φεύγουν για μια βόλτα στις Αρχάνες όπου μπορούν να περάσουν μια ήρεμη μέρα στα στενάκια του χωριού, να καθίσουν για έναν καφέ στις καφετέριες, ή να φάνε στην πλατεία με τις παραδοσιακές ταβέρνες με φαγητό στον ξυλόφουρνο.

Ο Αγροτουρισμός είναι μια εναλλακτική μορφή τουρισμού που μπορεί να συμβάλει στην τοπική κοινωνία, προσφέροντας οικονομική άνθηση και ευμάρεια. Τα οφέλη που πηγάζουν απ' αυτόν λειτουργούν σε πολλαπλά επίπεδα (οικονομικό, κοινωνικό, πολιτιστικό, αγροτικής παραγωγής κτλ.). Επίσης, επιτρέπει τη συνέχιση της παραγωγής παραδοσιακών αγροτικών προϊόντων που ίσως να είχαν εκλείψει, διατηρεί ή αναβιώνει τέχνες που διαφορετικά θα είχαν «πεθάνει», συντηρεί τις μνήμες με την αναβίωση εθίμων και παραδοσιακών εκδηλώσεων, γίνεται κανάλι επικοινωνίας των απομονωμένων περιοχών και δίνει προοπτικές δημιουργώντας νέες θέσεις εργασίας, ιδιαίτερα στους νέους και τις γυναίκες της περιφέρειας.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Ξεφεύγοντας από την ως τώρα τακτική του «ήλιος – θάλασσα», ο αγροτουρισμός, ανοίγει νέους ορίζοντες. Δημιουργεί ένα κανάλι επικοινωνίας των απομονωμένων περιοχών με τα μεγάλα πληθυσμιακά κέντρα, μέσω του οποίου αναπτύσσονται οι τοπικές κοινωνίες, συνεχίζεται η παραγωγή παραδοσιακών προϊόντων, αναβιώνουν έθιμα, διατηρούνται τέχνες που ενδεχομένως σε διαφορετική περίπτωση να είχαν εκλείψει. Επίσης, μπορεί να δώσει ώθηση στις αγροτικές περιοχές, που έχουν υποστεί τις επιπτώσεις της μειονεκτικής ανάπτυξης, της ερήμωσης, της γήρανσης του πληθυσμού, της απαξίωσης της αγροτικής οικονομίας. Ο Αγροτουρισμός δεν είναι απλά μια μορφή τουρισμού, αλλά μια προσωπική ενασχόληση, μια διαφορετική προσέγγιση στον τρόπο ζωής, μια νέα πραγματικότητα.

Η Ελλάδα ως ένας προορισμός του εναλλακτικού τουρισμού παρέχει άπειρες επιλογές και την ευκαιρία στους επισκέπτες της να εκμεταλλευτούν την ποικιλία που πηγάζει από την εκπληκτική γεωγραφική της θέση και τις ιδανικές καιρικές συνθήκες.

Το φυσικό περιβάλλον και τα τοπία σε πολλές περιοχές προσφέρουν ιδανικές συνθήκες για την ανάπτυξη δραστηριοτήτων αγροτουρισμού, που ξεκίνησε με στόχο την καλύτερευση της ζωής των αγροτών, ιδίως στις ορεινές περιοχές. Σε κάθε περιοχή της Ελλάδας, στα χιλιάδες νησιά, στις πανέμορφες βουνοκορφές, καθημερινά ξετρυπώνουν μοναδικά παραδοσιακά καταλύματα, ξενοδοχεία, παλιά αρχοντικά, ξενώνες, βίλες και προτρέπουν στους τουρίστες – επισκέπτες να την ανακαλύψουν.

Η Ελληνική κυβέρνηση έχει προσφέρει μεγάλη στήριξη σε όλα τα αγροτουριστικά προγράμματα, που εφαρμόζονται σε διάφορες περιοχές σε όλη τη χώρα, καθώς και οικονομική ενίσχυση για επενδύσεις στον αγροτουρισμό και τις σχετικές με αυτόν χειροτεχνίες.

Ο οικισμός των Αρχανών, είναι ένα από τα πιο γοητευτικά χωριά της Κρήτης, με πλούσια ιστορία, σημαντικούς αρχαιολογικούς χώρους και ενδιαφέρουσα αρχιτεκτονική. Επιπλέον, αποτελεί και μια ιδανική επιλογή για τους τουρίστες που επιλέγουν το αγροτουριστικό είδος διακοπών.

Ο γραφικός αυτός οικισμός με τη μακρά ιστορία είναι σημαντικό γεωργικό κέντρο της περιοχής και διαθέτει σπουδαίους αρχαιολογικούς χώρους. Απέραντοι αμπελώνες και ελαιώνες, αλλά και άφθονα νερά συνθέτουν το τοπίο των Αρχανών. Συγκαταλέγεται στις σημαντικότερες περιοχές οινοκαλλιέργειας της Κρήτης. Εκεί ωριμάζουν τα παγκοσμίου φήμης «ροζακιά», τα καλύτερα επιτραπέζια σταφύλια της Κρήτης και εκεί ζυμώνεται από τη

Μινωική εποχή το περίφημο κρασί Αρχανών (Αρμάντι και Αρχάνες). Η κωμόπολη είναι από τις ομορφότερες της Κρήτης με πλακόστρωτα στενά σοκάκια, πολλά αναπαλαιωμένα νεοκλασικά κτίρια βαμμένα με γήινα χρώματα, παραδοσιακά καφενεία, φιλόξενα ξενοδοχεία και πλήθος αγροτουριστικών δραστηριοτήτων.

Οι Αρχάνες, και γενικότερα ο Δήμος Αρχανών κατέχει ένα σημαντικό αριθμό πλεονεκτημάτων. Οι Αρχάνες διαθέτουν:

- Μεγάλη πολιτισμική κληρονομιά στην ευρύτερη περιοχή (Μέγαρο στο Βαθύπετρο, ανάκτορο στην Τουρκογειτονιά, Νεκροταφείο στο Φουρνί) που μπορεί να διαδραματίσει σπουδαίο ρόλο σε τουριστικό επίπεδο.
- Αλληλεπίδραση με πολιτισμικά δίκτυα εθνικής σημασίας (ανάκτορα της Κνωσού και της Φαιστού).
- Γειτνίαση με περιοχές φυσικής ομορφιάς και σημασίας. Οι Αρχάνες και γενικά ο Δήμος Αρχανών περιλαμβάνει περιοχές εξαιρετικής οικολογικής σημασίας και φυσικού κάλους οι οποίες είναι ενταγμένες στο δίκτυο Natura 2000 και έχουν σημαντική δυναμική ανάπτυξης (Όρος Γιούχτας).
- Γειτνίαση με την πόλη του Ηρακλείου. Το Ηρακλείο, το οποίο είναι το διοικητικό και οικονομικό κέντρο και η μεγαλύτερη πόλη της Κρήτης, αλλά και από τις μεγαλύτερες πόλεις στη χώρα που λειτουργεί σαν μοχλός ανάπτυξης για την ευρύτερη περιοχή.
- Χαμηλό ποσοστό ανεργίας συγκριτικά με το Νομό Ηρακλείου και την Περιφέρεια Κρήτης, που δηλώνει πως υπάρχει ενεργή συμμετοχή στην παραγωγική διαδικασία.
- Ακμάζουσα πορεία ΜΜΕ λόγω της τάσης εξωστρέφειας, δικτύωσης, χρήσης νέων τεχνολογιών και μεθόδων, όπως το πρότυπο συσκευαστήριο επιτραπέζιου σταφυλιού που προορίζεται για εξαγωγή σε χώρες της Δ. Ευρώπης (<http://www.archanes.gr>).

Επομένως, ο Αγροτουρισμός μπορεί να γίνει η διαφυγή, μικρού ή μεγάλου χρονικού διαστήματος, για αποδράσεις στη φύση. Η πίεση της ζωής στις πόλεις αναγκάζει όλο και περισσότερους να βρουν μια διέξοδο από την ρουτίνα, το άγχος και την βαβούρα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Βαρβαρέσος Σ., (2000), “Τουρισμός και Οικονομικές Προσεγγίσεις”, σελ. 14, Έκδοση Β, Εκδόσεις Προπομπός, Αθήνα.
2. Βενετσανοπούλου Γ. Μάρω (2006), “Η Κρατική Συμβολή στον Τουρισμό – Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού”, σελ. 61-65, 168, 135-283, Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα.
3. Ηγουμενάκης Ν. (1991, 1997), “Τουριστική Οικονομία”, σελ. 130-138, 138-139, Έκδοση Α, Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα.
4. Ηγουμενάκης Ν., Κραβαρίτης Κ., Λύτρας Π. (1998, 1999), “Εισαγωγή στον τουρισμό”, σελ. 33-34, 80, 81-82, 52-54, 111-129, Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα.
5. Κοκκώσης Χ., Τσάρτας Π. (2001), “Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη και Περιβάλλον”, σελ. 80-81, 81-85, 87, 183-185, 141, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα.
6. Λογοθέτης Μ. (1988), “ Αγροτικός Τουρισμός – Μια Εναλλακτική Λύση”, σελ. 24, 30-37, 76-79, 82-87, Αθήνα.
7. De Micheli Andrea (Νοέμβριος - Δεκέμβριος 2003), “Τουρισμός και Άνθρωπος”, σελ. 7-8
8. Μανούσος Ο. Ν., Μανούσου Μ. και συνεργάτες (Νοέμβριος 2007), “Τουριστική Αγορά” - Μηνιαίο Τουριστικό Περιοδικό για την τουριστική βιομηχανία, σελ.13, Τεύχος 207.
9. Δεριζιώτης Σ. Κωνσταντίνος, Τσαχάκης Κωνσταντίνος και συντακτική ομάδα (Οκτώβριος 2007) - Χρήμα και Τουρισμός - Μηνιαίο Τουριστικό Οικονομικό και Επιχειρηματικό Περιοδικό, σελ. 25, 69, 70, Τεύχος 131.

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ

1. <http://www.agrotikianaptixi.gr>
2. <http://www.agrotour.gr>
3. <http://www.agrotourismos.wordpress.com>
4. <http://www.agrotravel.gr>
5. <http://www.alternativegreece.gr>
6. <http://www.anher.gr>
7. <http://www.anoixtos-kyklos.gr>
8. <http://www.anthropos.gr>

9. <http://www.arhonticoarhanes.gr>
10. <http://www.archanes.gr>
11. <http://www.archanes-village.gr>
12. <http://www.arolithos.gr>
13. <http://www.crete.tournet.gr>
14. <http://www.eliathos.gr>
15. <http://www.enagron.gr>
16. <http://www.in.gr>
17. <http://ianthos.gr>
18. http://kallithea.hua.gr/epixeirein/dihmerida1/Sdrali_17.03.2005.pdf
19. http://www.keta-de.gr/docs/Enall_tour.pdf
20. <http://www.kouriteshouse.gr>
21. <http://www.manili.gr>
22. <http://www.neraidospilios.gr>
23. <http://www.petrotechna.gr>
24. <http://www.traveldailynews.gr>
25. <http://www.tovima.gr>
26. <http://www.traveldailynews.gr>
27. <http://www.travelreport-int.gr/travelreport>
28. <http://troullos.gr>
29. <http://vamos.gr>
30. <http://vilaeti.gr>
31. <http://www.villaorestis.gr>
32. <http://www.tzivaerisuites.gr>
33. <http://www.archanes.gr>